

1 APÈNDIX-I

Els verbs

Has de dominar els temps verbals simples del verb HAVER perquè així podràs conjugar tots els compostos de tots els verbs si afeges el participi del verb adequat.

VERB HAVER mode indicatiu				
Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet	Pretèrit Imperfet	Futur simple	Condicional simple
he (haig)	havia	haguí	hauré	hauria
has	havies	hagueres	hauràs	hauries
has	havia	hagué	hauràs	hauria
hem	haviem	haguérem	haurem	hauríem
heu	havíeu	haguéreu	haureu	hauríeu
han	havien	hagueren	hauran	haurien

VERB HAVER mode subjuntiu	
Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet
haja	hagués/era
hages	haguesses/eres
haja	hagués/era
hàgem	haguéssem/érem
hàgeu	haguésseu/éreu
hagen	haguessen/eren

- Recorda: els canvis de nomenclatura respecte del castellà:

castellà	valencià
Pretérito indefinido→	pretèrit perfet (simple)
Pretérito perfecto→	pretèrit indefinit

VERB ÉSSER mode indicatiu			
Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet	Futur simple	Condicional simple
sóc	era	seré	seria
ets	eres	seràs	series
és	era	serà	seria
som	érem	serem	seríem
sou	éreu	sereu	seríeu
són	eren	seran	serien

**VERB ÉSSER
mode subjuntiu**

Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet
sigas	fos
sigues	fores
sigas	fóra
siguem	fórem
sigueu	fóreu
siguen	foren

**VERB ESTAR
mode indicatiu**

Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet	Condiciona simple	Futur simple
estic	estava	estaria	estaré
estàs	estaves	estaries	estaràs
està	estava	estaria	estarà
estem	estàvem	estariem	estarem
esteu	estàveu	estariéu	estareu
estan	estaven	estarien	estaran

**VERB ESTAR
mode subjuntiu**

Persent d'Indicatiu	Pretèrit Imperfet
estiga	estigués/era
estigues	estiguesses/eres
estiga	estigués/era
estiguem	estiguéssem/érem
estigueu	estiguésseu/éreu
estiguen	estiguessen/eren

APÈNDIX-II

Pràctica de connectors

Els connectors coordinants junten paraules, sintagmes i oracions que són equivalents. Et proposem que unesques les dues proposicions que tens a continuació tot afegint un nexa.

ADVERSATIVES

	proposició	nexe	proposició
1	Ho intenta		no arribarà mai
2	Escrivia al matí al despatx		a la vesprada romania al xalet.
3	No compraré maduixes		taronges
4	He arribat prompte		Miquel i Maria ja se n'havien anat.
5	No plourà en l'Horta de València		de la capital

DISJUNTIVES

1	Han assistit a la reunió el tutor		La mare de l'estudiant
2	A les vesprades sol prendre suc de bresquilla		café amb llet

Escriu una oració subordinada de manera que distingues **la causa** -proposició principal- de **l'efecte** possible -proposició subordinada.-

FINALS

1	Escriu al Facebook		Estar en contacte amb els amics.
2	T'ajudarà		Aprovaràs l'examen.
3	Anar al Centre Cívic		Trobar exposicions culturals.
4	Apuntar-ho tot a l'agenda.		Recordar totes les dates possibles.

CAUSALS

1	Baixar persianes		Plou a dojo
2	Cercar en els anuncis dels diaris		Anar al cinema
3	Anul·lar el viatge		Estar malalt
4	No escoltes		No entendràs res

CONSECUTIVES

1	És seriós		No riu mai
2	No arriba a la fi de la setmana		Demandar un préstec al banc
3	Conèixer el temps		Veure el comunicat televisiu
4	Inundació dels baixos per les pluges		Avisar les assegurances

PROPOSICIONS SUBSTANTIVES

Fan la funció del nom o del SN: Subj, CN, C.Adj, CD, CI, C.Atr,C. Prep. Transforma els sintagmes nominals en negreta d'aquestes oracions en proposicions substantives amb la conjunció "que" o amb infinitiu..

1	Ignore la seua malaltia -->
2	El jutge demana la presència de l'advocat -->
3	Anna està convençuda de l'anul·lació del projecte -->
4	Han ordenat la paralització de les excavacions -->
5	La intenció dels senadors és l'abolició de l'avortament -->
6	El batlle ha promés l'organització de les olimpíades -->
7	Tenien la sensació d'angoixa -->
8	S'han acostumat a la lectura de contes -->
9	La notícia del mes ha estat la descoberta del tresor -->
10	Tens la prova equivocada -->
11	No em ve de nou el vostre retard -->
12	La seua preocupació és la inauguració de la biblioteca -->
13	Els alemanys es dediquen a la col·lecció de papallones -->
14	El treball nocturn no li agrada-->
15	Va decidir el tancament de l'escola -->

EL COMPLEMENT CIRCUNSTANCIAL

Poden realitzar la funció de Complement Circumstancial un adverbi, un SN precedit de preposició, SN i una proposició adverbial. Posa una X per classificar les oracions tot fixant-te en els elements en negreta en la línia horitzontal i una xifra en la vertical que coincidezca amb la de la frase A més trobaràs oracions subordinades causals, finals i condicionals

	ADV.	Prop Sub.	SN	Prep + SN
Demà hi haurà festa a Burjassot				
Els inspectors van entrar amb eficàcia				
La majoria d'alumnes entraren contents a l'aula perquè havien superat l'examen.				
La setmana passada no hi hagué classe				
El rebombori de la manifestació se sentia des de la meua cambra.				
Si hagués escrit abans s'haurien evitat el viatge				
El vent bufava violentament				
Tallaren l'avinguda perquè passés millor la processó.				
La meua veïna avisà la policia devers les sis de la matinada.				
Ací tenim aire pur				
En cas d'accident trenqueu el vidre				
Quan vam arribar ja s'havia cremat tot l'edifici				

Manera	
Temps	
Condicció	
Lloc	
Finalitat	
Manera	
Temps	
Temps	
Lloc	
Condicció	
Causal	
Temps	

Els connectors coordinants junten paraules, sintagmes i oracions que són equivalents. Et proposem que unesques les dues proposicions que tens a continuació tot afegint un nexa.

ADVERSATIVES

	proposició	nexe	proposició
1	Ho intenta		no arribarà mai
2	Escrivia al matí al despatx		a la vesprada romania al xalet.

3	No compraré maduixes		taronges
4	He arribat prompte		Miquel i Maria ja se n'havien anat.
5	No plourà en l'Horta de València		de la capital

DISJUNTIVES			
1	Han assistit a la reunió el tutor		La mare de l'estudiant
2	A les vesprades sol prendre suc de bresquilla		café amb llet

Escriu una oració subordinada de manera que distinguesques **la causa** -proposició principal- de **l'efecte** possible -proposició subordinada.-

FINALS			
1	Escriu al Facebook		Estar en contacte amb els amics.
2	T'ajudarà		Aprovaràs l'examen.
3	Anar al Centre Cívic		Trobar exposicions culturals.
4	Apuntar-ho tot a l'agenda.		Recordar totes les dates possibles.

CAUSALS			
1	Baixar persianes		Plou a dojo
2	Cercar en els anuncis dels diaris		Anar al cinema
3	Anul·lar el viatge		Estar malalt
4	No escoltes		No entendràs res

CONSECUTIVES			
1	És seriós		No riu mai
2	No arriba a la fi de la setmana		Demandar un préstec al banc
3	Conèixer el temps		Veure el comunicat televisiu
4	Inundació dels baixos per les pluges		Avisar les assegurances

APÈNDIX-III

Cinc cèntims d'història

a) *El nou d'octubre* és una data molt important per tots nosaltres ja que l'any 1238 el rei Jaume I féu l'entrada a la ciutat de València «E, quan vim nostra senyera en la torre descavalcam del cavall, e endreçam-nos vers orient, e ploram dels nostres ulls, e besam la terra per la gran mercé que Déu nos havia feita...» Així els musulmans van lliurar el cap-i-casal, anys després es creà el Regne de València dins de la Corona d'Aragó, ja que el Conqueridor també n'era rei de les Illes Balears, d'Aragó i de Catalunya.

Per aquest motiu la repoblació -com ho demostra el llibre dels Repartiments- del nostre Regne fou relitzada per aragonesos en les comarques de l'interior i per catalans en les comarques costaneres.

Aquesta data també és potser la dels enamorats valencians ja que el dia de Sant Donís les parelles es regalen un mocador amb dolços dins. Aquesta diada s'anomena familiarment "la mocadorà".

b) Dues són les dates importants per al poble valencià el nou d'octubre de 1238 i el 25 d'abril de 1707. De la primera se'n parlà en la primera lliçó i de la segona la tractem tot seguit.

EL 1700 el rei Carles III-el darrer Àustria – morí a Madrid sense fills. Com que el tro d'Espanya estava vacant les potències europees començaren les seues aliances per tal d'apropiar-se'l. Així comença la guerra de Succesió que tenia dos pretendents: Felip de Borbó i Carles l'arxiduc d' Àustria.

El País Valencià fou ocupat per Carles III l'any 1705. El seu regnat fou curt però generós amb el poble ja que va jurar els Furs valencians. El virrei i l'arquebisbe de València se n'anaren a Madrid perquè eren partidaris del Borbó .

Aquesta guerra acabà en part el 1707 per als valencians i d'això en dona fe la dita popular "Quan el mal ve d'Almansa a tot el món alcança". Xàtiva i Dénia foren incendiades per Felip de Borbó perquè es reitiren a rendir-se. A Xàtiva en cara queda el quadre del monarca cap per avall en la casa de la Vila per tal que tothom pugua recordar-ho.

Barcelona va caure en mans dels borbons el 1714.

APÈNDIX-IV

Reescriu aquests dos texts en una versió estàndard; per això hauràs d'esmenar totes les incorreccions.

A) Un paio ciutadà amb els ploms fundits va acagallonar a tot el barri de benimaclet esgrimint com únic element de contundència una estaca de mides serioses. El majara va fotre el llom de tres pacífics vianants sota l'excusa, lògica, que allò que li falta al barri és una mica d'ordre i disciplina . Avisat el personal resident del clima que corria pel veïnat , to Cristo refugiant-se a casa a l'espera de que l'exèrcit local tranquil·litzàs el Tejero del disricte.

Després d'un intercanvi dialèctic la monicipal persuadí el manporrero que lliurà la fusta quan el cabo , molt hàbil, li assegurà que li la tornaria el sendemà per tal que la calma continuàs al barri.

B) Un exxoriço que dos dies abans havia eixit de la Model feia turisme per València utilitzant taxis que després no pagava. El paio recorregué, pel dia, els centres d'interés artístic i per la nit els caus d'interés social humà. L'última excursió la féu dalt d'un cotxe Z de la bòfia a on amb tota mena de detalls explicà a la pasma que havia estat tant de temps a l'hotel que no recordava que

s'havien d'abonar els taxis. Els guripes trobaren convincent l'exposició fins al punt que no li cobraren el trajecte d'allí a la comissaria.

Ferran TORRENT

Guia de correcció

L'ensenyant no pot esmenar tots els escrits del seu alumnat durant el curs. Com que es pretén que l'estudiant siga més competent i participe activament en el seu procés d'aprenentatge s'ha creat tres pautes a seguir perquè es rectifiquen els discursos escrits. S'establiran parelles estables d'alumnes perquè cadascun corregesca l'escrit de l'altre. Cadascun tindrà la seua nota individual per la seua tasca.

D'antuvi un company inicia la purga dels defectes, en acabat el creador del discurs se l'emporta a casa i repara l'esbós que havia creat en l'aula. Per últim, el docent afegeix les darreres esmenes. Tant els esborranys com les correccions s'hauran de presentar juntes al professor a la fi del procés.

El primer pas a seguir és que un alumne corregeix un escrit d'un company i perquè la correcció siga el més exhaustiva possible s'ha de basar en els següents punts:

[A] APARTAT DEL COMPANYY

Contingut/ estructura

1. Quin és el tema del text?
2. Hi ha idees interessants?
3. Quina intenció té l'autor?
4. Es pot millorar la redacció?
5. Està ben estructurat segons el gènere a què pertany?
6. Quin tipus de text és?
7. Què es pot afegir?
8. Quins aspectes poden especificar-se més?
9. En cas de tractar-se d'un discurs subjectiu, l'autor convenç l'auditori?
10. Què afegiries perquè aquest escrit esdevingués més atractiu?
11. Es pot diferenciar fàcilment la idea principal de cada paràgraf?
12. El missatge és difícil d'entendre?

Llenguatge/ estil

13. Quines paraules/expressions són les més encertades?
14. Quins mots són els que trobes sobers o repetitius?
15. Quines oracions són massa llargues?
16. Hi ha connectors que unesquen bé els paràgrafs?

17. L'ordre normal dels elements de la frase (SUBJECTE + VERB + COMPLEMENTS) és l'usat pel teu company?

18. Els verbs:

18a) temps incorrecte.

18b) forma incorrecta.

18c) infinitiu.

18d) ús inadequat del gerundi.

19) Concordança:

19a) Subjecte/predicat.

19b) Pronom/ referent.

19c) Adjectiu/ substantiu.

19d) Determinant/ nom.

Preposició:

20a) canvi i caiguda.

20b) en/amb.

20c) a/en.

20d) per / per a

21) Lèxic:

21a) Col·loquialismes.

21b) Estrangerismes.

21c) Barbarismes.

21d) Paraula inadequada.

21e) Omissió de paraules.

21f) Mot clau/ temàtic.

21g) Pleonasme.

[B] APARTAT D'AUTOCORRECCIÓ

Un cop t'han fet una primera correcció a l'aula de l'esborrany cal que tingues presents les esmenes que t'han fet per tal d'esportar la redacció inicial. Fixa't també en aquestes qüestions que t'ajudaran a millorar l'expressió escrita. En cas de dubte cal que busques les fonts d'informació que tens a l'abast en la xarxa per reparar l'escrit. L'endemà mateix hauràs de presentar una redacció nova on hages eliminat allò incorrecte. Recorda que ets a casa i estàs relaxat i pots treballar tot el temps que vulgues.

Contingut/ estructura

- Quines esmenes creus que són les més encertades?
- Has elaborat bé el tema del discurs?
- Les idees secundàries estan ben redactades i segueixen un ordre jeràrquic adequat?

- Què canviaré de l'esbós i per què?
- Quines fonts has consultat per tal s'assegurar-te que els fragments afegits són correctes?
- Ha solucionat tots les problemes d'expressió escrita d'aquesta redacció? Quins són els més difícils?
- Quina és l'oració que s'apropa més al tema central de l'escrit?
- Com penses que reaccionarà el corrector en llegir la versió definitiva?
- Has tingut en compte els signes de puntuació?

[C] CORRECCIÓ DEFINITIVA DEL DOCENT

Finalment ha arribat el torn del professor que mira de resoldre totes les llacunes expressives de l'alumne. La seua intenció és que assimiles les esmenes i per això emprarà bolígrafs de diferents colors per cridar l'atenció dels aspectes més rellevants i que has de tenir en compte sempre que estudies:

- Faltes d'ortografia i puntuació se subratllen en groc.
- Les errades d'adequació es remarquen en verd.
- Les de cohesió (sintàctiques) i gramaticals se subratllen en roig.
- Les incorreccions lèxiques estaran marcades en negre.

APÈNDIX-V

Treball sobre el dossier de poesia

El videolit és una càpsula audiovisual que s'articula a partir d'un text literari. S'inclou en les estratègies d'aprenentatge actiu a través d'un projecte de creació. És una tasca grupal, encara que en el dossier de poesia que teniu hi haurà treball i qualificació individual.

Elaborar un videolit, és, doncs, crear un vídeo experimental, de dos a quatre minuts -segons recomanem nosaltres-, amb llenguatge artístic (imatges, icones, símbols, melodies i efectes sonors...) i llenguatge textual (veus narratives, cançons, grafies, escrits). En quart d'ESO a l'IES VAE ens centrarem enguany en el tercer trimestre en la poesia- en el dossier que teniu en copisteria- per crear el videolit, tot i que també se'n podria fer sobre narracions i peces teatrals, si bé, el gènere literari més utilitzat és la poesia.

COM S'ELABORA?

Llegiu-vos tots els poemes i trieu-ne un o dos per al treball. Expliqueu quin criteri heu seguit.

1 Heu d'afegir el tema i el resum de la composició triada (amb la presentació de l'autor).

2 Combineu el poema escollit amb les imatges i la melodia. Com si es tractés d'un booktràiler (a l'estil del cinema, síntesi de les suggerències que us haja aportat la lectura d'aquest poema generant certa intriga i promovent l'interés).

3 Producció del videolit

4 Important: títols de crèdit

5 Postproducció del vídeo i penjada en you tube o en un suport que es pugui visionar.

6 Difusió i avaluació

CONSELLS:

PREPAREU EL TEXT, LES IMATGES I LA MELODIA

1.-Redacteu quins seran els textos que utilitzareu per a llegir o bé per a incrustar al peu de les imatges; cal que redacteu (o copieu de l'obra original) els passatges que utilitzareu. Una idea poden ser entre 5 i 8 fragments, d'una a tres oracions cadascú). Seran fragments originals vostres o extrets directament de la lectura. Si traslladeu el text escrit a la pantalla, intenteu que siguin fragments breus, de lectura ràpida. No ompliu les imatges amb més de dues línies de text, per exemple.

2.-Busqueu quines seran les imatges (o fragments de vídeo) que acompanyaran el text; podreu fotografiar vosaltres o buscar-les a Internet (imatges / fragments almenys). No sigueu redundants. Cal tenir en compte que les imatges complementen el text oral o escrit que acompanyarà el videolit, fins i tot, en donaran més profunditat i aportaran metàfores visuals que l'enriquiran.

3.-Seleccioneu quina serà la peça musical o la cançó que acompanyarà com a banda sonora el videolit (indiqueu-ne el títol i l'autor als títols de crèdit finals)

PRODUCCIÓ DEL VIDEOLIT

Imaginem que ja heu vist alguns exemples de videolits i que teniu un guió o esborrany previ al voltant de la vostra lectura. Heu d'haver concretat una selecció de fragments de text que acompanyen les fotos, ja siga per a utilitzar-los com a peu de foto o com a inserció d'àudio llegida per vosaltres. Heu d'haver buscat o elaborat un grapat de fotos significatives per il·lustrar el vostre text. Recordeu que les imatges complementàries i de contrapunt, els símbols i les icones aporten més informació que la redundància absoluta entre una imatge descrita igual al text. Finalment heu de tenir preparada una peça musical adient. Algunes vegades l'ús de cançons pot distorsionar la comprensió del vostre text oral o del text escrit ja que tres fonts d'informació alhora (música, lletra de la cançó i text oral) entorpeixen el missatge que es pretén comunicar al vídeo.

Normalment se sol preparar tot el material en un *Storyboard* del qual us mostrem un retall ací. Ajuda a dissenyar el videolit, però no és obligatori fer-lo si us aclariu amb les vostres anotacions i la distribució del material amb què compteu.

IMPORTANT: TÍTOLS DE CRÈDIT

No oblideu usar la primera o les dos primeres fotos per a indicar el títol del vostre treball (normalment: Videolit sobre + títol del llibre llegit + autor del llibre + autors del videolit). Al final del vídeo, indiqueu el lloc on residiu (València) i la data de creació. A més, sempre és necessari esmentar la procedència de les fotos, el títol i l'autor de la cançó o música emprats i el programa d'edició del vídeo. Podeu esmentar optativament que és un treball de l'assignatura de Valencià, o de Literatura, i l'institut on estúdieu.

TREBALL EN GRUP: VIDEOLIT

Membres:

S'ha de posar una nota en cada Casella que ha d'ésser la mitjana de Totes les que s'han posat.

		Alumne 1:	Alumne 2:	Alumne 3:	Alumne 4:	Alumne 5:	Alumne 6:	JO:
a)	Assistència a les reunions Organitzades.							
b)	Té capacitat d'anticipar-se i Empra els coneiximents previs.							
c)	Consulta de les fonts d'informació En diferents formats							
d)	Treballa individualment. Mostra responsabilitat.							
e)	Creació d'esborranys.							
f)	Redacció dels discursos i títols. Tria De les imatges/vídeos/música...							
g)	Respecte a les aportacions Dels altres companys del grup.							
h)	Empatia.							
i)	Organitza el grup. Té habilitat en La comunicació i la negociació.							
j)	Té iniciativa i curiositat Per la innovació.							

L'estudiant avalua els seus companys (coavaluació). Cal tenir en compte aquest criteri: 1: molt baix /2: baix/3: bona /4: molt bona. S'ha de fer de forma objectiva després de cada reunió. En aquesta graella es posa la nota mitjana de totes les sessions. A la fi l'autor ha d'autoavaluar-se tot fixant-se en la puntuació que han posat els altres. Cadascú guarda el full i el lliura al professor quan s'haja acabat el videolit.

APÈNDIX-VI

Literatura instantània contemporània

ELS CUCS DE SEDA

نادرة بدري
www.nbadri.com

“Cal dir que no plou massa sovint, per aquestes terres nostres. Alguns cops a l'any, però, s'esdevé que plou massa. I llavors cau l'aigua, concertada i espessa, hores i hores i de seguit. O dies. Fa mal, de veure tanta part de la nostra ració total de pluja malgastada així, d'una manera tan bèstia. Perquè és una meteorologia ben poc planificada, la nostra: o no plou, o plou fora mesura. Hem de reconèixer, però, en descàrrec dels sants del departament d'aigües i vents, que els llauradors de l'Horta no són excessivament afeccionats a congraciar-se'ls amb tridus i novenaris. Hi tenen poca influència, diríem.

Quan plovia tant, no anàvem a escola. Hi passava a prop un sequial no massa gros, però que els dies de grans pluges reventava infaliblement. Tot, el carreró de l'escola venia llavors de banda a banda, amb dos pams d'aigua rogenca i fangosa. La mestra, quan endevinava el panorama, no es molestava ni a sortir de casa. I de tota manera, a mitjan octubre ja havíem tingut temps sobrat d'avorrir l'escola ben avorrida, i els dies d'aiguat arribaven com un alliberament. Sovint, quan plovia així, jo acudia a cal meu amic Toni Baixauli, a mirar de fer passar entre tots dos la tarda grisa i humida. A cal meu amic Toni Baixauli tenien casa de corral gran, quadra i andanes, i

torre de colomer.

Quan ens veia arribar el vell Baixauli, de mal nom Pixaterra, avi del meu amic Toni, se li enfosquia la cara: ja sabia que per molt que ens volgués vigilar, el seu nét i jo havíem d'acabar enfilant-nos per l'escala del colomer prohibit.

El vell Pixaterra feia sempre cara d'amargat. No el vaig veure que somrigués una sola vegada en tots els anys que el vaig conèixer. Com tots els vells de l'horta, s'afaitava només cada diumenge; i si érem a mitjan setmana, i més a la llum de les vesprades de pluja, la seva cara era tota una màscara fosca, de color de cendra i de fang brut. Una cara on només tenia vida la taqueta vermella de la punta del caliquenyó cada volta que el vell Baixauli li pegava xuclada.

El seu nét, el Toni Pixaterra, i jo, jugàvem a xavos negres per la banda coberta del pati, guaitant l'ocasió oportuna, que inevitablement havia de produir-se: el vell Baixauli igual que li havia passat al seu pare -primer a portar el nom de Pixaterra-, patia de no sé quina malaltia estranya per la qual havia d'anar a pixar a cada moment. D'aquesta manera, tan bon punt se n'entrava el vell cap a la quadra, el Pixaterreta i jo enfilàvem silenciosament l'escala de l'andana. Miquelet, el Pixaterreta menut, s'en-

carregava de dir-li al vell qualsevol mentida que pogués retardar el descobriment de la nostra escapada, amb la promesa que algun dia l'havíem de deixar pujar a ell també a la torre.

En entrar a l'andana, ens envaïa, més densa encara en l'atmosfera humida, aquella olor de palla i de garrofes, de cebes i d'alfals sec, que fan totes les andanes. Aquella olor, única i excitant, era ja una olor d'espais closos i a banda. La travessàvem ràpidament, saltant bales de palla i sacs d'ordi o de dacs, i sempre ens embutxacàvem al pas un grapat de garrofes per rosegar allà a dalt. L'andana tenia una porta finestra que donava directament al corral, amb un cavallet de ferro i una corriola per pujar bales o sacs. Tocant a la porta aquella, a l'exterior, començava l'escala - de la torre: una escaleta de ferro, vertical, clavada a la mateixa paret com les escales dels pous o de les basses fondes. De la porta de l'andana a la portella del colomer podia haver-hi uns tres o quatre metres d'escala, en línia recta. La torre estava construïda damunt mateix de la teulada de l'andana. Aquella era la part més emocionant de l'aventura: allà, en aquella escala, era on havia passat allò, i allà mateix era on *podia* tornar a passar. Més que més si l'escala de ferro estava tan relliscosa per l'aigua de la pluja. Era qüestió de segons, enfilar-nos com les sargantanes, arribar a dalt, obrir el forrellat de la portella, entrar i tancar.

L'interior de la torre era una peça quadrada d'uns dos metres de costat. Una cambra baixa de sostre, que un home d'alçada normal no hi estava dret. A la paret del fons hi havia obrats els nius de pondre; una dotzena, que de fora vists eren com tants forats rodons i negres ordenats sobre la calç esgrogueïda, com un enorme sis doble de dominó vell. A les parets de banda i banda corrien les finestres baixes sense venta-. llons i amb barronets de fusta per entrar i eixir els coloms, quan n'hi havia hagut. Perquè feia molts anys que no n'hi havia, de coloms. De coloms, ni el Toni Pixaterra ni jo no n'havíem vist mai en aquell colomer, si no era algun de perdut o de foraster que batia l'ala abans d'arribar a les finestres de la torre, a penes flairava l'aire brut de la mort.

Tot era brut, dins la torre, d'una brutícia seca com de museu abandonat. Les teranyines penjaven esfilagarsades, a punt ja de desfer-se i d'anar a espesseir les capes de pols grisa del terra. Sota la pols, un estrat de colomassa tenia ja una consistència mineral. Ningú, tret de nosaltres, no havia tocat res des d'aquell dia. I nosaltres, sense dir-nos res cercàvem cada vegada d'imaginar-nos com devia haver estat el colomer aquell vespre que els colomins van iniciar la seva agonia.

Ara, dels colomins quedaven només els esquelets d'ossets blancs, d'ossets tan trencadissos, i alguna, ploma enganxada en la palla intacta dels nius. Els menjadors de terrissa encara tenien granets d'arròs colgats sota la pols i les teranyines. De tant en tant, entrava una ventada d'aire fred i, algun esquitx de pluja.

Mirant enfora, endevinàvem el volum de les *moreres* i dels canyars, les cases, els camps sembrats i els guarets, totes les formes que apareixien i es fonien sota l'aiguat. L'horitzó esborrat amagava la mar i les muntanyes del Vedat de Torrent, i ni els campanars dels pobles més propers ni els edificis més alts de la ciutat no es distingien entre l'espessor de l'aigua i dels núvols baixos. Miràvem per les finestres de barronets, amb l'esguard perdut -o fix en un bassal que i s'anava formant, en alguna figura encaputxada de sac que caminava allà lluny vora la via del tren, i ens semblava que totes les coses assolien des d'allà dalt una forma de realitat distant i diferent. El cercle tancat de l'horitzó formava llavors un món llunyà i tot nostre. Un món del qual havíem fugit en la nostra escapada, i del qual érem alhora el centre i el melic.

L'estat de contemplació no solia durar gaire, i el progrés de les precioses i rares sensacions era interromput cada vegada pels xiscles del vell des del corral.

«Ja esteu allà a dalt una altra volta!...»

Joan Francesc Mira *Els cucs de seda* (1975)

1. Subratlla les parts descriptives d'aquest text i raona perquè ho són.
2. Quines informacions trobes que són pressuposades?
3. Podries detectar la tendència ideològica de l'autor a partir de la lectura d'aquesta seqüència?

NO TINC RES PER POSAR-ME

L'home és davant del mirall. S' acaba d'

afaitar i de dutxar. Amb una mà s'agafa el petit mitxelín de la cintura, el mira al mirall i toca l' ase. Dubta que posar-se. Com que dubta, pensa que avançarà feina si es posa la samarreta i els esllips. En busca uns de blancs, amb ratlletes blaves. Mira que no tinguin cap forat. Se'ls posa. En canvi, quan té la samarreta a la mà li sembla que potser serà millor no posar-se'n, i la desa al calaix. Obre l'altre cos d' armari i mira les camises. N'hi ha una de blanca, italiana, de cotó, que es va comprar fa unes setmanes i que li agrada especialment. Agafa el penjador pel ganxo i observa la camisa; l'atreu el tacte. Però el color blanc el fa gras. La torna a lloc. Amb els dits, com qui passa fulls d'un llibre, acaricia les mànigues de totes les camises. Decididament, les que li queden millor són la grisa i la negra. Però últimament se les ha posades sovint, tant, que n'està tip. Si a la fi es decideix per una d'aquestes dues camises, podria posar-se els pantalons grisos, o els texans negres. Al dubte ja tradicional de no saber com vestir-se per quedar més afavorit s'hi afegeix que no sap gens com anirà, ella. ¿Vindrà amb un vestit especialment ostentós o d'una manera senzilla? Si, posem per cas, yingués vestida d'esport, ell, amb els texans negres i la camisa grisa o negra, quedaria bé. I l'americana arrugada. Perquè l'americana és un altre dels dubtes: ¿es posarà l' americana grisa (la més clàssica) o bé la de quadrets verdosos? Si triés la camisa negra, l' americana de quadrets li serviria per trencar una mica la serietat de la camisa i els pantalons, que pot ser excessiva, segons com. És clar que amb una corbata també pot trencar l'austeritat grisa-negra de la camisa i els pantalons. ¿Es posarà corbata o no? Amb la mà aparta les camises i treu el penja corbates. Quina es posarà? Una de llisa, de ratlles, de quadrets? Amb l'americana de quadrets, la corbata de quadrets pot quedar massa xarona. O, precisament, posar quadrets sobre quadrets resultarà potser un xoc interessant, de tan brutal.

És clar que també podria no posar-se corbata. Però, si no se'n posa i ella es presenta molt ben vestida, ell ¿no quedara massa trinxeraire? La barreja de corbata i texans li donarà un estil ambigu, que potser li permetrà sortir-se'n bé, vagi com vagi ella. El problema és si aquesta combinació de corbata de quadrets, texans i americana de quadrets no resultarà massa irònica, segons com vesteixi ella. ¿I si es posés els pantalons de xeviot? Amb els pantalons xeviot, la força de la camisa fosca i la

ironia del xoc dels quadrets de la corbata i dels de l'americana no arrossegaria, a més, el toc burlesc dels texans, toc burlesc que a ell ja li aniria bé, però que, com ja s'ha dit repetidament, li fa por que no resulti amb la vestimenta d'ella.

Anirà, doncs (repeteix mentalment, per veure si el conjunt decidit li plau), amb camisa grisa, corbata de quadrets marronosos, americana de quadrets verdosos i pantalons de xeviot, també marronosos. Potser el que li cal, ara, és passar de la teoria a la pràctica. Ho fa: es posa la camisa grisa, els pantalons de xeviot, la corbata de quadrets marronosos i l'americana de quadrets verdosos. Es mira al mirall. Els peus, encara sense calçar, hi contrasten escandalosament. Ha de decidir quines sabates es posa, i pren el de triar-les ràpidament, no fos cas que les sabates generessin una nova cadena de dubtes. Es posa les de pell marró, sense pensar-s'ho gens.

Però ¿i si ella es presenta a la cita amb un vestit d'exeviot d'un color semblant al dels seus pantalons, semblant però no exactament igual, que és pitjor queden aquestes combinacions? Això, per no parlar de la possibilitat que es presenti amb un vestit de quadrets. Una cosa és que ell jugui deliberadament a fer xocar dos tipus de quadrets *diferents* (els verdosos de l' americana i els marronosos de la corbata), perquè troba que aquest xoc pot ser atractiu. Però, si ella anés també amb quadrets, tant de xoc es convertiria en ridícul. ¿Com pot saber com vestirà ella? No li ha dit a quina mena de festa anaven. Ara que hi pensa, per telèfon l'ha trobada amb poques ganes de compliments. Quan li ha sentit la veu, opaca i esquerdada, i li ha preguntat si estava encostipada, ella ha contestat amb una evasiva i ha penjat de pressa. Així, doncs, davant de l' evidència que no hi ha manera humana de saber com anirà ella, potser el que ha de fer és no jugar amb els quadrets. Així, com a mínim, no s'aventurarà al perill que, si ella es presenta amb alguna peça de vestir de quadrets (si vingués amb una americana de quadrets n'hi hauria per suïcidar-se), tots dos plegats facin el ridícul. ¿Deixarà, però, l' americana o la corbata? Mentre s'ho pensa, es prepara un cafè. Se'l serveix, en un got de vidre i se'l pren sense sucre. Finalment es decideix: deixarà estar l' americana, ja que no solament és molt més probable que ella es presenti amb americana de quadrets que no pas amb corbata de quadrets, sinó que, en cas de coincidir en aquesta ornamentació, una corbata sempre és molt més petita (i molt més discreta, per tant) que no pas, una americana. ¿Quina americana es posarà, doncs? ¿La negra, l'arrugada? ¿La grisa, més clàssica? S'emprova la grisa i se li fa evident que no és la que li escau. Se la treu i es posa la negra. Però, tot i estar arrugada, troba que queda massa clàssic, no ja si ella es presenta vestida de manera més senzilla, sinó fins i tot només per ell mateix, abstracció feta de com ella pugui venir. Si es vesteix amb americana negra, camisa grisa, corbata de quadrets, pantalons de xeviot i sabates de pell, ¿no quedarà estranyament clàssic al costat d'ella, si ella es presenta vestida,

posem per cas, amb texans, un jersei i una gavardina? És clar que podria fer trampa: podria mirar per l'espiera i, segons com la veïés arribar, decidir a l'últim moment si deixar-se la corbata posada o, en un segon, treure-se-la per quedar vestit tan informalment com ella.

¿És, però, tan important que la vestimenta d'ella i la d'ell, diguem-ne, estiguin conjuntades? ¿No és, segons com es miri, (com més s'ho mira, més li sembla que sí), una voluntat de perfecció desmesurada? ¿Quin problema hi ha si ella va d'una manera i ell d'una altra ben diferent? Fins i tot pot tenir una certa gràcia, que un vesteixi d' una manera i l' altre d'una altra. ¿O és que pensa que el fet que les vestimentes d'un i de l' altre sintonitzin és un bon auguri per la relació? Per comptes d'escalfar-se la closca rumiant com s'ho ha de fer perquè el vestit d'ella no xoqui amb el d' ell, el que ha de fer és vestir com cregui que quedarà millor. Però ¿com era que havia decidit que quedaria millor?

Recupera la idea dels texans i l'americana de quadrets. Es treu les sabates, els pantalons de xeviot i es posa els texans negres i, una altra vegada, les sabates. I es canvia d' americana. Es mira al mirall: ara que s'hi fixa, li sembla que li quedarà millor l' americana negra. Es treu la de quadrets i es torné;

a posar la negra. ¿Les sabates de pell marró, però, amb els texans negres? Fatal. Busca les sabates negres amb cordons, i les troba: brutes. Els mocassins negres, en canvi, són nets. Però des de fa dos anys els troba tan xarons que ni els pren en consideració. S'afanya a seure, s'arromanga les mànigues de la camisa i escampa betum per les sabates negres.

Canvia de sabates i es mira al mirall. Està bé, però hi ha alguna cosa que no encaixa. ¿I si rebutgés la teoria de les camises fosques i busqués, per exemple, la camisa vermella, que sempre li ha afavorit el color de la cara? Es treu l'americana negra i la camisa grisa i es posa la camisa vermella i, una altra vegada, l'americana negra al damunt. Es contempla al mirall. No. Es torna a treure l'americana i la camisa. Sense temps de teoritzar, s'emprova totes les variants possibles: la camisa beix amb l'americana negra; la camisa verda amb l'americana de quadrets; la samarreta groga amb l'americana negra; la samarreta verda amb l'americana grisa; la samarreta grisa amb l'americana grisa; la samarreta blanca amb l'americana de quadrets; la camisa groga amb la corbata verda i l'americana negra; la camisa fúcia amb la corbata de ratlles blaves i grogues i l'americana de quadrets; la camisa marró amb l'americana beix (que no havia valorat abans); la samarreta blanca amb l'americana grisa...

Quan sona el timbre està vestit amb una caçadora blava, una camisa blanca, un llaç de coll abominable, uns pantalons de llana jaspats de marró, beix i verd, i mitjons negres. Encara no ha triat les sabates. Per no veure's ofegat en un inesperat nou mar de dubtes, a l'últim moment decideix obrir la porta sense haver mirat abans per l'espiera. La troba davant seu, vestida amb una senzilla túnica negra i amb una dàlia a la mà. L'home la mira, entre decebut i sorprès.

-No em diguis que és una festa de disfresses-diu. -No.

86 contes . L'illa de Maians, Quim Monzó

1. Quin tipus de cita creus que té aquest personatge ?
2. Per què creus que es preocupa tant ? Com penses que és psicològicament?
3. Quin problema té el narrador?
4. T'esperaves aquest final?

LA DONA DE LA MEVA VIDA

Jo duia les sabates mal cordades i ella es va acostar per avisar-me que, si em trepitjava els cordons, podia prendre mal. No ens coneixíem, però

va resultar que era la dona de la meva vida. **Agenollat** i una mica avergonyit, me les vaig cordar davant d'ella, amb l'actitud **reverencial** del donzell que espera el cop d'espasa que l'ha d'investir cavaller.

L'incident, una mica grotesc, va ser l'excusa per engegar una conversa, molts somriures, una mirada

mantinguda al llarg dels anys, viatges, quatre fills i la mena de responsabilitat que obliga a fer servir paraules tan suspectes com «maduresa» o «compromís». En el procés va quedar clar que els homes i les dones de la nostra vida no ho són mai els que imaginem, i que aquest títol de noblesa sentimental és, des de tots els punts de vista, **discutible**. La temeritat de creure's excepcional es paga amb el preu d'una inèrcia que desmenteix bona part de les expectatives. Com que a partir d'un moment determinat no hi va haver gaire diferència entre ser feliç; i no ser-ho, vam concentrar-nos en les dues qüestions que mantenen la civilització: la intenció i l'interès comú. Va ser aleshores quan, en un gest de **rebel·lia simbòlica**, vaig decidir no dur mai més sabates amb cordons. Sabia que això equivalia a traïr els meus principis en matèria de calçat, a renunciar al convenciment que el món comença pels cordons, ben nuats, de les sabates, a oblidar el ritual d'ajupir-se i, com explicava Charles Trenet quan tenia noranta anys i li costava molt cordar-se-les, prometre que creuràs en Déu si et concedeix les forces per, encabat, aixecar-te. Acostumar-me als mocassins -de pell girada, amb costures marcades o sense, de sola dura o pneumàtica, clàssics o informals, amb borles o sense-va ser, contra pronòstic, relativament fàcil. I, encara que no ho admetés, em semblava una **aberració** haver cregut durant tant de temps que eren el calçat dels conformistes i que els cordons, en canvi, expressaven més caràcter i creativitat. Era una bajanada però no em va sorprendre: aleshores ja sabia que entre els càstigs que comporta fer-se gran hi ha comprovar que pots **menysprear** durant anys el que més endavant acabaràs fent amb tota normalitat. Però tornem a les sabates. Els mocassins eren més fàcils de posar i de treure, i això, en un caràcter inclinat al mínim esforç, és important. També m'asseguraven que mai més no se'm descordarien els cordons i que, per tant, cap dona de la meua vida no s'acostaria per prevenir-me que, si me'ls trepitjava, podria prendre mal (havia descartat les botes perquè em semblaven el calçat dels que fan avançar-i retrocedir-la història i jo tenia una ambició més d'estar per casa). Vist amb la perspectiva dels anys, però, puc certificar que amb mocassins també pots prendre mal, i que, de totes les coses irracionals que arribem a fer, estimar sempre la mateixa dona –de la teua vida o no, no és, ni de bon tros, la més **absurda**.

La bicicleta estàtica (2010) Sergi Pàmies

1. A quina conclusió arriba el protagonistita?
2. Quin tipus de narrador hi ha al fragment?
3. Quin concepte té de l'amor?
4. Què opina sobre la parella de la seua vida ?
5. Fixa't en les paraules en negreta i esbrina quines són iròniques i quines més aviat modalitzades.

EL MILLOR AMIC

Zan 2006

L'home estava molt excitat. Era d'aquells temperaments que proven de dominar-se, però encara hi perdia, perquè la pressió interior el tenia vibràtil com una campana feïnera.

-Jo no somio ni pateixo al·lucinacions -deia-. Veig una cosa i me la crec si la puc tocar. Si no, la poso en quarantena.

-Però vós dieu que vau topar-hi...

-I tant! Va venir de poc que no em fa caure. Jo caminava mig ajupit, furgant amb el bastó els llocs on podia haver-hi bolets. Hi ha qui diu que els boletaires som cerebrals, imaginatius. Jo dic que hi ha de tot... En el meu cas, puc assegurar que mai no he estirat més el seny que la màniga. De cap, vaig topar amb algú, i sort del bastó, perquè d'altra manera hauria fet el paper de les quatre grapes. Alço els ulls i em trobo amb aquell tipus, dret, rígid, immòbil com un armari de paret. Anava vestit d'aviador de grans altituds, amb aquella mena de granota lluent, de color de plata. «Un que ha anat de corcoll», vaig pensar de primera intenció.

- I què és el que us va sorprendre?

-Gairebé res: no tenia cara. A dins el casc, vista a través de la finestra translúcida, només una buidor total, il·luminada amb una llum fosforescent. La llum bategava, i, a cada batec, tota la figura creixia, per l'estil de les cadeneres quan estarrufen les plomes. Em vaig escamar, la veritat. Sort que un pensa que a barallar-se sempre s'hi és a temps. Si no, li hauria ventat una bastonada *irreparable*.

Jo (és bo de saber-ho) pico fort.

-Però ell no us molestava pas...

-No i sí. No diré que em fes por, però tampoc no em feia goig. De sobte, ell que em diu: «Bon dia i bona hora», i jo que li contesto: «Salut hi hagi!». Em vaig quedar glaçat, potser pel to metàl·lic de la seva veu, potser perquè em va parlar en un català de curiosa ressonància, qui sap si amb accent tortosí...

-I això que tenia d'estrany?

-Vós mateix! ¿Heu vist mai cap català equipat com un tripulant de coets? No tirem per aquí, nosaltres... Atabalat, em vaig asseure en una pedra, i ell m'imità tot asseient-se a terra, calmós i

matusser. Cedint a una inspiració momentània, vaig preguntar-li: «¿Per casualitat, no sou pas extraterrestre, vós?». I ell em va respondre que sí, tan tranquil, i encara volgué saber si jo tenia res a objectar-hi. «Home, no -vaig replicar-li-, sóc demòcrata i de mena sociable».

-I la cara? Ja li havia sortit?

-Ni de bon tros! Continuava amb les pampallugues de la seva fosforescència. A tall de tempteig, vaig oferir-li un cigarret i em digué que no fumava...

-¿Com volíeu que fumés, amb el casc posat i sense boca, segons dieu?

-Precisament per veure com s'ho feia. La veu li sortia d'una reixeta col·locada a la part frontal del casc, i jo, a falta d'ulls davant meu per lligar conversa, clavava la mirada allí.

-No vau preguntar-li on havia après el català? -Sí, i em digué que no en sabia un borrall. Va explicar-me que duia un artifici que traduïa els seus pensaments i els ampliava d'una manera sonora, fos quin fos l'idioma del seu interlocutor. A la inversa, l'aparell recollia les paraules de l'altre i les servia al seu enteniment clares i netes. «Tot automàtic?», vaig preguntar-li. «Tot», va respondre'm. Vaig allargar-li la mà amb ganes de felicitar-lo (encara no em sé avenir de la meua audàcia), però ell no correspongué. Fou una situació delicada, que per un moment va enfredorir l'entrevista. Sóc tan sensible a aquests detalls!

-Els deuen educar d'una altra manera...

-És la reflexió que vaig fer-me, i, per trencar la tibantor, vaig elogiar-li l'aparell lingüístic. «És summament pràctic Us cansareu de vendre'n. Aquí hi teniu un bon mercat». Ell no va mostrar cap interès i m'assegurà que les seves visites obeïen a uns altres objectius.

-Bon punt a tocar. ¿No vau preguntar-li que hi busquen, a la terra?

-Ho tenia a la punta de la llengua, però va semblar-me que calia esperar una mica, per tal de guardar les formes. Érem a frec de migdia i queia una hora serena, amb tot el paisatge perfilat i amorosit pel sol. Jo em mirava el foraster i ell no sé què feia, ja que sense fesomia és difícil d'endevinar els sentiments dels altres. Vam callar durant una estona, i, al final, el vaig emprendre novament: «Ara que ja hi ha més franquesa, ¿em podríeu dir on teniu la cara?». «No en tinc -em va contestar-. No tinc cap de les coses que a vosaltres us serveixen per a compondre la figura».

-I doncs? Amb què omplia l'uniforme?

-Clavat! Vaig fer-li aquesta mateixa observació.

Em va respondre que tot era artifici, una manera aproximada d'adquirir aparença humana, per tal de no desvetllar massa curiositat. Anava ben lluny d'osques!

-Fa **basarda**, això...

-Sí. Soltadament, em va venir una apreusió.

«No m'encomaneu pas radiacions? Sóc pare de família i molt considerat a la casa on treballo». Ell va riure, malament, perquè es veu que aquest extrem no l'han resolt. Em digué que no patís, que no em passaria res. Aleshores, amb més confiança, vaig fer-li la pregunta bàsica: «¿I com és que no us decidiu a baixar del tot? Molt voletejar, moltes llumetes, però d'aterratges pocs i sempre d'esquitllentes. ¿Què us passa?».

"-Això el devia picar!

-No tant com sembla. «Jo bé he baixat-exclamà-. I en dir *jo* faig servir un terme relatiu. No sabeu quants som a dins d'aquesta funda, i, sobretot, no sabeu quants som a fora».

-Es veu que sí. Aleshores, vam sentir un tret, i al cap d'un instant es va presentar un pagès amb una escopeta de dos canons sota l'aixella. Duia un parell de perdius **pengim-penjam** i el seguia un gos petit i tronat, que era un manyoc de nervis. El pagès, en veure aquella figura, es va quedar de pedra. Però va dissimular, i em demanà foc, tot mirant de reüll el meu (diguem-ne) company. El gos començà a lladrar i a fer salts de través al voltant del sexòfor, el qual es va aixecar i retrocedí a poc a poc, mentre deia amb una veu amable: «Quisso, gosset bufó... Qui és la fera de casa?». Però al final va perdre el comportament i ens digué que si no ens endúiem aquella bèstia lluny d'allí la desfaria a puntades de peu. Em va semblar que tremolava, però potser eren les contraccions i les dilatacions del seu sistema intern. El pagès digué que ens guardariem bé prou de maltractar-li el

gos, i estic convençut que ja feia comptes a base d'una perdigonada vindicadora. El que pot la inconsciència! Vaig demanar-li que agafés l'animal i el tingués a part, que en acabat ja l'hi explicaria tot i li donaria una propina.

-I el *sexòfor*?

-Va dir que se li feia tard i que ens havia de deixar, amb gran **recança** de part seva. Se sentí un xiulet estrany, i en un alzar de la dreta va brillar una resplendor molt intensa. Va semblar-me que tot brunzia i l'herba s'inclinà pentinada per un vent càlid. «Us acompanyaré un tros», vaig dir al visitant. «Un tros, només», em va respondre. De tant en tant, es girava per veure si el pagès aguantava el gos.

-Veure amb què? No dieu que no tenia ulls? -Es deuen espavilar amb altres peces. Us asseguro que no es perdia cap detall. Pel camí, vaig demanar-li si voldria fer el favor de gravar-me un jeroglífic a la cantimplora, i s'excusà dient que no tenia temps, que ja tornaria un altre dia. De cop es deturà. «Un que heu dit?». «Un jeroglífic -que li repeteixo jo-. Com a record, perquè em creguin. Ja hi ha precedents...». Es va posar a riure (només el so, ja s'entén), i em digué que som una colla de sonats.

-Així mateix, amb una expressió tan típica?

-Tal com ho conto. Reprengué la marxa, i jo estava neguitós pensant que se n'aniria sense deixar-me cap penyora. «Si almenys em comunicéssiu un missatge!», vaig suplicar-li. S'aturà novament, i em va fer l'efecte que reflexionava. «D'acord -digué-, us en deixaré un: vigileu-vos la demografia! Deixeu-vos d'ortodòxies i de floritures morals. Ara esteu preocupats per la falta d'estatges i us **afeixuga** la recerca de pis. Però no sabeu el que és buscar planeta!». A mi, això de la demografia, em va evocar fatalment el trasbals de la reproducció. Sense engaitar, sense pensar-ho gaire, vaig preguntar: «I vosaltres? Com us reproduïu?». «Com les calcomanies!», em respongué. Però em sembla que era per enllestir, perquè tot seguit m'ordenà que m'aturés i va emprendre una correguda cap al bosc d'alzines. Abans de desaparèixer entre la vegetació em va fer.

un gest que devia ser d'adéu, i, gairebé de seguida, els arbres es van estremir, el terra trontollà i un objecte volador va enlairar-se majestuosament amb

l'aparat de sempre: llums de colors i un *zumzeig* especial. Va parar-se a uns dos-cents metres d'altitud, oscil·là com *si* es gronxés i sortí disparat com una fletxa cap a la banda de Manresa.

- I no va passar res més?

-Home, Déu n'hi do! Vaig allargar quinze pessetes al pagès i no les va voler, ni va admetre explicacions. Estava enfadat, perquè deia que amb tantes anades i vingudes li espantavem la caça. Afegí que l'any darrer, uns forasters com aquell li havien fet una cremada a l'era i va dir que no trobava bé que gent com jo els donéssim audiència. Això és tot: poseu-hi la data i llestos.

-Però ¿voleu que, a l'atestat, hi figuri el vostre nom i l'adreça? No us ho aconsello pas... En virtut del meu càrrec, sé que això us portarà molèsties. Al capdavant, el vostre *testimoni* no aporta res de nou als casos registrats fins ara...

-Què no? Quina poca vista! Es pot dir que hem fet un descobriment sensacional. De debò que no pesqueu l'ona?

-Què potser us *referiu* a l'aparell traductor? -No, i això que l'aprecio. Es tracta d'una cosa més important: ara sé que els gossos els fan por. *Estic* convençut que aquesta és la causa que no baixin més sovint!

-És una teoria atractiva. Ara que ho dieu, hi caic. I no els critico pas! A mi tampoc no em fan peça. Bé, vós mateix: firmeu aquí, poseu-hi la pòlissa corresponent i ja veurem que passa.

Invasió subtil i altres contes, Pere Calders (1978) Edicions 62

1. Fes una recerca de tot allò que et crida l'atenció. Per aquest motiu tens

la medicina que investiga les malalties transmeses per ingestió de carn humana està a les beceroles, totalment mancada de professionals amatents-, i encara que ho hagi fet per amor, és una alteració de l'ordre públic. A cap jutge no li agradaria; és un acte d'aquells que la decència qualifica de repugnants, i *els* antropòlegs més fins estan decidits a explicar-te els horribles atavismes que hi ha rere un acte que, si bé *t'ho* mires, és un acte heroic.

El llenguatge amorós està ple de metàfores canibalesques. Ens volem menjar l'estimada, o l'estimat, i, als nens petits, te'ls menjaries, de tan bufons que són. *El* mateix embat amorós està ple de mossegades -de vegades doloroses i tot, perquè l'acte carnal és un acte violent-, tant que si el teu enamorat o enamorada manqués de dentadura *et* sentiries estafat, com si aquella boca nua personifiqués la impotència o la frigidesa (...)

El caníbal, Isabel-Clara Simó (2007)

1. A partir del títol de l'obra podries avançar-te i imaginar de què tractarà el fragment que tens a continuació?
2. Escribeu deu preguntes que li faríeu a un company que s'ha llegit el llibre per tal d'esbrinar quin ha estat el motiu pel qual el personatge ha comès aquesta barbaritat? Les qüestions estan relacionades més aviat en la comprensió del text.
3. Separa les qüestions en obertes i tancades.
4. Crea un tall d'afirmacions que podrien anar bé en aquest fragment perquè pogueres continuar-lo.

LA PELL FREDA

“Com a bons irlandesos, després de cada derrota ens dedicàvem a preparar amb entusiasme, la següent derrota. I tanmateix va ser aquesta insistència de tèrmitis la que va acabar robant l'alè a l'enemic. Va haver-hi un dia feliç. Un dia que, tot passejant per Dublín, vaig entendre que ja no vestia amb uniforme de camuflatge sinó, senzillament, de paisà. La diferència no estava en la roba, la diferència era que ja no tenia por. Els anglesos es retiraven.

He dit que va ser un dia feliç í només un. Aviat se'm va aparèixer un món desolador. Els nostres dirigents governaven amb un despotisme simètric al dels anglesos. Aquestes revelacions no esclaten de cop, ens neguem a acceptar-les i s'imposen lentament. Però en definitiva, quina diferència hi havia entre el palau de Buckingham i les reunions del nou govern? Exercien el poder amb criteris tan pràctics, despòtics i inhumans com els de qualsevol general anglès. No feien res més que mantenir l'ordre que tant havíem repudiat. Per a ells Irlanda no era la finalitat, era l'argument per assolir el govern. Però aquí topaven amb una greu contradicció: en Tom, el sacrifici d'en Tom, de tots els Tom.

La nostra pàtria no era una geografia, era una idea de futur. El nostre patriotisme no creia que els homes i dones irlandesos fossin més bons que els homes i dones anglesos. O que les patates irlandeses fossin millors que les patates angleses. No. A la perversitat de l'imperi anglès

nosaltres hi havíem oposat una generositat sense límits. Els soldats enemics no passaven de ser cartutxos humans, dirigits pels interessos més foscos del planeta. Nosaltres lluitàvem amb una consciència superior de la llibertat. Per tant, l'expulsió anglesa havia de ser el pròleg d'un món diferent, més amable, més equitatiu. En canvi, els dirigents de la nova Irlanda es limitaven a reemplaçar els noms dels ocupants pels seus. Van canviar els colors de l'opressió, res més. Era un deliri obscè: els anglesos encara estaven evacuant Irlanda i el nou govern ja disparava contra els seus vells camarades.

Com era possible, em demanava a mi mateix, que després de dècades, de segles de guerra contra Anglaterra, aprofitéssim el primer alè de llibertat per matar-nos els uns als altres? On s'amagava aquella immensa capacitat humana de traïr els principis més elementals? Vaig refusar un petit càrrec en la nova administració. Jo no havia lluitat contra aquesta entitat omnipotent que és l'imperi britànic per suplir-la amb una rèplica diminuta. Tampoc podia allistar-me a les files dels nous rebels. Una guerra civil no és una causa, és un desastre: per increïble que sembli, un any després que Anglaterra evacués el país ja havien mort més irlandesos que en tota l'última guerra.”

La pell freda. Albert Sánchez Piñol

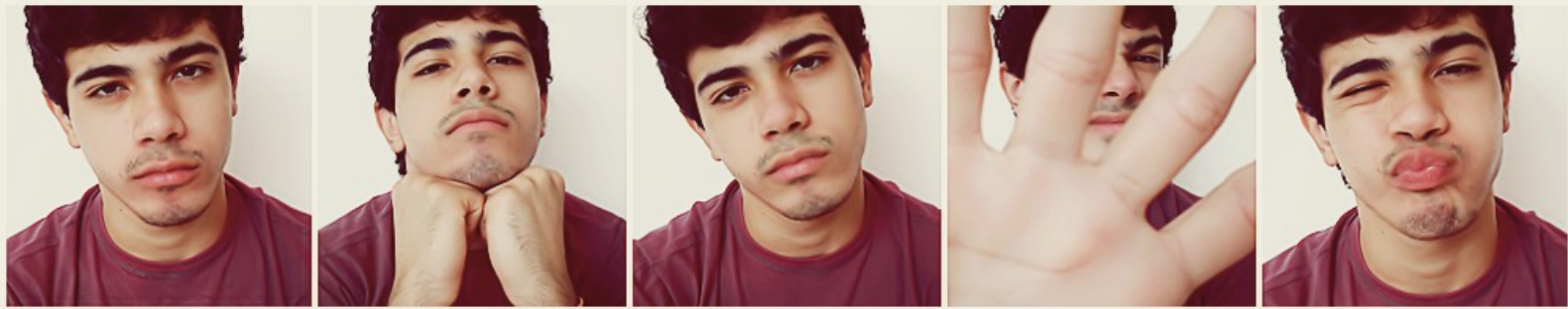
- **A partir de les descripcions i les narracions el lector entreveu un comportament moral alhora que entra en un desassossec creixent.**

- **L'autor és un antropòleg, creus que es pot remarcar el seu ofici en aquest fragment?**
- **Creus que en el segle XXI la raça humana està patint una crisi de valors?**

LA BRUTÍCIA

“Quan naixen, i durant uns anys, són nets perquè els netegen: la mare els porta a la dutxa o a la banyera, tant si els agrada com si no, els renta la roba, els canvia quan hi ha taques, i així va fent. Però el nen creix, ja és un homenet, ja pot dutxar-se. Creu-t’ho: cap xiquet vol dutxar-se, la lluita que s’entaula amb la mare és de llarga durada, i d’una tossuderia consistent i indissoluble. El pare és fa l’orni, i la mare s’esgargamella endebades perquè el fill es rente i es pentine. Com que ja és un xicot, es nega a ser portat a la força a la dutxa, amb l’escusa del pudor masculí, que la mare no té altre remei que respectar. Aquestes escenes domèstiques, per qui no les ha vistes mai, són d’una

ridícula violència: no saps si fugir-ne o esclatar a riure. No hi ha res a fer: els xiquets són bruts, brutíssims, s'aferren a la seua brutícia amb la tenacitat d'un avar amb els seus diners. Ara bé, si el xiquet ha d'eixir amb una xiqueta, aquell dia fa neteja general -la cambra de bany que deixa provoca un esglai de sa mare a frec de l'infart-, i quan la família veu, que diu adéu des de la porta , queden tots parats , preguntant-se qui és aquell xic que els diu adéu des de la porta i intentant imaginar tots els litres de colònia i *aftershave* que calen per perfumar no sols el menjador sinó tot l'edifici i fins i tot bona part del carrer. Quan l'identifiquen, ja se n'ha anat , i els pares i germans es miren sense atrevir-se a dir res, encara corpresos per l'aparició .”

Isabel –Clara Simó.*Estimats homes*. Setembre 2001. Ed.Columna .

HOMES SOLS

“En aquells mesos, Roger manejava una plantilla de quatre cangurs. Tenia els telèfons apuntats en una quartilla aferrada amb imants a la nevera. Li havia costat fer aquesta primera selecció. La primera cangur l'havia enxampada veient *Divendres 13* a la televisió amb el seu fill major. Pau tingué malsons durant dues setmanes i hagué de dedicar-hi molt del seu temps per eliminar les seqüeles de les violentes impressions.

La segona es bevia el seu whisky i remenava els calaixos. Ho sabé un dia que veié una fotografia amb Helena damunt la televisió, que Roger havia guardat des de la seua marxa dins un calaix del seu dormitori, on hi havia els preservatius i els mocadors de cotó . Amb la tercera cangur havia estat més benèvol. Tot i que mirava a televisió amb els nens sense seleccionar els programes, el seu fill petit Joan li havia contactat , amb un entusiasme gens maliciós, que els pits de la cangur eren més grossos que els de la seua mare natural. S'havien banyat plegats tots tres a la banyera i la cangur els havia deixat tocar es pits i ells hi havia jugat. Roger estava desconcertat. No sabia quins eren els límits permissius per a la seua edat i no podia consultar amb ningú. Era bo que uns nens es banyaren amb la seua cangur? Afectaria això la seua sexualitat futura? Roger estava fet un embolic i esperà a despatxar-la quan telefonés la seua dona. Però havia deixat de trucar-los i no ho volia consultar una postal .”

Homes sols, .Joan Pons . (2001). Ed. Proa

1. Compara els dos fragments i relaciona quines seqüències s'assemblen més i quines són més diferents.
2. Quina foto creus que més adequada a la descripció del personatge que es fa en cadascun d'ells i per què?

3. Et sembla que hi ha estereotips en la nostra societat sobre l'aparença física? Raona la teua resposta .
4. Canvia el títols del texts i argumenta-ho.
5. Quin tema té cadascun d'ells?

L'HOME QUE VOLAVA EN EL TRAPEZI

Quan un home de més de trenta anys parla sovint de la seva mare, és un solitari, o un malalt. O una persona desesperadament sola. La mare no és sols l'úter on tots volem tornar, el fosc paradís que enyorem sense recordar, el ventre del silenci i de la felicitat vegetal, sinó que, també, ella és qui

ens reclama la nostra vida, qui demanda el que és seu i que li va fugir, entre les cames i amb laments esgarriposos; és el perenne retret d'aquell a qui li han pres un tresor ocult i s'exclama i ens exclama que l'hi restituïm. És ella qui ens vol de nou a l'úter. Per això un ha de fugir, quan les cames ja ens aguanten, de la potent xuclada de la mare; ha de córrer com un esperitat, perquè els tentacles de la mare són llargs, tant que poden travessar un oceà, tant que poden aplicar-te les ventoses tentaculars a l'ànima. I si ho aconsegueix, estàs perdut, tornaràs al no-res, a la fondària fosca que amaga sota la faldilla, als replecs envellits del ventre, cap al forat que besa devorant.

Un home que s'afaita, que es guanya més o menys la vida, que empaita dones -si pot ser, duradores d'una nit, o màxim dues-, que trepitja merda de gos pels carrers i maleeix l'alcalde, que renega en públic i canta a soles, que somia que serà ric, o poderós, o immortal, que dubta de la pasta amb que l'han fabricat i dubta sobretot de la pasta amb què han fabricat els altres, que sospita dels afalacs i de la foscor, que observa els passavolants amb un petit excés de tendresa o un petit excés de crueltat, que menja quan no té gana i beu quan no té set, que riu dels desgavells i s'entristeix de les certeses, que es contradiu, que se sent culpable -fins i tot quan sí que n'és, de

culpable-, que desitja el que no tindrà mai i que sí que tenen els propers, i refusa el que sí que té i li desitgen els propers, que pensa sovint que tot és una merda, que no troba sàvia la vellesa, sinó horrible, ni innocent la infància, sinó diabòlica, que es riu de si mateix: abans que ho facin els coneguts, que desafia imaginàriament perills i s'arransa quan s'hi topa, que fa això i allò, sovint coses desagradables, que s'avorreix una mica però no té mai son. Un home com tots, doncs. Un home així pot abusar dels amics, fer servir de crosses el telèfon eròtic i els concursos de televisió, embriagar-se fent el ridícul, fer una -una de sola- pessigada de coca per saber de què va, barallar-se amb el seu superior a la feina i en canvi afalagar un d'inferior, equivocar-se amb la parella i amb la mida del forat on aparcar, tenir la grip quan hi ha vacances, deixar-se assaltar per un penjat amb una navalla torta, explicar acudits que tothom sap, fer encara més el ridícul, ser un desastre,

aproximadament com tots, però el que no pot fer és viure amb la mare, ni estar pendent d'ella, ni visitar-la sovint, ni parlar-ne sempre als amics. No: després dels trenta anys hi ha, al codi genètic, un manual de supervivència ben escrit, i el primer manament és fugir de la mare. I, sobretot, no esmentar-la mai; no per precaució, com si fos un fat que se solidifica quan l'esmentes, sinó perquè no s'hi ha de pensar mai, en la mare. Mata-la. Mata-la de debò. Que no existeixi ni en el replec més amagat de la memòria. Per què et penses, si no, que totes les religions en parlen tant? Per mortificar-nos. Perquè no gosem matar-la i deixar-la així que ens devori. Fes igual amb el pare, tot i que no és tan perillós, a menys que tu mateix l'en facis. Deslliura't. Viu.

Tot això ho pensa Raül en sortir de la feina, on ha aguantat un escriptor que parla de la mare. Què l'ha induït a pensar que Raül té cap interès a saber l'estat de salut de la mare de l'escriptor? És que aquell paio ha vist algun senyal, alguna invitació, alguna mena d'estímul? No, segur que no. És que està atrapat entre les cuixes ferotges de la mare i boqueja com un peix, amb l'agreujant que, obnubilat, no sap que li hi va la vida -el peix ho sap perfectament, tan neci com sembla-, i en aquell estat parla de la seva mare a tot aquell que se li posa a davant. Un símptoma terrible. Per si s'encomana, l'home que ha pres la precaució de fugir corrents del costat de la mare i ha salvat així la vida, ha d'escapar-se dels qui han caigut en el parany -un parany al costat del qual la celebrada teranyina és d'una simplicitat infantil- i parlen de la mare després dels trenta anys. El parany pot encomanar-se i trobar-se un amb la necessitat sobtada de visitar la pròpia mare, que endevinarà de seguida que estàs emmerdat de vesc filial i et caçarà per sempre. I, au, al forat de l'úter, on pertany.

Raül n'aguanta molts, d'escriptors, a l'editorial. I això que només és un comptable. No ha dit mai a ningú, d'ençà que hi va començar a treballar, que ell també escrivia, i que ho va deixar córrer quan va veure que no era prou bo i quan va comprendre que per què caram serveix un llibre, i qui necessita un llibre més en un món superpoblat de llibres. No ho ha dit mai a ningú, ni molt menys ha ensenyat els apunts o els resums que, compulsivament, continua fent. Per no fer, ni tan sols dóna conversa -no li agrada conversar-, i molt menys als escriptors. Per què, doncs, tothom li conta coses?

L'home que volava en el trapezi. Isabel-Clara Simó

1. Tot bon lector/a ha de marcar el text que llegeix. Destaca, per tant, amb el llapis aquells fragments que tracten la informació rellevant del protagonista, dels homes i en general i de la mare d'aquell. Caldrà doncs que emprems colors diferents i que et fixes quins trets predominen més si els físics o els psicològics.

2. Quina penses que és la intenció de l'autora? Té un punt de vista objectiu sobre els homes?

3. Fes-ne un resum tot ajudant-te d'allò que hages subratllat en la seqüència.

CAMBRES D'ACER INOXIDABLE

“El discurs de Taner posava un èmfasi radical en la democràcia interna, tot exclamant que havia arribat l'hora de l'autèntica democratització del partit i que aquestes eleccions primàries no eren sinó el primer pas en aqueixa direcció. Taner digué que eren ells, els militants, els únics dipositaris de la voluntat del partit. «S'ha acabat», hi afegí, «que des d'un despatx de Madrid decideu per tots nosaltres.» Dempeus, els militants li dedicaren una ovació que gairebé dura mig minut. Taner demanà silenci i tothom s'assegué de nou. Amb gestos assajats, va dir que ara era el moment idoni per fer canviar les coses, per triar entre els qui volen que continue manant Madrid i ell, disposat a una decidida renovació democràtica del partit.

Els darrers minuts els va emprar criticant els companys de les dues candidatures restants, tot i que posant més èmfasi contra el candidat oficialista. Va acabar dient que cada vot era summament important en aquestes primàries. Taner encetà un torn de preguntes. Aleshores Butxana se'n va anar. Encara li quedava el míting de la nit.

Hèctor Barrera i el comissari Tordera eren a l'habitació 119 de l'Hotel Majèstic esperant la prostituta. Tots dos estaven asseguts en un sofà que havien orientat cap a la porta. Barrera va mirar-se el rellotge. Ara feia deu minuts que havien demanat el servei. Es va mesurar un poc de whisky d'un carro de begudes que hi havia prop del llit. Li n'oferí a Tordera, però aquest preferí encendre's la meitat d'un cigarret que s'havia fumats abans.

-Feia temps que no ens veiem, ¿oi, Tordera?

-No t'he trobat a faltar.

-Me'n faig càrrec. ¿Què has fet durant aquest temps? -Moderar el consum de tabac.

-Canvia't als puros. Toni i jo ho fem habitualment. Mira, el paper del puro és una planta i el del cigarret té porqueria química de l'any *que* en demanes.

-També són més cars.

-Però és més sa, i a la teua edat...

-Què passa amb la meua edat?

-Deixa-ho córrer, et posaràs susceptible i ara som socis -Barrera va beure un poc de whisky-. Se m'acut que jo podria fer de policia dolent i tu de bo. No és així com ho feieu abans amb els sospitosos polítics?

-No ho sé, no vaig pertànyer a la brigada políticocial.

-Però tindries notícies dels teus col·legues, ¿no? -Procurava no barrejar-me amb segons quina gentola. -Bé, no cal que m'expliques els detalls. Però, què et sembla la idea?

-Sempre que funcione, qualsevol idea és bona. Picaren a la porta. Barrera se n'entrà al lavabo, el comissari anà a obrir. No va tindre temps de dir res; hi entraren dos individus corpulents, un li agafà

les mans i li les va subjectar rere l'esquena, l'altre li colpejà l'estómac, dalt i baix, diverses vegades, després els costats i a l'últim el pit. El deixaren estirat al sofà pràcticament ofegant-se i se n'anaren. Tot això en un minut escàs. Barrera isqué del lavabo amb una tovallola mullada que estengué sobre el front del comissari. Tot seguit li tocà suaument l'estómac i Tordera es queixà.

-Et fa mal?

-Només quan respire -digué empenyat. Intentà alçar-se del sofà amb l'ajuda d'Hecto--. Què cony feies al lavabo?

-Evitant que la puta ens veiera als dos i se n'anara.

-I després per què no has eixit?

-Per diverses raons: probablement duien armes. No ens interessa un escàndol: tu ets policia i jo periodista. Al capdavall amb un que n'estoven ja va bé. Així no m'han vist la cara. Em sap greu recordar-ho però ja ho he dit: no et refies d'una puta.

-No tinc el cos per a bromes.

El comissari llançà la tovallola, es dugué les mans a l'estómac i es deixà caure al sofà. Estava ben nafrat i li costava respirar. En silenci Hèctor l'observava.

-Ara encara tinc més interès d'agafar el malparit del xulo -digué Tordera amb una veu fluixa mentre es feia massatges a l'estómac.

, -Només tenim el número d'un mòbil.

-I segur que el canviarà.

-No és probable la clientela es comunica amb ell amb aqueix número -Barrera va mirar el sostre bo i acariciant-se la barbeta-. És curiós, però han estovat sense dir-te res, ni tan sols t'han amenaçat.

Cambres d'acer inoxidable, Ferran Torrent (2000)

1. Quin perfil tenen els policies en les novel·les negres? Coincideix amb l'actual? Per què?
2. Remarca el vocabulari emprat pels personatges i digues quin registre s'ha emprat i amb quin objectiu
3. Identifica traces d'humor, ironia i doble sentit d'aquesta seqüència

LITERATURA COMPARADA

LA METAMORFOSI

Tens tot seguit tres texts que has de comparar el primer és de Mercè Rodoreda (1958), el segon de Kafka(1915) i el darrer de Quim Monzó(1996). Aquest mostra un cas més explícit d'intertextualitat..Compara'ls.Cerca informació de

l'obra en Internet i dels autors per comprovar que tenen en comú pel que fa a l'estil.

a) I aleshores va passar una cosa que em va fer estrènyer les dents: els braços i les cames se m'anaven escurçant com les banyes d'un cargol que una vegada havia tocat amb el dit, i sota del cap, allà on el coll s'ajunta amb les espatlles, sentia que una cosa s'estirava i em burxava. [...] I em vaig posar a caminar per damunt de les brases, molt a poc a poc, perquè la cua em pesava. Tenia la cara arran de terra i caminava amb les mans i amb els peus. [...] Em vaig acostar al pedrís, vaig travessar la casa per entre flames i brases, de pressa, cap al salze, cap als créixens, i [...] em vaig posar a caminar pel fang i pels bassals, i a les manetes els agradava enfonsar-se en aquella pasta flonja, però els peus, al darrera, es cansaven de tant quedar-se enganxats. [...] A la matinada, no sé si l'endemà o un altre dia, vaig sortir a poc a poc i vaig veure les muntanyes altes sota un cel tacat de núvols. Vaig córrer pels créixens i em vaig aturar a la soca del salze. Les primeres fulles encara eren a dins dels brots, però els brots ja verdejaven. No sabia cap on tirar; si em distreia, els brins d'herba em burxaven els ulls —i entre els brins em vaig adormir fins que el sol va ser alt. Quan em vaig despertar vaig caçar un mosquit molt petit i després vaig buscar cucs per entre l'herba.

M. Rodoreda, *̄ts els contes*

b) Quan, un matí, Gregor Samsa va despertar-se d'uns somnis neguitosos, es va trobar al llit transformat en un insecte monstruós. Jeia damunt l'esquena dura, talment com una closca i, si aixecava una mica el cap, veia la panxa bruna, segmentada per estreps arquejats, com un voltam, i tan prominent que el cobrellit, a punt de relliscar del tot, a penes s'aguantava. Les cames, molt nombroses i dolorosament primes en comparació amb el gruix que tenien abans, s'agitaven indefenses davant dels seus ulls. [...] De primer va creure que podria sortir del llit començant per la part inferior del cos, però aquesta part —que, d'altra banda, encara no havia vist, i de la qual no es podia fer cap idea precisa— va resultar molt difícil de moure. Tot va anar molt a poc a poc. I quan, finalment, gairebé furiós, va reunir totes les forces i va agafar impuls cap endavant sense miraments, va equivocar la direcció, es va donar un cop molt fort contra els peus del llit, i la coïssor que va sentir li demostrà que precisament la part inferior del seu cos potser també era, en aquell moment, la més sensible.

Va provar, doncs, de treure primer la part superior del cos, i va girar el cap, amb precaució, cap a l'espona. Ho va aconseguir fàcilment i, malgrat l'amplada i la pesantor, la massa del seu cos va començar a seguir, lentament, el moviment del cap. Però quan, per fi, el cap li va penjar en l'aire, fora del llit, va tenir por de continuar amb aquell mètode perquè, si es deixava caure així, seria ben bé un miracle que no es fes mal al cap. [...] I es va posar a bellugar tota l'estesa del cos rítmicament, amb la intenció de balancejar-se per sortir del llit. Si es deixava caure d'aquesta manera, el cap, que mantindria vigorosament alçat en el moment de caure, quedaria probablement indemne. L'esquena semblava molt dura; segur que no es ressentiria del cop contra l'estora. El que més el preocupava era pensar en el terrabastall que originaria i que, possiblement, provocaria inquietud, si no angoixa, darrera totes les portes. Però s'havia d'exposar a aquest risc.

Quan Gregor ja tenia mig cos fora del llit —el nou mètode era més un joc que un esforç, només calia anar-se gronxant cap endarrera— se li va acudir que tot seria molt fàcil si algú venia a ajudar-lo. [...]

Ja s'havia desplaçat tant, que aviat perdria l'equilibri si continuava aquell balanceig, i no podia trigar gaire a prendre una decisió definitiva, [...] Gregor es llançà amb totes les seves forces de dalt a baix del llit. Es va sentir un cop sec, però no va ser, pròpiament, un terrabastall. L'estora va amorosir una mica la caiguda, i també l'esquena era més elàstica del que Gregor havia pensat; per això es produí aquell soroll sord, no

massa perceptible. Però no havia tingut prou cura a mantenir el cap dret, i s'hi va fer mal; el girava i el fregava a l'estora amb ràbia i dolor.

F. Kafka, La metamorfosi

c) " Quan, un matí, l'escarabat va sortir de l'estat ninfal va trobar-se transformat en un noi fati. Jeia damunt l'esquena sorprenentment tova i desprotegida i, si aixecava una mica el cap, es veia la panxa, pàl·lida i inflada. El nombre d'extremitats s'havia reduït de manera dràstica i les poques que sentia (quatre, en comptaria més tard) eren dolorosament carneses, i tan gruixudes i pesades que bellugar-les li resultava impossible. Què li havia passat? Ara l'habitació li semblava petitíssima, i menys intensa l'olor de florit que hi trobava abans. A la paret hi havia suports per penjar-hi l'escombra i el pal de fregar. En un racó, dues galledes. Contra una altra paret, una prestatgeria amb bosses, caixes, pots, una aspiradora i, repenjada, la post de planxar. Que petites li semblaven ara totes aquelles coses que, abans, gairebé no podia abastar en la totalitat. Va moure el cap. Va intentar girar-se a la dreta, però aquell cos gegantí pesava massa i no se'n sortia. Ho va intentar un segon cop; i un altre. A la fi va haver de reposar, esgotat.

Va tornar a obrir els ulls amb frisança. ¿ I la seva família? Va girar el cap a l'esquerra i els va veure, a una distància inconcreta, immòbils, observant-lo astorats i amb por. Li sabia greu que sentissin por; si hagués pogut els hauria demanat disculpes per aquell traspals pel qual els feia passar. Cada nou intent de moure's per anar cap a ells resultava grotesc. Intentar arros-segar-se d'esquena li era especialment difícil. L'instint li deia que potser si es girava fins a quedar de bocaterrosa els moviments li resultarien *més fàcils(...)*"

Gregor" Guadalajara, Quim Monzó(1996)

LITERATURA COMPARADA

	veu narrativa	adjectius	temps verbals	connectors	personatge
A.- Rodoreda					
B.- Kafka					
MonzóC.- Quim					

APÈNDIX VII

CULTURA POPULAR VALENCIANA: LES FESTES

L'alumnat emplena aquesta fitxa per tal de posar-se en contacte amb el tema tractat:

1. **Quan són les festes del teu barri/ciutat?**
2. **Què és allò que t'agrada més? Què t'emociona?**
3. **Quantes persones participen (músics,organitzadors...)**

12. Què li contaries a un foraster sobre el panorama cultural del nostre país?

I.-Introducció

Fa anys podíem conèixer altres cultures si érem viatjants o soldats. En l'actualitat hi ha d'altres maneres de descobrir altres països gràcies al turisme, la gastronomia o les telecomunicacions. Per això el **Treball de Síntesi** d'enguany del Departament de Valencià se centra en com els avanços tecnològics poden ajudar a difondre la nostra cultura. Amb aquest objectiu l'alumnat visitarà el Parc Científic per remarcar de primera mà la part més tècnica sobre el funcionament dels satèl·lits de comunicació i com aquests estan darrere de qualsevol eina moderna que emprem per estar en contacte amb tot allò que ens envolta.

Com que la visió de l'estudiant es podria perdre per l'amplitud temàtica i la riquesa del camp que intentem conèixer hem acordat fixar-nos en quatre festes valencianes a fi d'augmentar-ne la seua coneixença en un estudi guiat i alhora un treball de recerca molt simple que fan els alumnes sempre amb la supervisió del docent.

El repartiment de les festes que s'analitzen és el següent:

Grup 6: Les falles (Candidata a Patrimoni Immaterial de la humanitat 2015).

Grup 7: La Muixeranga (Patrimoni immaterial de la humanitat)

Grup 8: El Misteri d'Elx (Patrimoni oral i Immaterial de 2001 nomenat per la UNESCO)

Grup 9: Moros i Cristians.

II.- Les festes

D'aquestes quatre es farà un estudi per tal de comprovar les semblances i diferències entre elles i altres de fora de l'àmbit valencià i, si escau, a nivell internacional. Els grups partiran d'una graella per anar treballant i ser més fàcil d'exposar-ho. (La teniu en el full següent).

Exposem tot seguit una breu introducció al tema que anem a tractar.

La festa es defineix com a fet social, que aglutina diverses arts i formes d'expressió. Està relacionada amb la vida quotidiana, trenca amb el temps del treball i submergeix els participants en interaccions emotives. Barreja el ritual i el joc, la cerimònia i la diversió, el respecte a la tradició i l'espontaneïtat, allò espiritual i allò corporal, allò íntim i allò públic.

És una acció simbòlica-ritual que té la capacitat d'evocar i afirmar una realitat inaccessible a la descripció directa.

El ritu és una categoria d'acció social que comporta repetició, formalisme, convencionalitat, estereotípia, redundància i final prescrit.

En el ritu no hi ha lloc per a la incertesa i l'agonia d'allò inesperat. Es relaciona doncs amb el costum i la rutina. També és comunicació de formes fixes d'interacció que adquirixen una eficàcia màgica. Com a sistema codificat és una acció simbòlica que suposa una herència cultural o un aprenentatge. Cal un codi per dotar de sentit el signe. És sagrat ja que fa referència a ideals i valors a qui hom imputa transcendència i ultimitat.

El ritual crea estats existencials (goig, excitació, serenitat) que comporten almenys una transgressió de les rutines quotidianes. És un ambient generat per addició o suma d'elements: olors, sabors, sons, imatges i contactes. La festa les engloba i embolica.

Les festes al S. XXI gaudixen de bona salut i podem afirmar que hi ha més que fa trenta o quaranta anys; i això no vol dir que estiguen en plena metamorfosi. Els canvis poden remarcar-se des de diferents perspectives.

La cronologia: la modernitat suposa una destrucció de l'ordre preindustrial del temps que venia marcat pels ritus agraris i per l'ordre cristià-catòlic. Pel que fa al primer hem de subratllar com els llauradors no abandonaven llurs collites a forces desconegudes o a l'atzar, sinó que s'afrontava el perill amb pràctiques rituals a fi de provocar l'actuació dels intermediaris religiosos immediats, els patrons per tal de neutralitzar la potència destructiva de la natura. La modernització ha fet perdre uns elements i n'ha reivindicat uns altres. S'han beneït animals i d'això s'ha encarregat Sant Antoni Abat. També s'han fet rituals de conjura perquè en la mentalitat tradicional les calamitats, plagues i pestes s'han interpretat com a càstigs divins. Des d'abril fins al temps de la collita molts pobles han invocat els seus patrons per protegir-los de les tornades.

El calendari cristià: Està estructurat pel desplegament dels misteris de Crist. Es combina la lògica lunar (mòbil que són els misteris) i la lògica solar, que és estable.

CULTURA POPULAR VALENCIANA: LES FESTES.

	LA MUIXERANGA	EL MISTERI D'ELX	MOROS I CRISTIANS	LES FALLES
1 Grau de religiositat/laïcitat				
2 Associacionisme				
3 Finançament				
4 Relació: poble/gent				
5 Evolució al llarg del temps				
6 Organització				
7 Època de l'any				
8 Adaptació (canvis: Turisme, globalització, essència)				
9 Sentit de la festa				
10 Coets, focs artificials				
11 Música				
12 Elements visuals (carnestoltes, disfresses, espectacularitat)				
13 Relació: poder -festa				
14 Espai: tancat/obert				
15 Moviment/estàtic				
16 Expansió de la festa				
17 Paral·lelismes amb altres festes				

CULTURA POPULAR VALENCIANA

La Muixeranga

INTRODUCCIÓ

En la dècada dels 70 la cultura popular va patir una forta crisi. La Muixeranga també se'n ressentí ja que el 1973 va faltar a la seua cita anual quan es porta la Mare de Déu de la Basílica de sant Jaume fins a la capella de la Troballa. Només va ocórrer un any. Després ha seguit la tradició.

Hui en dia hi ha més de quatre-cents membres repartits en dues colles. La Muixeranga està més viva que mai. Els últims trenta anys de reviscolament de la cultura popular ha tingut com a fruit encontres i fires relacionades amb aquest assumpte, així com taules rodones i conferències.

LA MUIXERANGA D'ALGEMESÍ

Hem esmentat que estigué a punt de desaparéixer, que durant alguns anys ha eixit al carrer sota el sufragi municipal que pagava homes humils i que ha acabat en l'actualitat adquirint una dimensió impressionant i orgull de la ciutat.

La primera referència prové de 1733 als llibres de Comptes de la Vila la Festa de la Mare de Déu de la Salut (celebrada des del 1724).

Fins el 1960 la Muixeranga no va començar com a grup organitzat i estable. El mestre formava la colla i s'encarregava de buscar la gent i realitzar els assajos oportuns. L'Ajuntament els pagava i durant l'estiu es feia la "plegà" acapte de diners amb què se sufragia la despesa, puix que en eixir a la processó en època de collita volia dir que es perdia un sou. Els muixerangers eren gent de pocs recursos econòmics.

Després dels 60 hi ha un punt d'inflexió per a la projecció car l'associació Antics Alumnes Maristes formen un grup més seriós de ball i es plantegen el canvi d'indumentària. El ball veu com augmenta el seu prestigi.

El 1997 aparegué la **Nova Muixeranga** aportà la composició mixta.

Hi ha tres parts de la dansa:

El ball (passeig o Floretes): S'articula en quatre temps. Es porta a terme abans de la incorporació del grup a la processó. Col·locats en dues fileres dansen amb ciris encesos.

Les Torres Humanes o Pujades. Té molta diversitat. Cap altre grup ofereix un repertori de construccions amb cossos humans. Les torres enlairen elements: **base**; els peus de la torre, sostenen el segon pis; **pisos**, cadascun de les altures de la torre; **pinya**; grup de reforç que s'agrupa al voltant de la base i que permet sostenir-la dreta. Remarquen l'**alta** que està composta de cinc altures amb base de sis persones i des de 2002 la *Nova Muixeranga*. Des d'ençà sempre se'n fan. La **torreta** està formada per quatre altures amb base de quatre. Tots resten flexionats fins que tots s'incorporen. S'aixequen al so de la música. La corona un xiquet que amb els braços oberts alça la cama esquerra. De vegades la torre gira. Unes altres tipus de torres són: el pi, el castell, la figura o volantina, el banc, la morera, cinc en un peu, la Tomasina i la Trobada.

Els quadres plàstics: Representen escenes de la Mare de Déu perquè és un motiu simbòlic i religiós. Destaquem la **Marieta** que representa l'Assumpció de la Mare de Déu al cel. Hi ha quatre persones a la base formant un rectangle i quatre alçadors al segon pis que sostenen el xiquet amb què es corona la figura. La Maria alta incorpora un tercer pis. Unes altres figures són l'Enterro, l'Altar, la Font, l'Obertura i el Retaule.

INDUMENTÀRIA

Formada per brusa cenyida i recta botonada per davant, pantalons llargs amb bonet orellut i espadenyes de sola prima.

La tela és de tires roges i blaves (verdes a la Nova Muixeranga) sobre fons de ratlles blanques amb disposició arlequinada. El mestre porta una peça de cada color en tela de matalàs.

Maximilià Thous digué el 1930 que era un vestit de boig perquè en els manicomis vestien així.

Durant la postguerra els vestits es llogaven, però a partir de 1950 es feren els canvis en la indumentària fins els que coneixem hui.

LA MÚSICA

La música és senzilla i emocionant amb ritme molt marcat que serveix de guia, per aixecar les torres. Interpretada amb dolçaina i tabal serveix per acompanyar el Ball i l'altra per a les Torres.

Se n'ha parlat molt durant el període preautonòmic (1977-1982). Alguns van opinar que era millor posar-li lletra, però finalment com que la melodia és tant bonica no se li ha posat cap.

Martí Domínguez creia el 1979 que s'havia d'adoptar com un himne nacional valencià igual com Joan Fuster. Ací en teniu un extracte d'una publicació que va fer l'escriptor i intel·lectual suecà:

“Una cançó, una tonada de dolçaina... La cançó del grup Al Tall és una convocatòria actual, alegre, viva; la tocata de la Muixeranga d'Algemesí hi representa la tradició popular, senzilla i emocionant. La combinació no podia resultar més oportuna. Aquest disc, improvisat, de cara a una eficàcia urgent, conjunta la doble veu d'un instint 'nacional' que no es resigna a claudicar. Cada dia són més els valencians que ens reconeixem en la nostra 'identitat' segura, i que volem recuperar-ne les 'senyes'. N'hi ha moltes que hem de rescatar de l'oblit, de la desídia, de l'opressió. ¿I per què no unes melodies? En el fet d'una concentració multitudinària, 'cantar' col·lectivament constitueix, ja, una afirmació. ¿I cantar què? 'Al Tall' es limita a la crida de l'Aplec del Puig, un dels pocs episodis de la Resistència -modesta resistència- contra el franquisme al País Valencià. ¿La Muixeranga d'Algemesí? és cant. Un cant nacional-popular. Que, a la curta o a la llarga pugui desplaçar el coro de zarzuela del mestre Serrano, justament anomenat 'Himno Regional'. Ben mirat, per a continuar sent valencians, els valencians ens hem d'inventar unes esperances de futur, a tots els nivells. I al nivell de cantar. ¿Quina cançó i el cant de tothom? (...)

(Text publicat a un disc d'Al Tall. Editat per EDIGSA a Barcelona l'any 1977)

Unes paraules del compositor i premi nacional de música Josep Moreno Gans publicades a la revista de les festes de la Mare de Déu de la Salut l'any 1958

“Què voleu que vos diga? (...) Què sé jo de lletres per interessar la vostra atenció? (...) Què més voldria que sentíreu el que jo, quan em trobe davant la Muixeranga, tot pletòric d'emoció? (...) El tabalet ritmant l'acció; la dolçaina revivint-la, el Mestre Cabrera dirigint la trama, tot ple d'il·lusió...

Què més voldria jo que en l'esdevenidor lluminós, que espere d'Algemesí, mai es perda la dolçor i expressió d'aquesta bella melodia, font volguda de la més pura tradició? (...)

Donant vida a la Muixeranga el temps ens la llega, conserveu-la amorosament, com una més de les vostres filles que bé mereix per sa bellesa guardar-la amb una quadre d'honor.” Aquesta melodia ha sigut polititzada durant els últims temps, satanitzada per uns i lloada per altres.

Ací teniu un vídeo emès per CANAL 9 en directe: <http://www.youtube.com/watch?v=dt63cmjNFFk>

CONCEPTE DE MUIXERANGA

Tant se val si és un grup ceremonial, com una dansa o una música, ja que la Muixeranga és les tres coses. Si cerquem al diccionari trobem en la seua entrada “Algemesí, comparsa que participa de la festivitat de la Mare de Déu de la Salut – 8 de setembre- patrona de la ciutat.

Troblem l’accepció “grup ceremonial festiu i peça teatral de curta durada i caràcter burlesc. A més hi ha les variants “moixiganga”. Segons Domingo Borràs procedeix de l’àrab “mochain” que significa *emascarat* o *encapirotat*. Al costat del terme referit a la dansa hi ha la significació de coordinació estètica de moviments corporals. La dansa des de l’antigor ha tingut els moviments que han anat en cercle, en filera, sobre un punt, etc...

En la Península Ibèrica ja hi havia afecció des de l’arribada dels gots, així com també després, sota el domini islàmic.

Al S.XVIII hi ha una estreta relació entre les danses religioses cristianes i pràctiques paganes, això fa que les prohibicions i recomanacions estiguen a l’ordre del dia.

La Muixeranga d’Algemesí té doncs una sèrie d’elements rituals:

13. Finalitat concreta: honrar la patrona del poble.
14. Les figures plàstiques tenen el seu simbolisme, com per exemple la visió del poble que avança, i en la seqüència de les floretes, una connexió entre les persones i la terra.

El nombre de components de la Muixeranga és indeterminat en cadascuna de les dues colles però fix i concret per a cadascuna de les torres.

BALL DE VALENCIANS

La tonada de la muixeranga amb dolçaina i tabalet, coneguda des del S. XVIII i XIX a les comarques

tarragonines com a “dansa de Valencians” és per a molts entesos la precursora dels castells.

Us recomanem que veieu aquest vídeo d’un concurs de colles

castelleres perquè us adoneu de la seua espectacularitat: http://www.youtube.com/watch?v=fJ_zaYbzu3U

Alguns veuen l'etimologia de "valens" del llatí com a valents per a realitzar aquesta habilitat de muntar torretes humanes. Això era l'argument d'alguns estudiosos que ho deien perquè la procedència dels primers era el País Valencià. Joan Amades en el *Costumari* (1952) va veure una relació estreta en relació entre els documents catalans i valencians d'aquest gènere.

El ball de valencians tenia un acurat sentit religiós no com els castells. Hi ha d'altres fonts com Reus (forma part des del 1988), Tarragona, Valls (reaparegué el 1996), Barcelona, Lleida, Vilanova i la Geltrú (2000)...

A banda de la Muixeranga algemesinenca hi ha altres com la de Sueca que tingué lloc segons uns documents el 1798 ja que consta que es demanà permís a la Capitania General.

A Carcaixent, Joan Amades ens afirmà que una colla de vint-i-cinc homes alçaren un quadre plàstic. A Gandia un document de l'Arxiu Municipal del 1875 en fa ressò segons una recerca de Salvador Vila, així com a Lliria que es ballà en una ocasió. El 1745 a Requena.

Josep Coroleu en una investigació trobà connexions entre els castellers i el món clàssic ja que Thesíode al S.VIII a Crist ens parlava de piràmides alçades per titans per tal d'escalar a l'Olimp.

S'han trobat gravats en pedres a la Ribera del Nil on es feien jocs acrobàtics. Els gals eren experts en pujar uns dalt dels altres per escalar murs i fortalises. Hi ha piràmides de Marràqueix, o de la festa de Gokul Asthami a l'Índia que commemora el naixement de la divinitat hindú Krishna. Especialment a la regió de Bombai se celebra a l'estiu el naixement del déu Sri Krishna. Destaca "Dahi-handi". Es penja un perol ple de llet, mantega, mel i altres fruits. La torre es munta per agafar aquests aliments. Tot es basa en un relat diví que inspira el costum d'alçar torres humanes.

La Dansa del Lleó al Japó es balla en les festes de cap d'any a l'illa de Shikoku. Consta de torres humanes de dos o tres cossos i qui corona porta una màscara de lleó. Una vegada s'ha construït la torre tots ballen a ritme de timbales. Hi ha d'altres a Taiwan, el Xiang Ku a l'Àfrica subsahariana.

EXPANSIÓ DE LA MUIXERANGA

Hem esmentat en un altre apartat que la Muixeranga algemesinenca se celebrava també en altres localitats valencianes en èpoques pretèrites. Des de fa més d'una dècada Acció Cultural de País Valencià ha anat creant una xarxa de casals per les comarques que tenen com a objectiu reviscolar la nostra identitat i cultura. Fruit d'aquest esforç és que s'han format una sèrie de colles a Carcaixent, Pego, La Safor, València, Sueca i Cullera entre d'altres. Ací teniu unes fotografies que ho il·lustren.

Podeu trobar més informació a <http://www.apuntala.com/blog/muixeranga/> un dels objecti us d'aquesta pàgina web és formar colles tot donant consells per a la creació de noves agrupacions.

Aquesta és la Muixeranga de Castelló de la Plana.

A l'Alcúdia (Ribera Alta) hi ha *Els negrets* que també fan la seua representació el 8 de setembre quan celebren la Mare de Déu de l'Oreto. Aquests dotze balladors vesteixen

CONCLUSIÓ

Fa tres segles que hi ha Muixeranga a Algemesí. En aquell moment ja hi havia a terres castellanques i americanes les “mojigangas”, és a dir, grups de gents que es disfressaven d'animals o vestits ridículament que participaven en festes i celebracions populars.

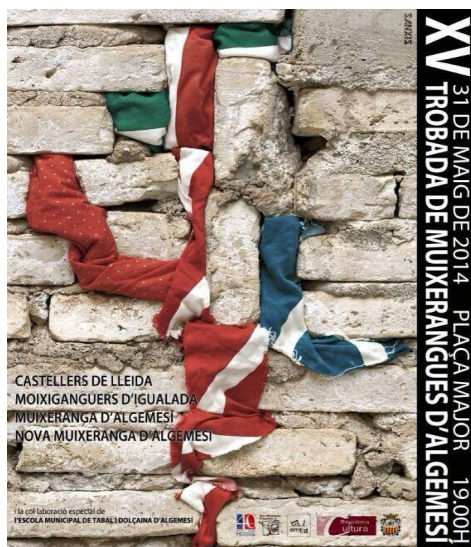
Les colles es popularitzaren a finals del S. XVIII a Catalunya i per ser de procedència valenciana reberen el nom de *Ball de valencians*.

La ciutat de la Ribera Alta té doncs un grup ceremonial que vestit de manera estrofolària, dansava, feia quadres plàstics i escenes relacionades amb la Mare de Déu durant les festes patronals.

Després d'haver superat la crisi dels 70, la festa és el bé immaterial més assenyalat del poble d'Algemesí.

Cal remarcar la seua projecció simbòlica ja que el poble valencià l'aprecia i des del món casteller es mostra un gran interès. Hi ha per tant hui en dia un sentiment unitari.

El 1978 la Muixeranga actuà a Vilafranca del Penedès i en els anys 80 els castellers de Vilafranca anaren a la Ribera Alta. Des del 1999 a Algemesí se celebra amb popularitat la trobada de muixerangues i això demostra el sentiment de germanor. Per últim podem relacionar la festa algemesinenca amb moltes altres manifestacions d'arreu del món.

Europa

Anglaterra: Morris Dances introduïdes pels espanyols al S.XVII i d'ací ha passat als EUA i Canadà, Austràlia i Nova Zelanda.

Dàlmata: Moreskas.

Itàlia: en diferents ciutats.

Amèrica

Hi ha danses parlades i representacions teatrals: "Danzas de conquesta" i "Correr la Morisma".

Antecedents de la festa

Hi ha *simulacres de batalla* com el de Ceuta el 1309 on es celebrà la conquesta de la ciutat a mans de Jaume II. El 1373 visiten els Ducs de Girona i se celebrà una batalla nàutica.

A Dénia el 1599 representaren un desembarcament moro. A més trobem els *Alardos i soldadesques* les quals acompanyen imatges religioses. Aquests es troben integrats en les festes patronals, és a dir, celebrades tots els anys.

Una festa moderna: tipologies d'aparició

Al País Valencià comença amb la industrialització a inicis dels S. XIX a les comarques de la Serra de Mariola i les Valls del Vinalopó en un context de canvi social i de ruptura amb la societat tradicional.

Ara se celebra en dues-centes poblacions. Es basava en un simulacre i en l'actualitat s'inclou en la programació de les festes patronals (3 dies de festa). El primer dia són les desfilades; el segon són els actes litúrgics i la processó, el tercer les batalles i ambaixades mora i cristiana.

Alcoi començà el 1741. La festa s'ha estructurat d'una maenra moderna lligada a la industrialització i la modernització.

A la Vila Joiosa des de finals del S.XVIII fins el darrer terç del S. XIX hi ha simulacres de lluita entre els dos bàndols.

La substitució: Es el segon factor en el procés d'expansió ja que les festes patronals es desplacen pels nous actes de Moros i Cristians amb entrades, processó, batalles i ambaixades. Es consoliden l'últim terç del S.XIX a Ontinyent i Callosa d'En Sarrià.

Hi ha un procés com a nova implantació en què en algunes localitats es produeix una doble festa: les patronals estan tan arrelades que les de Moros i Cristians s'han de celebrar uns altres dies. Aquest és el cas de Benissa on se celebra la Puríssima Xiqueta i els Moros.

Complement de la festa patronal. Això ocorre en l'àrea metropolitana de València impulsat per ajuntaments perquè volien commemorar les senyes nacionals i la figura del rei Jaume I.

En alguns pobles la festa se centra en un acte (l'entrada); en canvi, a Paterna, Alaquàs o Elx acabà aconseguint un programa d'actes.

Mite i religió

La festa es relaciona amb el mite per la victòria miraculosa i amb el ritus perquè es relaciona amb certs patrons.

L'episodi de la Reconquesta amb figures a cavall de sant Jaume, sant Miquel i sant Jordi són el nus de l'èpica moderna. Hi ha hagut intercessions divines com, segons la llegenda, la intervenció el 23 d'abril de sant Jordi a Alcoi a llocs d'un cavall blanc per sobre de les muralles.

A canvi Concentaina se celebra Sant Hipòlit perquè protegí la població d'epidèmies el 1600.

Al nostre territori el fil conductor de les celebracions és la conquesta catalanoaragonesa i la fundació del regne de València. És la recuperació del seu sentit festiu patriòtic de la festa.

Els actes religiosos poden ocupar el lloc central (Alcoi, Concentaina...) de la programació i pot obrir i tancar la festa, com per exemple en pobles on la imatge està en una ermita i no en el temple parroquial. El trasllat i posterior tornada de la imatge marquen l'inici i l'acabament de la festa.

El ritual comença, de vegades, amb la hissada de banderes, la lectura del pregó o la interpretació d'una peça teatral.

El calendari festiu

El calendari cristià gira a l'entorn del naixement de Jesús i la seua mort i Resurrecció. A partir d'ací i com vivim en una societat agrícola s'han anat afegint festes associades amb

sants que protegien la salut, la faena i l'amor. La societat industrial ho canvia tot i, per tant, les festes entre setmana canvien al cap de setmana i moltes es traslladen a l'estiu.

Les festes de Moros i Cristians juguen un paper important en el desmantellament de l'calendari establert. S'ha introduït una festa cara (vestits, música, filaes...) propiciadores de sociabilitat. Això ha dut a actes de col·lecta: campionats esportius entre filaes, sopars, dinars recaptatoris i concursos.

Quan acaba la festa se n'organitzen de nous anunciadors i preparadors de la de l'any següent (presentació de càrrecs, lliurament del cartell anunciador de les festes, concerts de música festera i pregó). Molts pobles celebren l'Equador, e's ad ir, quan falta mig any per a la celebració.

El programa d'actes

Està molt estructurat: entrades cristiana i mora, processó del patró, conquesta dels moros i posterior reconquesta dels cristians. Vet ací la divisió:

LA VESPRE, NIT DE L'OLLA I ENTRADA DE BANDES: Pot ser un himne o pasdoble amb l'arribada de la imatge a la població que estava a l'ermita. Sobretot l'inici el marca l'entrada de bandes; sense la música i els músics no hi ha festa. Després els festers s'open als seus locals i en acabat, Nit de l'Olleta, que acaba amb la desfilada pels carrers vestits de paisà o disfressats.

ENTRADES – PROCESSIONS – AMBAIXADES: L'endemà al matí els festers desfilen amb molt de colorit tots els membres agrupats. Més tard els dos exèrcits entren en simbòlic combat per una plaça. És la més cara per l'ostentació i la

En verd poblacions amb festes centenàries:
Alcoi, la Vila Joiosa, Bocairent, Banyeres de Mariola, Biar, Castalla, Onil Ibi, Sax, Petrer, Cocentaina, Benilloba, Monforte del Cid, Xixona, Agullent, Elda, Beneixama, Callosa d'en Sarrià, Muxamel, Ontinyent, Muro, Fontanars dels Alforins, el Campello, Salinas, Novelda, La Font de la Figuera)

rivalitat. Hi haurà actes litúrgics, processons i presa de la plaça pels moros després de ser rebutjada la seua ambaixada. Més tard es reconquista pels cristians.

DESEMBARCAMENTS: En les poblacions costaneres després de l'arribada de les ambaixades hi ha un desembarcament a la matinada. Destaca la Vila Joiosa amb trenta barcases i quatre mil festers.

CONTRABANS: entren a la ciutat filaes de contrabandistas (tabac) això dóna peu a un parlament on es critica la vida social i política del poble o país.

AMBAIXADES CÒMIQUES: Són baralles comunals on es llancen productes o líquids com aigua, vi, farina, ous, tomates, escuma, foc o coets.

CONVERSIONS: Al final d'algunes festes quan els moros asumiesen la seua derrota, esdespulla dels vestits musulmans, renuncia a les seues creences acusant-les de tot els seus mals. A Elx se somet la població a batejos.

LA MAHOMA: És una figura d'uns quatre metres vestit amb la indumentària d'una filà i que representa l'exploració i l'espionatge del terreny just abans de la conquesta.

Filae i companyies festeres

En l'actualitat pot participar tots els ciutadans, no com abans que era patrimoni dels gremis, parròquies i/o companyies militars. A mitjans del S.XX, la festa comença un procés seriós de medievalització i adequació històrica. Podem comptar setanta-nou festes i huit-centes deu companyies (428 mores i 382 cristianes).

Entre **els filae cristianes** destaquem les inspirades en la Guerra del francès, en poblacions que celebraven la festa des del S XIX. Hi ha elements de l'EM (Templaris, els Almogàvers, Croats, Cids, Conqueridors...) Els pirates són els més anacrònics (corsaris i bucaners) unes altres filae són d'inspiració carlista, fins i tot els vikings i vikingues de la Font de la Figuera.

En **les filae mores** apareixen dos grups: els *Tuaregs*, en festes de més de cinquanta anys i *els Marrocs* que apareixen en festes centenàries.

Uns altres prenen el nom de guerres hispanomarroquines de la segona meitat del S. XIX com les *Kàbiles* (Moros del Rif) i *Guàrdia Jalifiana* (1860, 1923, 1941).

A més a més tenen èxit els beduins (provinents del desert aràbic) i els berebers. També apareixen negres "Papues, negres egipcis, negres zulús".

Els almoràvits (fet històric del Magrib entre el S XI-XIII) els Abassies (Damasc VIII), ELS Berberics (Mediterrània occidental S XV- XVII), Mudèjars i Moricos (Castella- Aragó S. XIV- XVII), Califes (VIII- XI) I Taifes (S. XI).

LES AMBAIXADES: És la part més teatral en què s'escenifiquen romanços de fets històrics al voltant d'un castell de fusta. Les primeres ambaixades provenen del S. XVIII. Els texts actuals són originaris del primer terç del S XIX. L'antecedent el trobem al segle XVII en el teatre popular barroc. Poc de rigor històric i gust per l'orientalisme; poques vegades s'exalta *Jaume I*, però moltes *el Cid* i *Guzmán el Bueno*. Podem trobar també una exaltació patriòtica a Espanya.

MÚSICA, PÒLVORA I GASTRONOMIA

La música la sentim desfilar, marxar en les cercaviles...destaquen els pasdobles festers i les marxes mores i cristianes.

La música apareix a finals del S. XIX i principis del S. XX. Entre 1880 i 1882 apareix la Primera Diana i Mahomet (pasdobles).

Després cal remarcar *El Capità* (1894) i *Un noble més* (1928).. El 1907 apareix la marxa mora, naixia el pasdoble mora i esclataven els ritmes orientals.

Al-leuia és cinquanta anys més tard la primera marxa cristiana i *Paquito el Chocolatero* s'estrenà el 1937.

A partir de 1960 hi ha l'eclosió. Actualment hi ha concursos de música festera, programes de ràdio i TV,

gravacions de peces antigues i noves, innovacions, fusions d'estil i d'instruments com la dolçaina. Amb el tancament de CANAL 9 sembla que tot aquest procés s'ha aturat i ens hem de traslladar a la ciutat on se celebre la festa per tal de poder observar-la en directe.

Els moros i cristians tenen música pròpia.

La pòlvora és una de les passions dels valencians. Esdevé una constant del geni festiu fins que Felip Vé prohibí el 1707 la tinença d'armes i la celebració.

Fins a les primeries del S XIX tot s els pobles van obtenir llicència per disparar que no s'inicià el camí que conduiria a la festa actual: mosquets, canons, trabucs, arcabussos i espingardes (com la de la imatge). Pel que fa al menjar hem de remarcar els palts típics, les punxadetes i les tapetes. La dinàmica de la festa demana que es mengi acompanyat, si es fa en públic és un element socialitzador. Hi ha ciutats on els mejars al carrer ocupen un lloc important en el programa de celebracions com a Alcoi amb la Nit de l'Olla.

Un altre exemple és el de la Vila Joiosa on destaquem la cercavila al matí, que tot i no aparéixer en el programa d'actes ha cobrat una gran rellevància. Les companyies vagaregen d'un quarter a un altre esperant que els conviden a beure i menjar sempre al compàs del pasdoble.

El campello

<http://www.youtube.com/watch?v=SfXH-ii7-mI>

Música

<http://www.youtube.com/watch?v=kWcodHXEmQE>

Paquito:

<http://www.youtube.com/watch?v=VoWcr0UyALU>

Alcoi turisme:

<http://www.associaciosantjordi.org/>

CULTURA POPULAR VALENCIANA: EL MISTERI D'ELX

L'assumpció de la Mare de Déu al cel en cos i ànima fou un tema molt difós al llarg de tota l'Edat Mitjana: multitud d'autors de tota mena elaboraren texts en què tractaren dels darrers moments de la vida de Maria.

L'origen d'aquesta devoció el trobem en els primers segles del Cristianisme. Era comú recordar els màrtirs amb la commemoració del dia específic en què havien entrat en la glòria, és a dir, la seua mort; per aquest motiu es cregué necessari dedicar també un dia al «naixement al cel» de la Mare de Déu, la devoció de la qual anava en augment de forma gradual. Tanmateix, ni el Nou Testament ni la tradició evangèlica deien res respecte als últims moments de la vida de Maria.

El 1950 l'església Catòlica proclama el dogma de l'Assumpció: creença en la mort i assumpció de la Mare de Déu al Regne del Cel, cosa que professaven des de feia segles el poble catòlic mediterrani.

Al S.VI i VII proliferen la commemoració del pas de la vida terrenal a l'eterna amb diferents denominacions: “trànsit, dormició, pausa, deposició, migració...naixement al cel.”

El S. VII i VIII la data escollida fou el quinze d'agost ja que ja existia al cicle agrari.

Hi ha manca de texts referits a l'Assumpció, per la qual cosa s'ha suplert amb texts dels Evangelis Apòcrifs (aquells que tracten temes extesos a nivell popular, ambigus, des del punt de vista dogmàtic, atribuïts falsament a un personatge de la història sagrada.

Després tot seguint aquest tema s'han il·lustrat pintures, escultures, representacions i escrits.

Un àngel li indica que morirà al tercer dia i li dona una palma que és el signe de la mort. Ella té dos desitjos:

15. No veure Satanàs.
16. Ser acompanyada pels apòstols.

Jesús davalla del cel per endur-se l'ànima i indica als apòstols que en soterran els cos a Josafat.

Pere dona la palma a Joan que organitza la processó.

A meitat de l'acte els jueus irrompen i pretenen emportar-se el cos de Maria, però són castigats amb paràlisi i la ceguesa. En penedir-se són batejats.

Soterran la Verge i de nou baixa Jesús i s'endú la seua Mare al cel.

Com a obres d'art hi ha exemples del 'Assumpció a Mallorca, Girona i València. D'entre elles destaquem la de Joan de Joanes del S.XVI.

En l'àmbit literari tenim Alfons Xé el Savi- contra qui es revoltaren els elxans- a les seues "Cantigas" i en la literatura catalana cal remarcar l'aportació al tema de Ramon Llull sobretot al capítol 51 de la Doctrina Pueril; sant Vicent Ferrer, Francesc d'Eiximenis i Sor Isabel de Villena als seus Vita Christi (publicada pòstumament el 1497) . Segons un estudi que es diu "L'Assumpció en la vita christi d'Isabel de Villena" realitzat per Hèctor Cámara i Sempere de la Universitat d'Alacant, diu que " Sor Isabel es dedica a narrar el trànsit de la Mare de Déu des del capítol 277 fins al 291 (VILLENA: 1916, 306-363). A causa del traspàs prematur de l'escriptora el relat de l'assumpció ens ha arribat

incomplet, ens manquen tots els episodis posteriors a la mort de Maria, fins a la seua assumpció al cel.

Després de la mort del seu fill, Maria viu en una caseta a Jerusalem, prop del cenacle, on tots els dies sent missa celebrada per sant Joan. Sor Isabel destaca la importància de Maria com a referent i model dins de la comunitat cristiana que havia deixat Jesús després de la seua mort. Alguns dies de la setmana els dedica a visitar els llocs de la Passió —el mont Calvari, el Sant Sepulcre i el mont Olivet— per recordar el seu fill i pregar pel llinatge humà. Un dia després de visitar els Sants Llocs, demana a Déu deixar la vida mortal, que ja no suporta més, perquè vol reunir-se amb el seu fill, a qui enyora, i vol gaudir de la glòria celestial, després de tants patiments. Citem tot seguit un fragment del Misteri:

Ai, trista vida corporal!
Oh, mon cruel, tan desigual!
Trista de mi, jo, què en faré?
Lo meu car Fill, quan lo veuré?

Amb aquest desig la seua donzella Oració es dirigeix al cel per comunicar-lo a la Santíssima Trinitat. En arribar, tota la cort celestial s'afegeix a la súplica de clemència per a Maria. La Santíssima Trinitat accepta la petició i Jesús mana a l'arcàngel Gabriel que es presente davant la seua mare per comunicar-li que la seua mort es produirà en tres dies. Jesús li encomana, a més a més, que la informe de l'arribada dels apòstols des dels llocs on estan predicant perquè els reconforte en la seua missió evangèlica i que li porte una «luminosa palma» per al seu soterrament a la vall de Josafat.

Gabriel s'apareix a la casa de Maria per comunicar-li la decisió presa pel Senyor i per lliurar-li la palma del paradís. L'arcàngel li diu que abans de morir, quan baixi el seu fill a recollir la seua ànima, veurà reunida davant seu l'Església militant i l'Església triomfant. Maria, en sentir aquesta ambaixada, «recomplida de goig e alegria no recomptable» dona les gràcies a Gabriel i li demana que en el seu trànsit no se li aparega cap dimoni, cosa que immediatament li és atorgada.

Després de la partida del missatger celestial, arriba sant Joan que, veient-la tant contenta, pregunta a Maria el motiu. Aquesta li respon que en breu partirà cap al paradís amb el seu fill. En escoltar açò, sant Joan sent una gran tristesa”

Des del punt de vista teatral forma part a l' Edat Mitjana de cicles representats a França, Itàlia i la Península Ibèrica.

Destaquem el Misteri Assumpcionista de la Seu de València dels inicis del S.XV i el Misteri d'Elx, dels quals es conserven els texts.

Hi ha representacions a Mallorca, el Rosselló, Tortosa, Igualada, etc...

El culte a la Mare de Déu fou portat a València per Jaume I. Actualment se celebra a Bétera, a Utiel, a Guadalest, a Agullent...

D'entre tots ells destaca Elx, la ciutat sens dubte on se celebra amb més esplendor i intensitat la festivitat de l'Assumpció.

La nit de l' Albà, la Roà, la Processó de l'Enterrament i El Misteri d'Elx constitueixen un ritual difícil de trobar en la cristiandat.

Elx comença els actes amb la nit de l'Albà (del 13 al 14 d'agost). Els elxans porten la seua palmera de focs artificials. A partir de les 23.00 es disparen els coets i les "palmeres" de focs artificials. Des de mitjanit té lloc l'última i la més impressionant des de la Basílica Menor de Santa Maria d'Elx.

A Elx se celebra a l'interior de la Basílica Menor de Santa Maria la representació de la mort, assumpció i coronació. La representació té dues parts:

Vespra: és el dia 14 on es representen els darrers anys de la vida de Maria.

La festa: és el dia 15. Ací es representa la pujada al cel en cos i ànima, i la seua coronació triomfant a mans de la Santíssima Trinitat. És una representació totalment cantada.

Els orígens es daten amb l'arribada de Jaume I a la ciutat (1265), Òscar Esplà assegura haver vist un document el 1266 on es feia referència a la representació. L'actuació té lloc en un temple barroc iniciat el 1673.

De l'ermita de sant Sebastià ix en direcció a la Basílica un seguici on va la Mare de Déu, que resulta ser un xiquet que encarna el seu paper mentre està viva i que es distingeix de l'estàtua de l'Assumpció d'Elx que s'empra en escena quan la Mare de Déu ha mort.

Acompanyen Maria, les altres dues maries: Maria Iacobe i Maria Salomé i quatre o sis àngels amb coixins perquè s'agenolle la Mare de Déu. A més en el seguici trobem el Cavaller Porta- Estendard i els Cavallers Electes.

A banda d'aquestes persones van les autoritats i la banda que toca "*El abanico*".

L'entrada de Maria i dels infants actors a l'església és acompanyada del volteig de campanes i so de l'orgue.

Cal assenyalar que els personatges femenins són representats per xiquets com ja hem esmentat més amunt puix que són veus blanques. Les representacions medievals de temàtica religiosa impedièren la participació de les dones.

Sant Pere, l'Àngel Major i Déu Pare, ha de ser representats per sacerdots.

A la porta del temple la Mare de Déu demana a les Maries quan veurà el seu fill.

En l'andador (rampa ascendent que connecta la porta i l'escenari) Maria s'atura tres vegades per orar: l'Hort de Getsemaní -on el van prendre- la Creu -on va ser sacrificat- i el Sant Sepulcre.

Maria vol morir per poder trobar-se amb el seu Fill.

S'obri la porta del cel i per ella ix la Magrana acompanyada del soroll dels coets disparats de les terrasses del temple, volteig de campanes i orgue.

La Magrana -abans al S.XVII un núvol- té forma esfèrica i color granat. Quan està tancada travessa la porta del cel, però en l'aire s'obri en huit gallons que ara són palmeres daurades. Al tronc va un àngel que anuncia a Maria que Jesús ha escoltat els seus precis i va a pujar-la al cel. A terra l'àngel li dóna una palma daurada enviada pel Fill com a símbol de la imminent mort de Maria i ella demana veure abans els apòstols. L'àngel a terra resta mut.

Quan tots els apòstols es troben envoltant el llit de Maria canten en el seu honor el *Salve Regina Princesa*.

Lavors ella es comunica que va a morir i cal que el seu cos siga soterrat a Josafat. En això mor ella, cobreixen el llit i canvien l'actor per l'estàtua de la Nostra Senyora. En acabat, els apòstols agafen un ciri cadascú.

Després sona l'orgue, s'obri la porta del cel, voltegen les campanes i disparen coets.

Apareix l'**Araceli** format per quatre àngels agenollats dels quatre extrems i al centre un

plantat que durà a les mans una imatge petita de Maria que representa segons la tradició medieval l'ànima de la recent morta.

L'esmentada imatge la lliura Sant Pere a l'Àngel Major. Quan l'Araceli entra al cel tornen a sonar coets, campanes i orgue.

La Verge ha mort. La seua ànima ha pujat al cel i el seu cos ha quedat al centre del Cadafal.

En la segona part la "Roà", la Mare de Déu ha mort de veritat i es troba el cos present. Es tracta d'una processó d'expiació de culpes on els penitents de manera individual a partir de mitjanit realitzen promeses seguint l'itinerari amb el ciri a la mà.

Hi ha una gran multitud durant tota la nit que envolta amb flametes l'església. L'endemà la matí és el soterrar de la Mare de Déu que porta una mascareta de morta amb els ulls closos i una mitja lluna d'argent als seus peus. El tabernacle el porten als muscles els apòstols i els jueus, que com la resta de personatges prenen part de la processó.

La festa és la segona part del Misteri, representa la vall de Josafat i no la casa de Maria com a la vespra. La processó al matí és un canvi escènic de la casa al sepulcre, to i que s'ix i s'entra del temple l'espai escènic canvia.

Els apòstols inviten a les dues Maries a incorporar-s'hi. Quan ells canten *In exitu Ysrael de Aegipto* irrompen els jueus en el temple. Aquests reclamen el cos sagrat perquè no volien que els apòstols la soterraren. Es produeix un enfrontament violent entre els dos grups. Quan un jueu toca el fèretre es queda paralytitzat i els altres supliquen a sant Pere que els batege. Açò ho fa amb la palma de Maria quan els toca el cap canvien de fe. Finalment convertits s'incorporen.

Una vegada soterrat s'obri de nou el cel i l'Araceli apareix. Els àngels li diuen a Maria que es prepare per al viatge al cel. L'Araceli baixa fins el Cadafal i es substitueix l'Àngel Major per l'estàtua de Nostra Senyora de l'Assumpció ja sense la mascareta. A mitjan ascens arriba sant Tomàs que s'excusa per haver arribat en retard.

Llavors apareix la Coronació, el tercer aparell aeri, ocupat per Déu Pare al centre i dos infants que representen les dues persones de la Santíssima Trinitat. Els tres donen la benvinguda i la coronen en l'aire. Tothom al temple diu "Visca la Mare de Déu" i se sent a l'orgue *Tutti*.

Hem descrit com és la festa en l'actualitat però aquesta ha evolucionat. La peça d'Elx es conserva a través de les Consuetes (Llibre de costums i pràctiques d'una església). Tal i com la coneixem hui la representació no és anterior al S.XV. Durant més de cinc segles la Festa d'Elx s'ha representat de manera ininterrompuda fins al S. XVI. Hi ha hagut canvis:

- Renaixement: fragments polifònics.
- Barroc. Tramoia aèria.
- S.XVII-XIX: supressió de la Judiada.

En l'assaig General que té lloc a la vesprada del 13 es representen consecutivament la Vespra i la festa. Això acaba prenent un caire de representació teatral i que assaja i pot repetir-se sempre que el públic assistent estiga disposat a pagar.

A més de la representació del Misteri d'agost també es pot celebrar de manera extraordinària l'1 de novembre des del 1950 que fou declarat pel Papa Pius XII com el dogma de l'Assumpció. Es representava els anys acabats en 0 o en 5. Recentment cada dos anys coincidint amb els anys parells.

La festa té un valor històric incalculable perquè és l'únic vestigi en tot el món cristià. És símbol de la ciutat del palmeral, el màxim exponent, religiós i cívic. La representació la duu a terme la Capella del misteri d'Elx, formada per un bon nombre de cantors no professionals (adults i xiquets) veïns d'Elx per als quals participar és un gran honor.

La compensació econòmica és ínfima. El Mestre de la Capella és el cap indiscutible ja que decideix qui actua, la data dels assaigs, selecciona les veus, fins fa poc era l'encarregat d'organitzar tota la representació.

Vídeos

Explosió de la palmera de la Mare de Déu.

https://www.youtube.com/watch?v=WxyGJ_CQEOk

BIBLIOGRAFIA

Hèctor Cámara i Sempere. "L'ASSUMPCIÓ EN LA VITA CHRISTI D'ISABEL DE VILLENA" Universitat

d'Alacant.

Martí de Riquer. *Història de la literatura catalana*. Ariel ((1964) Barcelona.

Albert G. Hauf. *D'Eiximenis a Sor Isabel de Villena (1990) Institut de filologia valenciana*.

Antoni Ariño. *El teatre en la festa valenciana*. (1999). Generalitat valenciana.

CULTURA POPULAR VALENCIANA: LES FALLES

INTRODUCCIÓ

17. La festa més important de la ciutat ja que ha desplaçat el Corpus Christi, la Fira de Juliol i el Carnestoltes.
18. Se celebra en més de cent pobles.
19. La devoció a sant Josep comença al S. XIV. El 1497 la Confraria de fusters el nomena titular.
20. Les fogueres s'han vinculat als canvis estacionals o la celebració d'una victòria en l'època preindustrial.
21. El 1784 es demana la prohibició de les falles als carrers de València i s'obliga els veïns que les planten en places o espais oberts.
22. El 1792 es lamenten pels excessos de la festa, formada de materials vells i satírics. Era una forma d'interrompre el rigor de la Quaresma, es perdien jornals i als carrers hi havia confusió entre homes i dones...
23. Cremar ninots en Quaresma era un costum extès per tot Europa.
24. L'estructura de les primeres era molt senzilla:

Un entaulat rudimentari (amb quatre bastidors, un parell de ninots, epigrames (composició poètica satírica), acròstic (composició poètica en què les lletres que ocupen determinats llocs formen una frase) i pasquins (escrit anònim que es fixa en un lloc públic –en les parets pròximes– amb expressions satíriques).

Es plantaven a la nit i traïdorament, la qual cosa suscitava l'espectació de tothom. Tenien caràcter popular i veïnal i van començar a difondre's per totes les ciutats.

Es tracta d'una festa popular sense el patrocini/subvenció de les autoritats. Tingué la *vigilància* molt a prop del *poder civil i eclesiàstic*, per això hi hagué temptatives *d'eradicació*...

El 1851 el batlle les considerà en un ban un "abús perjudicial".

El 1861 permeteren les fogueres en espais oberts, la resta quedaren totalment prohibides.

En prohibir les falles es restringí el nom de falla a les monumentals. El desplaçament a llocs oberts es traduí en què l'entaulat situat sobre la paret com se separava quedava lliure pels quatre cantons.

El 1866 l'arquebisbe de València qualificà el llibret de la falla trinitat "d'herètic".

El perill de les falles era doble:

- **risc d'incendi:** per això es desplaçaren cap a els afores i llocs oberts.
- **crítica social:** per aquest motiu foren sotmeses a censura sistemàtica.

El 1885 l'ajuntament establí un impost a les falles de 60 pessetes; com a conseqüència d'això només se'n plantà una i l'any següent cap.

La persistència popular féu que les autoritats canviaren la seua estratègia. Per tant ja **no les reprimiren**, sinó que **les reformaren**.

L'estímul dels **premis** accelerà la competitivitat i tingué com a resultat uns monuments més acceptables.

LA REFORMA

Començà a finals del S.XIX de l'estratègia repressiva a l'elevació a feta major.

Aquestes són les novetats:

Creació de premis el 1895 per part de Lo Rat Penat que prengué la iniciativa. L'Ajuntament se sumà l'any el 1901, el 1910 l'associació Pensat i Fet.

Ampliació del programa de festes.

Transformació de la seqüència ritual.

Increment del nombre de falles

Creixement en complexitat dels monuments.

Participació creixent dels artistes.

S'instaura la falla artística i es deixa de banda la falla sainetesca. Els trets de l'artística són:

Monumentalitat

Caràcter escultòric

Proporcionalitat

Acabat

Acaba predominant els valors estètics i formals sobre la sàtira i la improvisació. Cal dir que intervenen: adornistes, tallistes, escultors, pintors, guixaires, i escenògrafs.

Hi ha dos blocs en la falla que es complementen:

A) **La comissió organitzadora**: Són grups de persones que busquen suport dels veïns.

B) **L'artista i el taller**.

El 1926 apareixen **els interessos turístics** que acaben transformant la festa. Aquell any l'Acadèmia Valencianista juntà les principals associacions i econòmiques de la ciutat que es posaren en contacte amb les cases regionals valencianes de l'Estat espanyol i l'estranger.

El 1927 hi hagué la primera campanya del tren procedent de Madrid, després tres des de Barcelona, caravanes automobilístiques

<http://prezi.com/jkqvhcoixsp8/les-falles-de-valencia/>

Això ajudà que hi haguera falles més monumentals, s'expandira el programa d'actes i es transformara l'organització de la festa.

Des del 1890 **la cremà** que s'havia celebrat **la vespra** de sant Josep passa a la nit del 19 de març. La plantà era en l'alba i el 19 acabava tot. En l'entretant hi havia bandes de música a les vesprades, repartiment de tortades i banderes així com el repartiment de racions als més desfavorits.

Fins el 1927 no hi hagué alteracions importants: replegà, plantà, despertà i cremà. Amb l'arribada del primer tren s'assagen rituals que acosten la festa a l'actualitat.

El 1931 hi hagué una setmana de festes amb un programa organitzat pel Comité Central Faller.

En l'època republicana s'innovaren actes convergents:

Crida (1931)

Cavalcades (1929-1932)

Exposició del Ninot (1934). El 1924 la Comissió de Festes ja volgué preservar de les flames el millor ninot.

Nit del Foc (1932)

Elecció i presentació de les belleses de les falleres majors (1930-1932).

Per situar les falles a la categoria de festa major dels valencians calgué assimilar els símbols de la identitat col·lectiva.

En la dictadura començà la censura i la repressió de temes tractat en els monuments.

El 1939 es creà la **Junta Local Fallera**.

El 1942 es planta la falla oficial de l'Ajuntament

Progressivament s'estructura la festa incloent:

Calvalcada del ninot

Ofrena de les flors (1945) a la Mare de Déu.

La Crida des de les Torres de Serrans el 1954 (sense interrupcions).

Ampliació a un quart dia de festa el 1967.

EXTENSIÓ DEL A FESTA

El 1970 hi havia 16.000 persones inscrites, el 2012 més de 100.000.

El 1976 hi havia 274 monuments, el 1986 n'hi havia 360.

Les "*mascletaes*" des de l'1 de març concentren molta gent.

S'ha difós la festa fins a Benicarló, Dénia i Utiel.

Als anys 20 les falles arriben a Burjassot, Torrent, Manises, Godella, Xest, Bunyol...

El 1928 s'exporten a Alacant on reben el nom de Fogueres.

En la dècada dels 60 amb les campanyes de turisme les falles s'implanten en poblacions costaneres com Benidorm i Calp.

On més comissions hi ha és a les comarques de l'Horta, la ribera Alta i Baixa, el Camp de Morverdere i la Costera.

A causa de la manca de músics a la ciutat de València durant les celebracions això provoca que se'n porten d'altres ciutats i acaba alterant el calendari faller de les poblacions d'origen:

A Real s'avancen una setmana abans de sant Josep i a Montserrat, Montroi i Rafelguaraf se celebren una setmana després.

Darrerament estan brotant distintes iniciatives que manifesten el desig de flexibilitzar els reglaments i les normes que regeixen la festa.

Bibliografia

- Ariño Villarroya, Antoni. *La festa mare. Les festes en una era postcristiana*. Col·lecció temes d'etnografia valenciana.
- Fuster, Joan. *Combustible per a falles*. Ed. Bromera
- <http://fallaarrancapins.blogspot.com.es/>
- Mira, Joan Francesc. *La condició valenciana* (2014) "Contra les falles" (2005).
- Bernat i Baldoví. *Llibrets de falla* (1977). Ed. La gavina

APÈNDIX- VIII. LITERATURA CONTEMPORÀNIA

Tots els estudiants hauran de llegir-se íntegrament aquest apèndix en la segona avaluació. El treball consistirà de dues parts: una individual i una altra en grup.

Es puntuarà de diferents formes (coavaluació, autoavaluació i heteroavaluació). Queden detallades de la següent

manera:

De manera **individual** l'alumne lliurarà al professor aquests dos apartats:

- a) Idea general del fragment que ha escollit perquè li agrada més de tots els que hi ha.. Cal fer-ne un resum d'un màxim de cinc línies d'unes de les seqüències que apareixen.
- b) Tema del fragment seleccionat.

Cada grup d'alumnes haurà de centrar en un dels autors i realitzarà la tasca que a continuació s'especifica.

c) Exposició oral: L'estudiant analitzarà un dels fragments del seu autor i a partir de la informació que té i del vídeo -dins l'apartat reblar el clau-. El grup el visionarà i exposarà a l'aula tot allò que se li demana sobre l'escriptor que li ha pertocat. En cas de no haver cap vídeo, es farà una recerca per aportar altres fonts audiovisuals.

d) Anàlisi dels MMCC: Després de veure el vídeo es compararà l'autor amb un altre dels quinze restants. Es relacionarà allò que tenen en comú i es contrastarà les diferències.

A.-ELS 4 GENETS DE LA LITERATURA DELS ANYS 60

O.- Introducció

I.-Pere Calders

II.- Llorenç Villalonga

III.- Manuel de Pedrolo

IV.-Mercè Rodoreda

Introducció

En aquesta lliçó presentem quatre figures cabdals de la narrativa en la literatura catalana del segle XX, les quals destacaren per no seguir els canons del Realisme Històric. També cal incidir en el fet que aquests escriptors varen produir –a grans trets- obres literàries abans, durant i després de la Guerra Civil però que es van fer famosos en plena maduresa en la dècada dels seixanta. El primer i la quarta va haver d'exiliar-se i tornar al nostre país després de molts anys quan comprovarem que el dictador tenia una vida de llarga durada. El tercer, en canvi, patí un exili interior i la censura franquista s'acarnissà amb les seues obres. La figura més internacional dels quatre fou Mercè Rodoreda.

I.- Pere Calders (1912-1994)

Fou una figura pràcticament desconeguda quan va aparèixer en el panorama literari. La crítica i el públic el valoraren a partir de la dècada dels 70. Ara el considerem el contista més important del segle XX, tot i que escrigué dues novel·les. Això és possible que ocorregué perquè el seu estil xocava amb el Realisme Social, ja que aquest literat

reivindicava –com explicarem més avall- una literatura del somni. Amb aquest motiu emprà la ironia, la qual desmuntava la realitat aparent. Segons afirmà ell: “No se li pot fer a la gent l’estafada que si llegeixen no es diverteixin”
<http://www.paperdevidre.net/index.php/inici/entrevista/pag/1>

El nostre autor no conrea la literatura fantàstica-com alguns han interpretat- sinó el que pretén és que el lector veja la realitat del seu voltant amb uns altres ulls.

En molts dels contes de Pere Calders la focalització més freqüent és la fixa en el personatge narrador. Les arrels de la seua escriptura les podem trobar en el Grup de Sabadell sobretot en la figura de Joan Oliver. A nivell internacional el contista català rep influències de E.Allan Poe, Kafka, Pirandello i Bontempelli.

La seua obra va lligada a la literatura fantàstica. El segle XX aporta una nova concepció del sobrenatural. No podem classificar el nostre autor amb aquesta etiqueta malgrat que fa servir elements i, a més a més, els tracta de manera revolucionària.

Calders crea un nou codi particular de versemblança, capaç de construir la realitat al marge de la lògica racional, amb la paròdia, rebenta els tòpics de la literatura fantàstica. Utilitza el joc retòric com a perspectiva central de desmitificació de les convencions literàries. Ell, al capdavant, reivindica una concepció molt més oberta de la realitat que rebutja la dimensió onírica. El llenguatge emprat té un gran enginy

La seua fama es deu a les narracions curtes que comprén el període de 1939 al 1983. Dins dels contes és impossible descriure allò específic de cadascun segons Amanda Bath *Pere Calders: ideari i ficció* Edicions 62 caldria remarcar la presència d’un esdeveniment sobrenatural, inversemblant o inexplicable que interacciona amb el protagonista i provoca un desenllaç. Per tant tindrem contes que empren aqueix element amb funció explícita i d’altres que no.

- C) **Esdeveniment sobrenatural:** Successos o aparicions que no poden esdevenir-se en el món, tal i com el coneixem. Un estat d’equilibri, i a la llarga es reconcilia o es remodifica cap a un equilibri final. Uns exemples aclaridors dins de la narració d’irrealitat en la història de la literatura serien les paràboles, les faules i els contes moralitzants.

Discreció

“Van convidar-lo a pensar i digué que no volia donar molèsties, que ja pensaria a casa.”

No podem entendre com una persona pot deixar de pensar en algun moment que està conscient, encara que l’autor argumenta breument que si ho fes podria provocar maldecaps als altres. Afegeix com a conclusió final que això de reflexionar ho faria a casa com si també poguérem escollir el lloc per fer servir el cervell.

D) **La realitat aparent:** Quan no hi ha un element sobrenatural. Molts dels contes no tenen cap deix de fantasia. D'altres es veu implícita en els comportaments dels personatges, tan individuals com col·lectius. Un clar exemple és “La revolta al terrat“ un fragment del qual us mostrem a continuació:

“la casa a la qual fem referència s'alçava en un barri aristocràtic, el propietari era ric i l'arquitecte va tenir les mans lliures per fer allò que li plagués(…) Hom va estendre contractes d'arrendament a txecs, polonesos, alemanys, russos, a un italià i a uns quants jueves de nacionalitat difícilment definible per a la gent que no podia fer la seva coneixença.(…) L'amo… havia pensat en l'aprofitament de les habitacions que havien quedat lliures, i va posar uns anuncis als diaris en els quals oferia a matrimonis honorables (sense fills) unes cambres de terrat assolellades, independents i amb dutxes d'aigua freda i calenta… Així doncs una nova gent d'una altra qualitat humana va habitar la casa. Poetes, pensionistes, unionaris, una vídua que encara feia bo de veure…”

Cròniques de la veritat oculta

“Una temporada vaig arribar a ésser tan feliç; que m'ensopia. El cel em queia al damunt, el món se'm feia petit i no tenia aspiracions d'impossible realització ni contrarietats que m'ajudaren a viure. Sembla impossible; vaig estar a punt de conèixer la dissort per un excés de felicitat, com aquella gent que diu que es moren per massa salut .

Què podia fer? Vós mateix. Seguia els jardins públics i els cafès, empaitava les dones, llegia novel·les d'aventures, freqüentava teatres, cinemes i altres llocs de divertiment, sense aconseguir res que em trenqués la placidesa.

(…) allò no podia durar, que contravenia lleis gairebé immutables i que sant hi hauria, o poder diví, que hi posaria terme.

I així fou, i no pas a la simple manera normal, sinó d'un bell estil singular. Succeí que prop de l'hotel on m'allotjava va instal·lar-se un parc d'atraccions, una petita fira que a la vesprada i a la nit nit omplia el barri d'una rara música mecànica.

Així que obriren l'espectacle, jo era el primer d'entrar-hi. Tirava al blanc, feia el circuit de la casa de la por, pujava a totes les màquines i menjava de totes les llepolies; el segon dia de visita, ja vaig descobrir el secret de la xica decapitada, i al cap d'una setmana festejava amb ella.

Però no és aquest el cas. La cosa a la qual he fet referència primer, va passar pocs dies abans que el pare se n'anés per anar a una altra banda.

Era un vespre de festa, i la fira es veia molt animada. Tot anava bé, tot feia bonic, i la meua felicitat prenia l'aire de passar-me desapercebuda.

I vet aquí que em disposava a pujar a la Gran Roda, quan vaig veure que un individu igual que jo

prenia bitllet per entrar al Tub de les Rialles. He dit que era igual que jo, però amb això no n'hi ha prou; és que s'assemblava tant a mi, que era com jo mateix davant meu. Era com la meua imatge fora de l'espill, dotada d'independència.

Quina cosa més intolerable! Em sentia com es deuria sentir un autor que, havent acreditat un pseudònim ple de personalitat, comprovés que un altre se'n serveix. (...).

Recorde que *rodolàrem* per terra, i que tan aviat veia la lluna damunt meu, com sentia el nas colgat en l'arena. Les dents de cada u van conèixer la carn de l'altre: foren provats tots els cops, totes els daus, i no hi havia cap reglament que ens fes nosa. Tan orgullós que he estat, a vegades, de les meues mans, i aleshores n'hauria prescindit de gust, a canvi de tenir una bona pedra al capdavall de cada braç. Aquella vegada, va prevaler la raó, i justícia fou feta. Quan un policia ens va separar, el meu adversari estava desfigurat.

De moment el policia se'ns volia endur. Però jo li vaig explicar el que havia passat, amb testimonis que certificaven la veracitat de les meues paraules, i l'home, comprensiu, digué:

- No hi ha delictes. Jo hauria fet igual. Jo i qualsevol home ben nascut, em pense”.

Cròniques de la veritat oculta .Pere Calders M.O.L.C. “O ell o jo”

- **La narració d'irrealitat:** La ficció fantàstica produirà la resposta en el lector que haurà d'escollir entre:

Els fenòmens estranys poden atribuir-se a una explicació plausible, d'acord amb les lleis de la naturalesa d'aquest món (somni).

El lector és forçat a admetre la necessitat de creure, temporalment, que l'impossible puga esdevenir.

Costums d'altres terres

“Els indis alosa són lletjos sense excepció, però molt amistosos i summament hospitalaris. Així que et reben a casa, t'ofereixen la dona a

tot drap i ells mateixos et paren el jaç. Això sí: si la dona no t'agrada i la rebutges, et degollen al siti amb una pedra foguera sense esmolar”.

Ací en aquest conte Pere Calders ens mostra com un tret comú d'aquesta gent és la lletgesa i afegeix el connector adversatiu “però” com si el fet de ser “amistosos” i “hospitalaris” foren uns tipus de caràcter que s'oposara a les característiques físiques. Si tot això no ens havia cridat l'atenció tenim l'exemplificació dels darrer adjectiu “hospitalaris”: ells preparen la seua muller perquè puga jaure amb els convidat-turista. Ara bé si la dona s'assembla físicament a ell, és a dir que és poc agraciada no se la pot rebutjar car això seria una ofensa tan gran per a l'home que

degollaria el visitant. Afirmem doncs que aquesta petit conte és com una obra mestra de la comunicació en breu perquè exposa un món desconegut d'una altra civilització que encara que és increïble s'ha contat amb una naturalitat que hi haurà alumnes que s'empassaran aquesta història.

Per acabar amb el nostre autor hem d'afegir que innova a partir de les fonts que manipula. La manca de projecció política dels seus escrits narratius li assegurà que la censura el deixés tranquil tan bon punt es legalitzà les publicacions en català en el nostre país. Aquesta mancança potser fos deguda a les ganes que tenia d'entretenir i divertir al públic. Que ningú pense que Pere Calders no va sofrir des que es va exiliar ja que alguns dels seus contes deixen entreveure un testimoniatge que adquireixen caire universal. Ell va ser un vertader talent d'aquest tipus de subgènere narratiu que podríem batejar, segons Amanda Bath com realisme màgic.

• Reblar el clau

Relaciona el text amb la informació extreta sobre el següent vídeo:

<http://www.tv3.cat/3alacarta/#/videos/2992030>

Material sensible: Calders (TVC, 2008).

II.- Llorenç Villalonga (1897-1980)

Fou un incipient poeta, un dramaturg i un excel·lent narrador. Va rebre dues influències: per una banda l'ideari del seu mestre teòric Ortega i Gasset i el mestratge pràctic de Proust.

Tot i que l'admirà no va incorporar a les seues obres cap de les innovacions del francès. La influència es veu en el préstec de personatges, recreació d'algun motiu temàtic, interès per l'estament aristocràtic i la burgesia a més a més dels il·lustrats (esnobs). En els dos escriptors

apareix l'interès per les personalitats complexes i contradictòries.

A Villalonga hi ha els joves bells o forts però buits psicològicament o estúpids i d'humanisme pagà.

Proust emprava oracions llargues i complexes. Llorenç Villalonga imità el francès perquè l'idolatrava.

Va ser un escriptor, en certa mesura, polèmic dins del nostre panorama literari. En primer lloc cal dir que era un escriptor bilingüe, segons ell:

“Sa meva aspiració era expressar es meu pensament (...) “Per a mi, s'idioma no és un fi, sinó un mitjà d'expressió”(...)” Sa primera obra *Mort de Dama*, tan localista, crec que no l'hauria poguda escriure més que amb sa meva llengua.”

Amb Bearn Villalonga intentà introduir-se al mercat literari castellà però sense cap repercussió.

De tota la seua obra pararem atenció a dues novel·les: *Mort de Dama* (1931) i *Bearn o la sala de les nines* (en castellà 1956- en català 1961).*Mort de Dama* (1931) Llorenç Villalonga la dedicà “a tot aquella gent que no s’enfadin” però s’enfadà tothom. La reacció més negativa fou la de l’Escola Mallorquina, sobretot aquell que se sentiren més vinculats. Aquesta fou la seua primera novel·la i la primera moderna a Mallorca i aquells que volgueren promocionar una novel·lística fins llavors inexistent a l’illa.

Pel que fa als orígens de l'obra cal dir que l'autor la signà amb el pseudònim *Dhey*, el qual emprà des de 1931 al 1954.

Vers 1920 escrigué un primer esborrany contra dona Rosa Ribera (l'Obdúlia Montcada) tieta dels germans Villalonga, la qual els va desheretar. La crítica assenyala que aquesta novel·la és l'obra mestra de Dhey, un esnob corrosiu i avantguardista dels anys 30. *Mort de Dama* és una sàtira, *Bearn*, en canvi, és com un poema amorós on veiem un Villalonga enginyós, enyorós i conservador.

Quant a l'argument val a dir que se centra en l'agonia de Dona Obdúlia Montcada, una dama de l'alta aristocràcia mallorquina que simbolitza aquest grup tronat i, que està a punt de morir. Ella evoca, mig moribunda, la seua biografia, l'esplendor d'una societat ferida com ella de mort i, a més a més, s'atreveix a imaginar els seu propi enterrament. A partir d'ella s'elaboren una sèrie de cercles de personatges. Trobem els aristòcrates o més prompte "botifarres" encapçalats per ella i la superestructura oficial dirigent. En acabat tenim el paràsit de casa bona -Remei Huguet-, el xueta servil, Jacob Collera.

Darrere l'agonia de la protagonista s'amaga l'agonia d'una Mallorca regionalista, que Villalonga parodia hàbilment un seguit de personatges arquetípics que es disputen l'herència suculenta de la dama: dona Maria Antònia, Baronessa de Bearn, na Remei Huguet, n'Aina Cohen, poetessa folklòrica i rural. Sense cap mena de dubte aquesta obra és una peça clau per conèixer la història i a la cultura mallorquines, escrit amb una mestria i un sarcasme que una part de l'illa no li va perdonar mai.

Ací en va una mostra de l'obra. Fixeu-vos-hi bé:

"Molt lamentable - explicava Lluís Salvador-. És clar que totes ses persones tenen sa seva pudor especial.. Es diu pudor, no és ver?... i es cans coneixen son amo dins sa fosca. Tots pudim..

- Per l'amor de Déu, Altesa -protestava Dona Obdúlia-, tots, no!

- Tots sí, senyora -seguia el príncep, ja perdut dins els seus imbrogli poliglots-. Geruch. To smell.

Odeur, en francès, i també puanteur. Pudor. Això és. Tots pudim. Vostè put.

Dona Obdúlia es congestionava:

- Ah, no, senyor! Jo no pud ! Qui pud és Vossa Altesa!

El príncep, pacient i didàctic, no comprenia la indicació de la dama.

- Sí, senyora, també. Vostè, jo, tots pudim. Cada persona, igual que cada planta, té la seva pudor.

Dona Obdúlia s'aixecà de la cadira. Vint generacions de Montcades li pujaren a la cara.

Veig que Vossa Altesa està de broma -digué-.

I li repetesc: qui put és Vossa Altesa. Lluís Salvador no s'explicà mai la irritació de la seva amiga.

No es deia pudir? Geruch, to smell, puanteur, pudor?... Quant a la senyora, passada la indignació del primer moment, com que a la fi tenia bon cor, acabà per creure que l'arxiduc era un «penjat» i que li havia volgut fer una broma, cosa que resultava ben amable tractant-se d'un Habsburg. «Jo no comprenc», deia Remei, sempre que contaven aquella festa, «com Dona Obdúlia tengué valor per fer frente a s'Arxiduc. Era un cosí de la Reina! L'haurien poguda tancar a sa presó per desacato!»

Però Dona Obdúlia no era poruga. Li sobrava valor per a enfrontar-se amb un príncep i per col·locar-se sis plomes al cap, verdes, grogues o morades”.

Bearn o la sala de els nines (1956) De bell antuvi cal aclarir que és Bearn, ja que es transforma en un mite perquè representa l'existència idíl·lica a Binissalem d'un refugi moral i físic d'un llinatge que s'enfonsa. Llorenç Villalonga l'usa la primera vegada el 1938. La ironia, la versemblança, el misteri, el pensament, fan que l'obra esdevinga l'elegia d'un món perdut. També la narració aconsegueix que puguem relacionar l'espai amb la nissaga. Té alguns trets d'autobiogràfics ja que l'autor mallorquí era fill d'un militar i pertanyia a la classe alta de l'illa, tal volta per aquest motiu podem entreveure reflexada la tradició familiar dels personatges amb la seua, així com la relació amb son pare i els records d'infantesa. Don Toni és l'eix central de la història car manipula amb reflexos de misteri que giren a l'entorn de la seua vida. Podem afirmar que la novel·la és una mostra d'ambigüitat i de contrastos (serenitat/tempesta, bé/mal, raó/fe, veritat/mentida, ortodòxia/heterodòxia...)

La novel·la està dividida en tres parts; una introducció en forma de carta-pròleg, la novel·la pròpiament dita, subdividida en dues parts: la primera "Sota el signe de Faust" i la segona "La pau regna a Bearn" i un epíleg que clou la narració. En la introducció, el narrador escriu una carta a Miquel per tal de demanar-li consell per portar a terme les instruccions de don Toni.

L'obra doncs es constitueix de dues parts que responen a les etapes de la vida de don Toni i a una identificació simbòlica de cadascuna amb un mite literari: la primera, "Sota la influència de Faust", respon a l'època tempestuosa. La segona discorre més aviat dins la calma d'aquestes muntanyes i el referent literari al·ludit és *Les Metamorfosis* d'Ovidi.

La primera part, " Sota la influència de Faust", el protagonista esperonat per la joventut decideix de vendre la seua ànima al dimoni després de la negativa de Maria Antònia i se'n va amb la seua neboda a París.

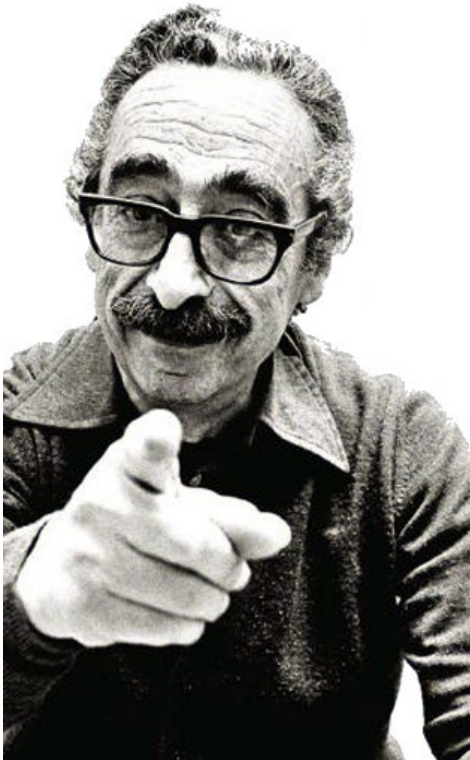
La segona part, "La pau regna a Bearn". Ací don Toni dedica el seu temps a escriure les Memòries amb l'intent de fixar les últimes imatges del seu món i fer un homenatge a dona Maria Antònia.

La decrepitud es va apoderant de Bearn, Maria Antònia envelleix i perd la memòria. Els últims capítols expliquen la mort dels senyors, que Llorenç Villalonga fa coincidir amb el final del carnaval. El narrador és subjectiu ja que adreça la carta personal al seu amic i alhora ofereix al lector múltiples perspectives sobre els fets narrats.

“A les set en punt resàvem el rosari a la capella. Després sèiem al pati o, si era a l'hivern, vora la foganya fins que avisaven pel sopar. Deien que el senyor no anava mai al llit abans de l'alba, però era difícil de saber-ho, perquè, aixecat de taula, es tancava i ja no el vèiem fins l'endemà a les dues, en què apareixia molt satisfet, com si el món constituís per a ell, cada dia, una novetat. Després d'informar-se de com havíem passat la nit ens dirigíem al menjador amb una certa cerimònia, la senyora i jo davant i ell una mica enrera i a l'esquerra de la senyora. Aquell ordre, aquella precisió de convent o de palau, ha perdurat fins fa pocs anys, en què començaren a aixecar-se tard i a conculcar l'horari.

Darrerament, quan sonava la campana pel dinar, dona Maria Antònia, en lloc de baixar al menjador, cridava na Caterineta perquè la pentinàs i desapareixia per l'esquerra. Aleshores el senyor, que no s'havia rentat, demanava aigua calenta i desapareixia per la dreta. La veritat és

que l'existència a Bearn resultava envejable. En aquests paratges on havien succeït tantes coses (on en succeïen encara, en el pla moral, ja que el senyor escrivia massa i sense fre) res no semblava dissonar. Dona Maria Antònia no posà mai en dubte que aquella tranquil·litat fos perfectament consolidada. Duia la pau en si mateixa i el desordre dels darrers anys venia a constituir per a ella com la forma d'un ordre nou. Bearn fou com una anticipació del Paradís, amb els boscs, les ovelles i les postes de sol; amb la vella casa de pedra i la vella foganya, amb les primaveres i els hiverns, les hortènsies i les neus... Com enyoraré tot això quan d'aquí a poques setmanes ho deixi per sempre! I, malgrat tot, Miquel, jo he patit aquí com no es pot explicar. Aquest paradís no era per a mi el definitiu, sinó el terrenal que l'home acaba sempre per perdre. Aquí va créixer l'arbre del Bé i del Mal, però Dona Maria Antònia no captava sinó un aspecte de la tràgica dualitat que informa, en canvi, l'obra pòstuma del senyor, aparentment tan frívola. Els seus ulls blaus i tranquils no tenien res a veure amb els ulls petits i vius de l'espòs, voltats d'arrugues, ni amb els meus, massa negres i que poques vegades han conegut la ventura. En la seva serenitat no superada, ella hauria aconseguit, a qualsevol lloc del món, reviuire la sentència del vell Horaci: "De tots els racons de la Terra aquest és el que millor em somriu."

Bearn o la sala de les nines LLORENÇ VILLALONGA

● Reblar el clau

Busca l'adaptació cinematogràfica o teatral d'alguna de les seues obres indicant les dades (títol, director, any) i a quina obra fa referència.

III.-Manuel de Pedrolo (1918-1990)

Aquest autor ha donat l'entrada dels corrents europeus de l'època i ha experimentat les tècniques narratives que es duïen nord enllà de les nostres fronteres.

El seu mèrit doncs ha estat conrear tots aquests gèneres narratius donant-los la seua personalitat pròpia. El seu nom apareix en tots els manuals de literatura catalana a causa de la seua obra cabdal i nombrosa: setze llibres de poesia i també de teatre –i d'això ja ens hem ocupat la lliçó 12 –i finalment el que ens interessa ara és la seua col·laboració en la

narrativa d'aquest període amb més d'un centenar de títols.

Per conèixer una mica la seua personalitat hem extret del seu llibre *Diari 1986* Edicions 62 alguns consideracions al voltant de temes diversos. Pel que fa a la censura ja hem dit més amunt que tal volta ell fou l'escriptor que més problemes tingué i se li podria aplicar aquest aforisme: "Si en algun moment o altre de la conversa algú et diu que penses massa, senyal, en primer lloc, que pensa d'una altra manera i, sobretot, que pensa poc."

La crítica literària ha remarcat que el nostre escriptor introduí corrents europeus que

s'estilaven en aquell moment com:

- L'existencialisme: Aparegué en tots els gèneres i els temes eren l'ètica de l'autorealització, la inevitabilitat de la mort i la llibertat:

“No prohibeixis, no obliguis; no permetis, tampoc, que ningú prohibeixi o obligui els altres. Només en això s'ha de ser “intransigent”.

- *Freud*: La repercussió en l'inconscient dels personatges és, tal volta, influència de la psicoanàlisi d'aquest autor i la sexualitat de l'ésser humà.
- *La novel·la de gènere* com per exemple *Joc brut* (1965) que es pot classificar com un novel·la negra on Xavier s'enamora de les cames de la Juna, aquesta se n'aprofita però a la fi se'n va amb el seu amant, en Pol.

“Vaig mirar-la. Era als meus peus, el rostre alçat, però humil.

-No m'hi casaré, Xavier... Tu i jo ...T'estimo, t'estimo a tu... No podia saber...

-Calla, Juna!

Però ara ja no cridava. Dintre meu una veu, una veu estúpida, no parava de dir: Sí, sí, sí...

I ella se'n va adonar. Però aleshores els ulls la traïren. Fou una cosa breu, com un llampec triomfal que alhora revelava un menyspreu infinit. Tot va capgirar-se, a fora i a dintre. L'espai d'uns segons, no hauria pogut dir on era, el cap em voltava, tot jo em sentia endut per un menyspreu encara més amarg, més punyent, que el dels seus ulls. Imbècil, imbècil! Em deia. He estat a punt de tornar a caure en la trampa”

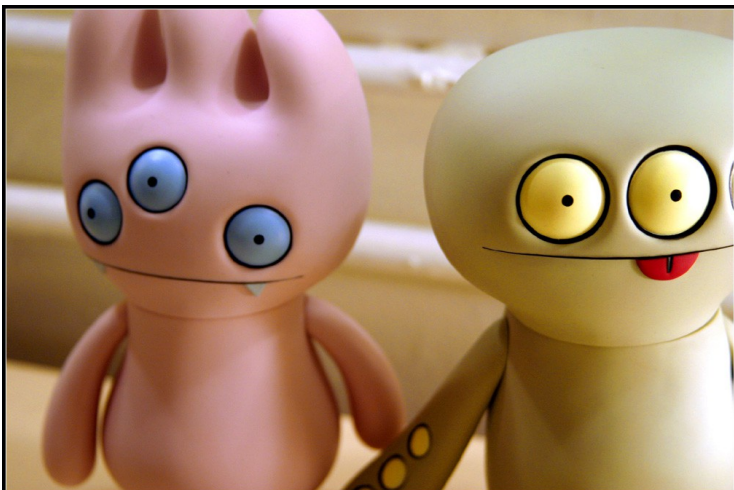
- *La novel·la gòtica anglesa* d'Henry James i Virginia Woolf. L'obra pedroliana que mostra l'objectivisme nord-americà és *Totes les bèsties de càrrega* (1967). Els personatges d'aquesta no tenen noms i Ell n'és el protagonista. La realitat s'exagera tant que esdevé un mostre i la Mare simbolitza la pàtria.

- La novel·la eròtica. A continuació mostrem un fragment de *Els quaderns d'En Marc*, obra anònima, tanmateix la crítica sempre ha cregut que l'autoria és de Pedrolo.

“- No hi va haver ningú; quan vam dormir plegats, doncs, encara tenia el fil. I força que l i va agradar de trencar-me'l tot i que fos tan poc convencional...! Oi que està creixent?

- S'ha interromput.
- Potser una mica.
- T'excita, no que et conti aquestes coses ?
- No te res d'estrany.”

3. La novel·la de ciència-ficció, d'entre les quals destaquem *Mecanoscrit del segon origen* (1974) que ha estat l'obra més venuda amb 1.055.785 exemplars. Potser gràcies al consum escolar.

“I al cap de ben poques hores tots dos van saber que procedia d'un altre món. També aquest cop va ser de Dídac qui descobrí l'intrús, potser perquè precedia l'Alba al moment d'anar a sortir de la protecció del marge al llarg del qual havien anat avançant per la banda de sota.

La criatura, puix que difícilment se n'hauria pogut dir un home, s'amagava darrera un munt d'herbes, en un extrem de l'hort, i semblava que vigilés la masia. D'esquena, tal com la veien, tenia l'aparença d'una espècie de pigmeu al qual hagués crescut un coll molt llarg i, al capdamunt, una protuberància en forma de pera invertida, o sia amb la part de dalt considerablement més gruixuda, més ampla, que la part de baix. No se li distingien ni pèls ni cabells i la pell, rosada com la d'un garrí, feia una impressió desassossegadora de nuesa. De fet, hi anava, de despullada. Tenia unes cames, o potes, lleugerament tortes i robustes, i els braços, un dels quals repenjava en el munt d'herbots, semblaven, comparativament, llargs i prims. De l'indret on la pera del cap començava a aprimar-se, li sortien uns petits apèndixs en forma tubular que no paraven de bellugar-se.

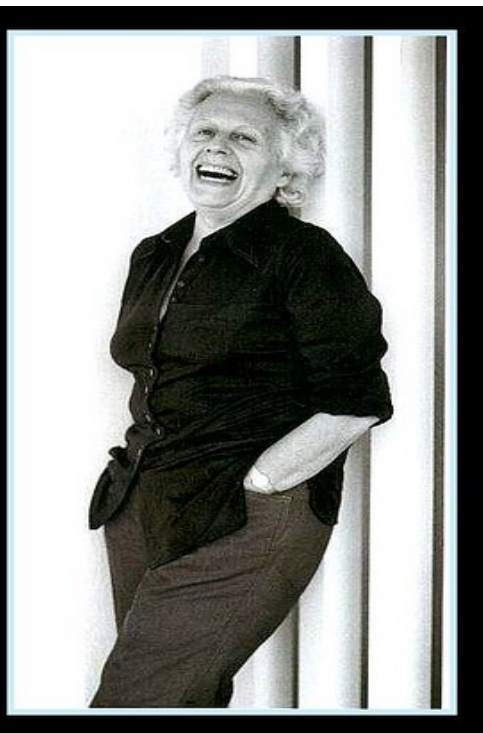
Es van imaginar que podien ser unes antenes. (...)

• **Reblar el clau**

Mireu la primera part d'aquest reportatge i contesteu les preguntes:

<http://www.youtube.com/watch?v=A-n-ksMN3PE>

1. Quina peculiaritat té l'obra de Pedrolo respecte al moment històric i la censura?
2. De quina família era originari ?
3. De què va treballar abans d'escriptor ?
4. Quin tarannà tenia Manuel de Pedrolo ?

IV.- Mercè Rodoreda

Mercè Rodoreda és la novel·lista catalana més llegida del S.XX i la que més projecció internacional ha tingut. Conreà també el teatre i la poesia. Dins d'aquesta tingué dues línies creatives: la fantàstica i la psicològica.

Les lectures de Proust, Joyce i Virginia Woolf influenciaren la nostra escriptora a l'hora de la creació de les seues obres. D'aquesta darrera agafà la passivitat de les protagonistes femenines, com Natàlia en *La plaça del Diamant*, Cecília en *El carrer de les Camèlies* o Teresa Goday en *Mirall trencat*, davant la impossibilitat de canviar tot allò marcat pel pas del temps. La petja de Proust està present en l'estructuració de les obres de Rodoreda, puix que el temps avança impassible i el passat s'hi apodera. El record d'un temps anterior esdevé un malestar de l'actualitat per als protagonistes rodoredians ja que veuen la impossibilitat de recuperar el «temps perdut». Rodoreda

seguirà d'aquest autor l'ús del record com l'actualitzador d'un temps anterior; a més a més comparteix la necessitat del record i del secret en el desenvolupament de la narració. En la novel·la psicològica d'ambdós autors es presenta l'esperança del futur, on l'anhel de l'avenir representa la superació del present i del passat agònic.

En resum, la seua obra està condicionada pel pas del temps, per això els personatges segueixen el procés vital –adolescència-joventut-maduresa-. i les circumstàncies vitals que envolten la vida humana, com per exemple l'enyor i l'exili que hagué de partir l'autora mateixa durant molts anys.

La petjada psicològica marca una extensa part de la producció rodolediana tant en les novel·les com en els contes. L'analtzem tot seguit d'una manera molt més detinguda.

La novel·la *Aloma* (1938) ja mostra aquest tret car hi ha un discurs volgudament realista. El llibre s'arrela a la ciutat de Barcelona el 1934.

“A la Plaça de Catalunya van baixar del tramvia i van agafar un taxi. Li va semblar que tot el perfum de la Rambla entrava per la finestreta. En una cantonada, recolzats a la paret, hi havia dos mariners. Una vegada n'havia vist un de molt a la vora: tenia els cabells i les celles tan rossos que semblaven blancs. Estaven preparant les parades dels dinars: se'n veien moltes piles per terra. I les parades dels ocells. Una mica més avall del Liceu tres o quatre noies enraonaven com si es barallessin. Una portava un vestit blau elèctric molt escotat. Joan va dir: “No entenc com poden aguantar aquesta vida.” Quan van arribar a port el sol ja era una mica alt. El voltava un tel de boira que s'anava desfent. Faltava mitja hora perquè arribés el vapor.”

Mercè Rodoreda, *Aloma*

Es tracta de la història d'una adolescent que esdevé entrançable i la primera de la llista d'heroïnes de l'autora. L'obra pertany al subgènere psicològic que té com a argument les relacions amoroses entre una adolescent somiadora -Aloma- i un home gran experimentat –Robert, el germà de la seua cunyada. La presència d'un narrador omniscient en tercera persona trenca la impressió de mimesi. En la història planeja el dolor i el desencís. Sobre el personatge femení recau la focalització i tota la informació que se'ns dona gira al voltant d'ella, és a dir, sobre la seua manera de ser, els sentiments i els seus pensaments, en canvi, la informació sobre la resta de personatges és molt superficial. En resum podem dir que la descripció d'Aloma és com acabem de dir un emmagatzemament d'informació sobre el seu pensament i el contrasta amb altres fonts externes a ella, el món pràctic.

La soledat, comuna a les heroïnes rodoledianes, també es fa palesa en la nostra protagonista, la qual cosa la mena a allò oníric, ja que es refugia en aquest món alié. Aquest somni és el resultat de no poder viure en el present, per això pensa en el futur amb il·lusions i fantasies, tot enyorant el passat com una època desitjada

“Des de la cuina, tot acabant de fer el dinar, va sentir que Robert deia a Joan que havien anat Rambla avall una estona per veure si el trobaven, però que a l'últim ho havien deixat córrer.

-Jo també us vaig buscar. Si ens haguéssim trobat hauria pogut anar a dormir més d'hora.

Van passar el dinar parlant de la revetlla, Aloma esperava la tarda pensant que Joan se n'aniria i que es quedaria sola amb Robert. Necessitava alguna paraula que li donés una mica de tranquil·litat. Però, en havent dinat, Joan va dir:

-Aquesta tarda sortirem i acabarem de celebrar el meu sant. Us convido.

La va sobtar tant que va estar una estona sense saber que contestar.

-No tinc gens de ganes de sortir; estic massa cansada.

Pensava que Robert també diria que volia quedar-se, però no va dir res.

Així que Robert i Joan van ser fora va començar a voltar per la casa; estava frenètica. A entrada de fosc no es va poder aguantar més i va sortir a passejar. Els carrers eren deserts. A Muntaner, quan ja tornava, va pensar: «Aquí és on vam veure aquell carro bolcat; sembla que hagin passat anys.» Una cantonada més enllà va trobar una amiga de col·legi que anava amb la seva mare: Feia molt de temps que no s'havien vist i la van saludar contentes. La seva amiga s'havia fet molt bonica i li va fer saber que festejava. Tenien pressa perquè anaven a felicitar uns amics. Aloma es va quedar una estona mirant-les amb el cor ple de tristesa. Per a ella tot havia anat d'una manera estranya (...)

Mercè Rodoreda, *Aloma*

El sentiment de la protagonista quant a les relacions amoroses oscil·la entre l'atracció i la repulsió. Aquesta darrera vingué marcada des del primer bes de Robert, el qual anunciava a mode de preludi la incomunicació i el sofriment. A mesura que s'endinsa en la coneixença de la seua parella acaba avorrint el sexe perquè és com una situació que viu dramàticament. Ell esdevé, per tant l'agent de la infelicitat d'ella a causa dels trets del seu caràcter dominant i egoista.

En *La plaça del Diamant* (1962) veiem com el relat està sotmés a la cronologia dels esdeveniments. Aquesta obra es troba a mitjan camí entre una història autobiogràfica i un monòleg autònom. Podem remarcar la transformació dels personatges, sobretot de la protagonista Colometa. La resta esdevenen pures caricatures puix que són descrits breument, sense gaire autonomia. Vet ací l'inici del llibre:

“La Julieta va venir expressament a la pastisseria a dir-me que, abans de rifar la toia, rifarien cafeteres; que ella ja les havia vistes: precioses, blanques, amb una taronja pintada, partida en dues meitats, que ensenyava els pinyols. Jo no tenia ganes d'anar a ballar ni tenia ganes de sortir, perquè m'havia passat el dia despatxant dolços i les puntes dels dits em feien mal de tant estrènyer cordills daurats i de tant fer nusos i agafadors. I perquè coneixia la Julieta, que a la nit no li venia de tres hores i tant li feia dormir com no dormir. Però em va fer seguir vulgues no vulgues, perquè jo era així, que patia si algú em demanava una cosa i havia de dir que no. Anava blanca de dalt a baix: el vestit i els enagos emmidonats, les sabates com un glop de llet, les arracades de pasta blanca, tres braçalets rotllana que feien joc amb les arracades i un portamonedes blanc, que la Julieta em va dir que era d'hule, amb la tanca com una petxina d'or.

Quan vam arribar a la plaça els músics ja tocaven. El sostre estava guarnit amb flors i cadeneta

de paper de tots colors: una tira de cadeneta, una tira de flors. Hi havia flors amb una bombeta a dintre i tot el sostre era com un paraigua a l'inrevés, perquè els acabaments de les tires estaven lligats més enlaire que no pas el mig, on totes s'ajuntaven. La cinta de goma dels enagos, que havia patit molt per passar-la amb una agulla de ganxo que no volia passar, cordada amb un botonet i una nanseta de fil, m'estrenyia, ja devia tenir un senyal vermell a la cintura, però així que el vent m'havia sortit per la boca la cinta tornava a fer-me el martiri. L'entarimat dels músics estava voltat d'esparreguera fent barana i l'esparreguera estava guarnida amb flors de paper lligades amb filferro primet. I els músics suats i amb mànigues de camisa. La meva mare morta feia anys i sense poder-me aconsellar i el meu pare casat amb una altra. El meu pare casat amb una altra i jo sense la meva mare que només vivia per tenir-me atencions. I el meu pare casat i jo joveneta i sola a la plaça del Diamant, esperant que rifessin cafeteres, i la Julieta cridant perquè la veu li passés per damunt de la música, no seguis que et rebregaràs!, i davant dels ulls les bombetes vestides de flor i les cadenetes enganxades amb pasta d'aigua i farina i tothom content, i mentre badava una veu a l'orella va dir-me, ¿ballem?”

Mercè Rodoreda, *La plaça del Diamant*, 1962

(Glossari: *toia*: ramell de flors; *enagos*: combinació, peça de vestir interior femenina consistent en una faldilla de roba blanca; *rotllana*: cercol.)

Aquesta novel·la és des del punt de vista tècnic una gran obra perquè les pròpies paraules de l'heroïna ens expliquen llur psicologia, s'ha esborrat, per tant, la presència del narrador i del subjectivisme; açò provoca un gran efecte de versemblança ja que l'intermediari s'esvaeix. Podem dir doncs que aquest estil és una escriptura parlada i això transporta el lector directament de l'inici al pensament de la protagonista. Hi trobem tota l'evolució del personatge central femení lligat als fets històrics del país.

En l'última part de la novel·la predomina el monòleg. Hi ha un procés d'interiorització fruit de l'aïllament, Natàlia s'endinsa en ella mateixa i el seu pensament ocupa l'eix central de la narració.

En *El carrer de les Camèlies* (1966) el paper de dona marginada arriba al límit car el personatge femení és una prostituta, i en conseqüència, la submissió a l'home és total. La condició femenina que era frustrant, ara esdevé desoladora, perquè aquest ofici mena a la pèrdua de la identitat i a solucions dràstiques. El món de Cecília acaba essent angoixós.

L'ús de la primera persona del narrador-protagonista apropa el lector al personatge, i de tant en tant, s'identifica amb ella puix que no hi ha cap interferència entre tots dos.

«Em va dir que el nom me l'havia posat ell: Que quan era petit estimava molt una nena veïna que es deia Cecília. Sempre estava malalta i es va morir. El dia que se la van endur per enterrar-la, la seva mare va sortir al carrer desesperada amb els ulls vermells de plorar, van estirar els braços i va cridar dues vegades: Cecília, Cecília! Mentre em canviava de graó va pensar que m'haurien de posar un nom i que seria bonic que em digués Cecília Cecília. S'havia acostat al fanal i havia vist que era una nena perquè tenia les orelles foradades. Estava una mica amoïnada, es va treure un tros de paper de la butxaca i no sabia què fer; em va tornar a deixar a terra; va mirar si tenia cordill i ell que sempre en duia perquè de vegades en necessitava aquell dia no en

tenia gens. Per sort jo duia el pitet enganxat amb una imperdible. Va escriure una vegada Cecília i quan ho anava a tornar a escriure van obrir una finestra d'una revolada i es va espantar. Li va caure el llapis i no va poder trobar-lo. Em va treure l'imperdible, les puntes dels dits se li van mullar amb les baves del pitet (...)"

Ací veiem com ja havíem comentat més amunt – l'empremta de Proust quan Cecília explica el seu passat, estrany i suggeridor a la recerca del seus pares desconeguts.

En ella trobem la psicologia dels personatges femenins de Mercè Rodoreda: la tendència al somni, la soledat, la tristesa. En resum, tots els personatges femenins són variants d'una mateixa psicologia: Cecilia i Colometa són quasi abúliques i mancades de sentit pràctic de llur adolescència, maduren amb els anys per esdevenir autèntiques adultes.

Mirall trencat (1974) és una novel·la de maduresa en què Rodoreda empra un punt de vista múltiple: un món amb entitats pròpies que reflectiran, com un espill a trossos, la història d'una família. En aquesta etapa l'escriptora utilitza uns personatges –homes i dones – que es fan vells i es moren. L'autora reflecteix una xarxa d'amors, odis, interessos i sentiments. Aquesta família serà mostrada als lectors a partir d'unes percepcions, sobretot femenines i tindran lloc dos sentiments predominants en l'obra: la tristesa i la por.

Els personatges d'aquesta novel·la són diferents a les anteriors ja que n'apareixen també de masculins i són d'un nivell social benestant.

El narrador explica amb detall tots el replecs més íntims dels personatges, la seues meditacions a partir de la vellesa cosa que els dona una visió universal. Romanen doncs dues constants: la desencisada concepció de l'existència humana i un predomini dels personatges femenins. Aquestes dones es bipolaritzen en dues: Teresa Goday de Valldaura, que estima amb passió la vida, i Maria, que és la representant del món dels xiquets.

L'únic personatge masculí, Eladi Ferriols –elegant, abúlic, inconstant- queda analitzat arran dels seus pensaments, de l'opinió dels altres personatges i del mateix narrador.

Apareix un home, Salvador Valldaura, dividit entre dues dones oposades: Bàrbara (el passat) i Teresa (el present); podem dir doncs que el triangle amorós bàcula entre un temps simultani i un pretèrit.

“Voltada d'encenalls i de drapots rosegats, amb els ulls vermells i l'esquena pelada, escolta. Hi havia un silenci espès. Dintre d'ella alguna cosa s'havia engegat i es posà a caminar. Caminava damunt d'esteses de papers, travessava sales amb sostres daurats, sales amb llums de llàgrimes de vidres, amb canelobres de porcellana trencats, entreteixits de teranyines. Sales amb papers bufats, desenganxats en els racons més humits, amb mobles, amb gerros, amb calaixos apilats per terra. Allà dins hi havia viscut gent. De la vanitat, de l'odi, de les miques d'amor, en quedava la pols i un trist espectacle d'esplendor i d'oblit. Travessa el vestíbul pel dret; sortidor enllà, per damunt de plantes d'aigua morta, per sota de la copa de pedra curulla de raïms i de peres; tot trencat. Caminava seguit, sabia on anava; confiada, com si un mecanisme molt ben organitzat l'hagués engegada i res no pogués aturar-la. Anava escales amunt, s'agafà a un tros de cortina, pujà a la finestra, sortí per un vidre trencat, corregué per l'àmpit, s'arrapà a la canal plujana i baixà amb molt de compte. Arribà a terra i per entre herbes altes, per damunt de pedretes, anava fent camí. De tant en tant la desviava la soca d'un arbrissó esquifit i solitari. Passà per davant del banc cobert de glicines, caminà per damunt d'arrels que sortien de terra com si en fossin els nervis. Tot d'una s'aturà; picaven a la paret del camp, abocaven escombraries. Alçà el cap, atenta. Darrera seu, altíssim hi havia el parallamps, les dues torratxes amb les espitlleres, la cresta de la cornisa de ferro historiat... tot contra el blau de

la nit, pla com si fos de cartó. Els cops a la paret cessaren i es ficà en la gran zona d'ombra, on els arbres creixien salvatges voltats d'esbarzers i de falgueres adormides mentre les fulles velles, seques, cedien el pas als brots nous, de vidre. Allà on només entrava cap al tard, lluny dels tres cedres de la sort, en aquella barreja espessa de rosers bords, de xuclamels, on les acàcies, amb l'escorça arrugada, encara tenien un desig cansat de florir a la primavera. Les moreres, els roures, els til·lers, colgaven arbustos i lilàs que no recordaven què calia fer perquè el pomell sortís del brot i es barrejaven amb la densitat dels boixos i amb els grups escampats de canyes americanes gruixudes com un braç d'home. I, pertot, l'heura que s'enfila, que escanya, que s'arrossega per ser més forta. L'heura al voltant de l'aigua. L'heura fosca, amb les fulles enterques, que mal tapaven els penjolls de raïms de granets petits i negres. Tot el que en un temps havia estat ordenat, dirigit, l'abandó i el pas de les estacions ho havien convertit en una malaltia. De les branques velles, de les branques noves, de les branques esqueixades pel vent, cremades pels llamps, de tots els aixoplucs de sota de les fulles, un dia, feia anys, n'havien fugit els ocells. La soca centenària del plàtan, amb les dues branques que feien ombra a les escombraries, estava coberta d'una mena de verdet que no arribava a ser molsa. I ella pujava cap amunt, cap a les fulles grogues que vetllava una estrella, entre les boles de palla seca, sota la tendra humitat del capvespre, sota aquella mica de diamant que tremolava clavat al cel. Quan arribà a dalt de la paret s'aturà i el morret se li mogué. Buscà l'heura, baixà avall, gairebé al peu de la pila de les escombraries. Sense precipitar-se anava furgant encenalls guiada per l'olor de les closques de formatge. Els papers d'embalatge cruïen una mica i quan trobà el que buscava ho empresonà entre les potetes del davant i començà a rosegar. De l'altra banda del tou d'heura n'arribaren dues més: petites. I del camp en vingueren quatre corrent i aturant-se, com motes de fosca viva.

Quan estigué tipa sortí de sota dels encenalls i començà a pujar per entre fulles, amb les dues rates petites al darrera. Tornava pel mateix camí; tot d'una decantà cap a ponent, on la façana havia estat coberta d'una altra(...)"

Mercè Rodoreda, *Mirall trencat*

Segons l'autora en Mirall trencat: "és una novel·la on tothom s'enamora de qui no s'ha d'enamorar i el qui manca d'amor busca que n'hi donen siga com siga: en l'espai d'una hora o en l'espai d'un moment" (...) En aquesta obra mor molta gent. Huit o nou persones, em sembla. Totes han hagut d'anar morint perquè jo ho he volgut, perquè jo he estat el seu destí. Per això, tan les vives com les mortes, les tinc a la vora. Jo les observe i elles a mi. De mica en mica han anat agafant relleu, se m'han convertit en persones de carn i ossos, completament familiars. (...) No puc afirmar que haja presenciat mai la metamorfosi d'una persona, de la part material d'una persona, però sí que he presenciat metamorfosis de l'ànima: que és la veritable persona. Un canvi de nom equival a una metamorfosi: El nom de debò d'Aloma és Àngela i el de Colometa és Natàlia".

- **Reblar el clau**

<http://www.lletra.cat/expo/mercerodoreda/>

B.-EL LLIGAM

DE LAZOS Y DE VIDAS / FAUSTO PAZ

En aquest apartat hem posat de relleu com el Realisme Compromès caducà a la fi dels anys seixanta, com ho indicaren els seus teòrics principals i el mateix Baltasar Porcel, el capdavanter d'aquest moviment.

La dècada dels setanta fou la del vertader esclat de la literatura catalana car a mesura que el règim franquista anava anihilant-se el camí lent cap a les llibertats es posava en marxa i això repercutí directament en la nostra cultura.

En aquell moment hi hagué un gran canvi en la creació narrativa, un pont que

connectà els escriptors anteriors que van produir obres en els 60, però que procedien i començaren la seua producció abans de la Guerra Civil –Pere Calders, Mercè Rodoreda, Manuel de Pedrolo i Llorenç Villalonga- amb les noves generacions que escriuen en la dècada dels 80 i que és la literatura més actual com analitzarem en l'apartat següent.

Val a dir que iniciem aquest breu estudi dels escriptors Baltasar Porcel, Terenci Moix i Montserrat Roig, els quals van establir els lligams que acabem d'explicar.

V.-Baltasar Porcel (1937-2009)

Ha estat considerat per la crítica com un pont entre la literatura catalana i la castellana ja que va ser un escriptor bilingüe. Tot i que inicià la seua producció sota els cànons de Realisme Social imperant a la fi dels seixanta- també el combina amb el llast existencialista que empra un realisme diríem màgic, influenciat per Cesare Pavese i Camilo José Cela.

En les primeres obres ja apareix el que anirà repetint-se al llarg de la resta de llibres: el mite d'Andratx. La ciutat on va nàixer va ser el punt de partença per mostrar tot el que ell coneixia bé. Es va servir de l'experiència per crear una plataforma d'imaginació. També viatjà molt i en una estada a París va poder comprovar com el seu ideal anarquista es posava en pràctica –d'alguna manera- en el maig del 68.

Cavalls cap a la fosca (1975) és una bona mostra d'una visió nostàlgica i mitificadora del passat. Utilitza una concepció nietzscheana i combativa del sentit de la vida amanit amb un llenguatge bell, poètic. Valga aquest conte sencer per acabar de copsar el seu estil narratiu:

“Divagava jo un dia per la Rambla barcelonina i l’atmosfera grisa, de lluminositat zenital i aguda em convidava a una malenconia inquieta. Mirava el brancatge espectral dels plàtans despulats. M’atabalava la massa automobilística, aquesta incessant desfilada de llautó Planejava de ficar-me pels carrers del Pi, estrets vagament ombrívols, i mirar breus aparadors d’antiquaris ganiveters, llibreters de vell. Em vaig apropar al semàfor, esperant el pas dels peatons.

I allà vaig veure l’Alexandre, a l’altre costat del carrer, esperant també el llum verd. Galtaplè i abstret amb un abric llarg i marró, estava dret, portant sota el braç una capsa negra. Vaig sentir un efluvi d’alegria i vaig moure un braç. «Alexandre!», que el vaig cridar i vaig recordar, amb diàfana, absorbent invasió de passat, el gran Alexandre que venia els estius, important i cerimoniós, al qual tant, tant, vaig admirar. Era, tot això, divuit anys enrera. «Alexandre!», aixecava jo el braç...

Els estius, les nits fresques de juliol, envaïdes per la humitat tènue de les altes muntanyes, llunyana i quieta la mar, els cels d’un blavenc titil·lant, i el poble, després de sopar, en un silenci replet del càntic dels grills, remorosos i aspres pels rostolls i els ametllers propers. Al cafè de la plaça il·luminaven la terrassa col·locant bombetes embolicades en papers de colors. Penjaven, les bosses brillants i vermelles, grogues, verdes, entre el vast fullatge dels pins. L’Alexandre havia estat anunciat pel pregoner, a esclatada de corneta, i a tots els bars se l’anuncia va a la pissarra futbolera: «Alexandre el Magne, el Magne deia Grans Il·lusionistes del Món. Vegi’l aquesta nit. Números sensacionals. Ha actuat als millors locals de París i a la pel·lícula *Los misterios del ham pa*. El que Mai s’ha Vist.» I anava acudint la gent, amb pausa, la panxa plena, i a la terrassa es prenia un cafè, una gasosa, un gelat variat.

L’Alexandre era un geni. Tothom ho deia. Apareixia l’Alexandre, lleuger i rodanxó, els peus plans, d’estatura baixa i somriure crispat. Vestia de frac, vull dir amb cua pingüina, i armilla florejada. Al seu darrera, sonava un pas doble a la gramola del bar. Tenia la cara embotida i uns ulls de mirada fissa i opaca, l’Alexandre, i amb el rictus de somriure inalterable semblava, amb el llum d’un focus que li encenien, un capgròs de les festes de la Beata Caterina. Es treia el barret de copa, saludava. I de dintre sortien tres coloms que practicaven un vol lent arran dels caps, entre els xiscles de les senyores, ja després es posaven, endormiscats, fins al final, damunt la caseta del gos del cafè.

Realitzà, l’Alexandre, números fabulosos. Com aquell d’en Josep Tafarra. Demanà un voluntari per a hipnotitzar-lo, el Magne, i d’una taula escèptica s’aixecà, entre rialletes incrèdules, el picapedrer Tafarra. Era alt, de barra enorme. L’Alexandre el mirava, feia gestos amb les mans davant dels seus ulls. De sobte, s’afluixà la mandíbula d’en Josep Tafarra, amollà un ronquet feliç, i l’Alexandre es dedicà a donar-li ordres: en Tafarra es tragué la camisa i les sabates, que diposità a la falda de la dona del jutge de pau local, que contemplava l’espectacle a primera fila; després, bramà moduladament; per últim, es menjà un

ram de clavells i escridassà contra el president Truman i el general Franco. Va passar-se, a partir de l'endemà, en Tafarra, dues setmanes sense sortir al carrer.

Un altre any, portà el cocodril. El duia dins una mena de banyera de zinc. La bèstia romania letàrgica, entre dues aigües. Alexandre el Magne començà a fer sorolls guturals aguts. L'animal inicià un moviment acompassat. L'Alexandre accelerava la vocalització informe i el saurí embogia, saltant i donant cops de cua, xisclant com una criatura ploranera. L'aigua del recipient esquitxava tota la terrassa. I, de cop i volta, donava l'Alexandre una ordre esclafidora: el cocodril quedava dret i feia i una precària reverència. La gent aplaudia, meravellada.

Es presentà, també, amb madame Pomponof¹, Sylvia Pomponof. Sortia, la senyora, envoltada de música de vals, amb somriure estàtic. Usava un banyador platejat, irisat, que premsava el seu cos ample, la seva carn d'un blanc farinós i proveïda de tremolor molt vivaç. Enrinxolava els seus cabells de cromatisme carbassa en múltiples cargolets. L'Alexandre la ficava dins un sac morat, que li lligava al coll. Feia manyagadures, el cap blanc i safranat de madame Pomponof, per damunt del fardell violeta. I enmig d'un silenci opressiu, l'Alexandre agafava un xerrac i s'afanava a aplicar-lo al sac, pel mig. Brollava un raig de sang, que s'escampava per la pista de la terrassa, de ciment pòrtland. La faç de la senyora Sylvia reflectia innombrables dolors. Arribava a l'altra banda, el xerrac, i tot l'embalum trontollava. La gramola expel·lia un altre frenètic pas doble, queia el sac i saltava, gràcil, encisadora, la voluminosa dama, sense cap xerracada.

Jo la mirava, més tard, a la fonda del poble, veïna de casa meva, bevent un vas de llet, intentant entreveure pel seu cos indicis de l'instrument dentat. i ajudava sempre l'Alexandre a traslladar les seves maletes a l'autocar de línia, quan marxava. Solia donar-me dues pessetes' i un parell de cigarrets rossos..,

...El semàfor va canviar a verd. Caminaren els peatons. Jo vaig esperar l'Alexandre, «Alexandre», li vaig repetir potser amb emoció. Ell em va mirar: «Ja vinc, senyor», va contestar ràpidament i es va agenollar, obrint la capsa fosca. Va treure raspall, betum, tamboret i em va colpejar una sabata. Jo la hi vaig avançar i l'Alexandre, amb gran habilitat, va procedir a raspallar amb rapidesa. La seva boca, les seves galtes inflades, d'un granat tumefacte la pell, romanien en un somriure galvanitzat,

Una pluja fina iniciava la seva caiguda”.

ALEXANDRE, REALMENT EL MAGNE (1968)

Tots els contes (1984) Baltasar Porcel

Baltasar reconeix veure en connexió l'home, la mort, el paisatge i els efectes del llum. Sembla que l'efecte de l'Escola Mallorquina li arribà a l'escriptor d'Andratx. Va saber crear històries diverses motivat per una passió: la creació literària.

• Reblar el clau

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=34441&p_ex=baltasar%20porcel

VI.- Terenci Moix (1943-2003)

Ha estat el cànon dels joves escriptors pel seu tarannà literari iconoclasta, egocèntric i alliberat. En la seua època mostrà un aire nou que acabà amb l'Espanya tradicional.

Col·laborà als mitjans de comunicació: "Tele-Exprés", "Tele-estel", "Destino" "Serra d'Or", "El país" etc...

Tingué èxit com a escriptor. Canvià d'escriure en català al castellà només per diners i fama, la qual cosa va aconseguir momentàniament car vengué 1.500.000 exemplars de *No digas que fue un sueño* (1986), és a dir, un supervendes de l'Editorial Planeta. Hores d'ara és difícil trobar un llibre seu en les prestatgeries de qualsevol llibreria.

Es movia pels llocs que freqüentaven la "gauche divine" de Barcelona i Madrid.

La torre dels vicis capitals és la ruptura amb el Realisme històric. Critica la cultura, l'educació, el sexe i els mass-media de l'època franquista.

Hui en ple segle XXI aquest recull de contes encara resulta sorprenent. Terenci emprà elements del pop, del cinema de Hollywood, de l'estructuralisme i del maig del 68. Va saber lligar l'esperit revolucionari els 60 amb el refinament de l'alta cultura.

També fou icona gai ja que fou el primer escriptor conegut a declarar-ho en públic, cosa que ajudà, en certa manera, l'èxit cinematogràfic de Pedro Almodóvar.

Pauet

Per a l'Arnau Olivar, un conte antibressonià.

COM ERA NITAIRE! COM ESTAVA PLE D'AMOR (QUALSEVOL mena d'amor mentre no estigués mancat de luxúria forta) envers la nit, ben ple de nit, tanmateix! Una mica de passeig per una ciutat soliu, llòbrega, sense arbres, de 'cases tan altes que quasi s'atansaven al cel; negre el cel, com un sostre també nitaire, perquè era com si, de dos anys ençà, el dia —diguem-ne l'imperi del sol sobre una cortina blavenca— ja no hagués tornat a existir. La nit en el sentit, ben exacte, d'un desenrotllament de la negror: no pas cap clapa, ho pas estels tafaners. La nit tota negra, i ell vinga amunt i avall: poesia, diguem-ne, de poca sociabilitat.

Com ara el seu costum. Li agradava dardar entre els mariners ianquis via Grècia —de passada per aquest port sempre nitós— i guaitar-ne el comerç blanc-i-fosc amb les meuques capgirades de moltes cruïlles ramblenques. Li agradava de retrobar la imatge d'una nit que encara no havia viscut — ja la viuria quan tindria divuit anys, almenys— però sí que l'havia imaginada, desitjada, escorcollada en les fondàries de la seva infantesa atrotinada. Aquesta nit tenia un llit al bell mig d'una cambra molt ben il·luminada amb llums infraroigs que s'encenien i apagaven, s'encenien i apagaven segons

una musiqueta de Bach o potser de Sibelius, la qual tenia, sapigueu-ho, un esdevenir-se prudent, somort, d'un «apa, anem» color de cendra. Xiulet d'una bombeta veneciana, amunt i avall, que també creava un lligabosc d'ombres sovint boterudes. Quimeta, Rafaela, Sibil·la-la-Cassandra, qualsevol nom que al capdavant tingués la meuca, no hi feia res; si el nom es descobria, el misteri esdevenia una pedrota massa dura i no prou roent per a poder donar plaer a la mentalitat reprimidota del púber. El secret era un altre: que ella es deixés anar, el cap penjant enfora del llit, el cabell ben enrevessat, els ulls closos, l'ànima absent. Si ell hagués tingut setze anys, si més no, ben cert que l'hauria feta seva, posseïda, que en diuen a les novel·les verdenques; vull dir tot corrompent-se la pròpia virginitat a cops de mandanga. No ésser pas gran —o no ésser-ho prou— vol dir, però, anar pitof i esguardar els marins i despullar la Fifí i lligar-la a una estaca ben gruixuda i aleshores garfir unes tenalles i començar a convertir-la en una neo-sant Bartomeu. Preneu nota: s'agafa la víctima per l'orella —la víctima ben nua i ben lligada al pal— i se li apliquen les tenalles amb un cert mirament. Es claven les tenalles darrere les orelles —no pas, però, si abans no has posat en el pickup un disc de Boccherini per tal que la gent que passa pel carrer no senti els crits— i aleshores es comença a estirar. La meuca vinga tombar el cap d'una banda a l'altra i mossegar-se els llavis. La cosa rutlla. Es pot fer amb molta suavitat: dolç, dolç... En arrencar la pell cap avall, la pell llisca com si fos un ballarí de dansa sobre gel. No te n'adones que ja li has arrencat la pell del coll. Ara, com que hi ha la clavícula, cal que facis un saltet amb les tenalles —no tan fort, bèstia, que s'esquinçarà la pell!—; ara segueixes, com si dibuixessis, pit avall. El pit, tanmateix, és més difícil de fer perquè té més revolts. Si aquí no t'hi mires bé..., així, més suau... Oh, bé, que cridi: cridar rai, que escau a tots dos. Les mans, no les podràs fer, que les té lligades. Bé, vaja..., amb tot, ja tens una pell nova, en forma de dona. Una altra. Que no sigui dit.

Ara, te'n cal una d'home. L'home, te l'emportes a la cambra bizantina que tens amagada a la tomba d'aquell bisbe de Cluny. Amb l'excusa del turisme, ja tens l'home dins la tomba, tot guaitant-se els capitells i remuguejant segle tal i imatgeria, escaient o no, o gairebé veïnejant amb el gòtic. Ni se n'adona, que l'has lligat en una de les columnes. Ben despullat, el sistema ha de ser el mateix: les mans no les tindràs mai, si sempre les has de lligar. Te'n podries estar, però si no les lligaves no creiem que ell s'ho deixés fer, tot això d'arrencar-li la pell. Altrament, dues mans sense pell també et faran bon doll. L'home et cal d'un caire un xic atlètic, per tal d'aconseguir allò que els hel·lènics en deien *pathos*. L'espellares sense que ell se n'esfereís. Va quedar, pobre turista, amb els músculs rajant-li sang.

I el nitaire, bavós i adolescent, tornà a casa tot procurant que l'àvia Pepeta no el sentís tornar. Vivien tots dos sols, i l'àvia Pepeta sempre li havia dit que quan tingués disset anys li contaria d'on vénen els nadons. Pauet, en la seva cambra de color de rosa amb dibuixets d'*Alice in Wonderland* a les parets, va aplanar el llit i es despullà a corre-cuita. Aleshores, posà a terra la pell de la dona, inflada amb coixins i retalls de roba, i va col·locar-hi al damunt la pell de l'home sacrificat a la tomba del bisbe Cluny-look. Que en feien, de goig! Deixà el llum encès, com altrament cada nit, i se'ls mirava amb un ull obert i la mà ben amatent. El tremolor solia durar tota la nit. L'endemà, abans que l'àvia no el vingués a cridar per anar a col·legi, es posava el pijama, cremava les pells, les llençava vàter avall i se'n tornava al llit.

De debò, ja començo a tenir ganes de fer els setze anys.

Barcelona, VII-1968. *La torre dels vicis capitals* (1966) Moix, Terenci

El dia que va morir Marilyn (1969) –fragment en la lliçó 4– fou un intent d'adaptar la novel·la catalana a l'europea. Introduí l'estètica pop. Tracta de dos xics en la Barcelona dels anys 30 i la Guerra Civil que enfronten els seus records amb els dels seus pares. És la història de dues famílies que passen fam en la postguerra i que durant els anys 60 s'enriqueixen tot mostrant l'enfrontament entre les dues generacions. Per últim comentem *Leonard o el sexe dels àngels*, el personatge central del qual és un escriptor-Oscar

Wilde- amb personalitat desdoblada. Mor prematurament i es recordat pels personatges, els quals són intel·lectuals reals -amb altres pseudònims- del món de la moda, periodistes, crítics... Juguen a ser "bohèmis" per acabar esdevenint la classe dirigent democràtica.

• Reblar el clau

Busca informació referida a l'autor, indica quines novel·les estan relacionades amb la temàtica de l'egiptologia i argumenta-ho.

VII.-Montserrat Roig (1946-1991)

Aquesta escriptora igual que els altres dos-hagué d'alterar la tasca literària amb la traducció i el periodisme per poder sobreviure. En aquest camp destaca un treball de recerca que li va servir perquè li atorgaren el premi Serra d'Or de la crítica el 1977 per *Els catalans als camps nazis*.

Montserrat era una dona ideològicament d'esquerres, nacionalista i feminista, tal volta per això els temes que més sovintejaven la seua obra foren les relacions entre les dones, els rols socials que se'ls adjudicaven, la sexualitat femenina i les relacions de poder entre sexes.

Escrigué també contes com el recull *Molta roba i poc sabó i tan neta que la volen* (1989)

El temps de les cireres (1977) és una novel·la centrada en Natàlia que torna a Barcelona després de 12 anys d'exili i troba els canvis en les tres generacions familiars. Açò és una tècnica realista. Es retrata molt bé els ambients de la ciutat car l'autora sempre va viure a L'Eixample. La crítica afirma que aquesta fou la seua millor novel·la.

"En Joan Miralpeix començà a pujar l'escala, se sentia fatigat. Sempre que alguna cosa li anava de gairell,. en Joan Miralpeix. se n'anava a dormir. Això ho havia fet des de petit. Feia una becaina i se sentia millor. Quan la Natàlia se'n va anar de casa també va fer una llarga dormida. La Natàlia encara no tenia els vint-i-cinc anys, era menor d'edat, però qui era ell per anar-li al darrera i fer-la tornar? Es quedà buit per dins quan l'Encarna li va dir, la nena se n'ha anat, s'ha emportat tota la roba. Què havia de fer, ell? En Lluís li telefonà, no et preocupis, tornarà aviat. On vols que vagi? Una noia sola, sense diners, sense ajuda de ningú... Però la Natàlia no tornava, res, tampoc no escrivia... S'adormiria i

li passaria el maldecap. Era al primer replà i ja bleixava. En ' Joan Miralpeix ja ho sabia, que no s'havia portat bé amb ella el dia de comissaria, «no li vaig voler dir res, em recordava massa coses». Aquell dia, l'Encarna li havia obert la porta, estava molt nerviosa, ha telefonat la policia, diuen que tenen la nena... Ell de seguida pensà la veritat, «és per política». Però ell no hi tornaria, a tot això, ho tenia ben colgat al fons del seu cos. I ara venia la Natàlia, que mai sabia el que volia, egoista, que no s'ocupava de la Judit, per a revenir-li l'olor del passat... En Lluís li deia, no ho creguis pas, la Natàlia no se'n va anar per la qüestió de comissaria ni tampoc perquè tu no l'anessis a veure a la clínica. Doncs, preguntà al seu fill, se n'anà per allò que passà a l'hotel de Lloret? En Lluís va somriure, ets un càndid.

En Joan Claret, que tantes influències tenia a Madrid, ho aconseguí tapar. T'has deixat atrapar de la manera més beneita, li havia dit en Lluís. En Lluís li feia por, tenia la mirada freda. Amb ell, en Joan Miralpeix no s'hi havia barallat mai. Es temien» s'observaven, es guaitaven, s'oloraven com si fossin dos gossos però no discutien mai. Amb la Natàlia no, amb ella era diferent: per què s'assemblava a ell? Per què buscava allò a què ell havia renunciat? La Natàlia tenia la mirada fonda de la Judit i el geni del vell Miralpeix. El pare de la Natàlia pujava ara l'escala cansat, s'aturà al segon replà, «haves d'haver parlat amb la nena». Justament això li havia dit dom Jesús Maria Farriols quan ell anà a Montserrat per a demanar-li ajut: «vós teniu l'orgull a dins i us fa mal». Però no, ell no era orgullós, ell només volia reposar”...

EL TEMPS DE LES CIRERES (1977) Montserrat Roig

Una altra obra que remarquem és un recull d'articles *Digues que m'estimes encara que sigui mentida* (1990) on Montserrat Roig reflexiona sobre la creació literària tot barrejant alhora vivències. Creiem que aquest llibre és com el seu testament ja que el va crear un any abans de morir. Ella afirmà que l'objectiu dels escriptors a l'hora d'escriure és atrapar el temps.

I l'última obra que recull la seua col·laboració en premsa en l'**Avui** durant els anys 1990 i 1991 és *Un pensament de sal, un pessic de pebre* El darrer article és de 2 dies abans de morir, això impressiona. Cada article és una perla, un regal per a l'enginy i la intel·ligència.

Per què no els prohibim de llegir? (29-XI-1990)

No he cregut mai que la literatura pugui ser una assignatura. Si em permeten l'exageració, diria que la literatura és el món a través de la paraula. I el món, el que veiem i el que projectem, no es pot tancar dins un espai tan concret, i a voltes tan rònc, com és ara un aula.

....

Hauríem de prohibir-los llegir. Treure la literatura com a assignatura, fer desaparèixer els llibres que no són de text de es aules. Avui, el batxillerat s'està convertint en una tortura per als adolescents. la imaginació, que era atiada la bàsica, l'han empresonada. Potser podríem salvar la litera-

tura si la convertim en un art clandestí, perseguit. Aleshores, els adolescents , que viuen amb passió l'edat de la transgressió- si més no els més interessants- buscarien amb delit els llibres i llegirien d'amagat. I descobririen que endinsar-se en altres mons, que són dins d'aquest, és la més dolça de les revenges.

Jo també m'hi apunto (21-II-1991)

Jo també m'apunto als moments de pleni-efímers, m'apunto a 'escalf de vi que comparteixo els amics, m'apunto a la ironia que matisa sense truir, m'apunto a les àries de Verdi i a les obertes de Wagner, m'apunto a la poesia i a la música sense com Strauss al Capriccio, què són primer, si els els mots, m'apunto a l'amistat que no troba explicació i que, tanmateix, no deixa de durar, m'apunto al diàleg dels intel·ligents, m'apunto a la dat quan aquesta és gandula i a la beneiteria quan m'apunto al silenci de l'amiga que només m'escrivi quan té alguna cosa a dir-me, i també m'apunto al record d'un poti-poti que vaig menjar un dia a la vora del mar.

*tud
amb
des-
res de
saber,
sons o
cació

mal-
calla,*

• Reblar el clau

<http://www.tv3.cat/videos/4325170/Montserrat-Roig-Retrat-duna-mirada>

C.- L'ACTUALITAT

I.- Introducció

En la dècada dels 80 ixen al panorama narratiu català uns escriptors que d'alguna manera és molt difícil de classificar perquè formen part d'una generació que té els trets de final del S.XX, això és que s'allunyen de qualsevol norma existent, encara que els grans mestres continuen presents.

Cal esmentar el **textualisme** que acaba exhaurint-se a principis dels anys 80, un tipus d'aposta experimental que en l'àmbit de la literatura catalana era com un salt al no-res a causa de la feblesa del mercat arrossegada durant tants anys i que llavors començava a reviscolar. Era perillós per tant aquesta aventura si, a més a més, es tenia en compte que allò fonamental era augmentar els lectors però per altra banda es volia apropar la nostra literatura a l'europea d'una manera directa. Aquest llançament era doncs un intent de modernitat i d'aparent normalitat. Remarquem la presència de Biel Mesquida que ampliarem una mica més endavant. El textualisme era doncs un intent de destruir la novel·la tal i com coneixem fins ara el model tradicional, çò és basat en el triangle discurs-història-acte narratiu. En aquella dècada es posà més èmfasi en el discurs que no pas en la història. Els autors acabaren emmudint o reconduint la seua producció cap a noves propostes

renovadores.

Val a dir que hi hagué un corrent que si s'ocupava de mantenir viu aquest triangle narratiu que acabem de citar tot i que també coincideix amb l'altre en l'intent de renovació literària. A més tingué present el joc de perspectives, l'abandonament de l'ordre linial, i el trencament de l'espai i el temps. Tots aquests trets d'alguna manera han arribat ben vius a la fi de segle amb les transformacions personals de cada autor i un intent generalitzat de ser-ne innovadors i originals alhora.

Recentment la diversitat temàtica i d'estils justament amb la coincidència temporal de diferents generacions d'escriptors dificulta un estudi rigorós, i exhaustiu, potser amanit per una mancança de perspectiva temporal..

De totes formes ens atrevim a asseverar que l'inconformisme és bastant generalitzat entre aquella gent que nasqué en els setanta, els quals empren els seus propis blogs per posar de manifest les experimentacions narratives i el seu rebuig a tot tipus de convencions. Remarquem Toni de la Torre amb *La recepta Starbucks de la felicitat* (2008) i Edgar Cantrero amb *Dormir amb Winona Ryder* (2008).

És important com ara en ple segle XXI els escriptors com Isabel-Clara Simó, Quim Monzó, Josep Lozano... -que veurem tot seguit- estan en plena activitat i maduresa de la seua carrera. Per últim escriptors com Silvestre Vilaplana amb *Les cendres del cavaller* (2003), ambientada en la vida de Joanot Martorell i amb característiques de la novel·la històrica i Francesc Gisbert amb *Els lluitadors* (2005) sembla que se centren més en els problemes individuals que no en els col·lectius.

VIII.- Quim Monzó

Quim Monzó és l'escriptor de contes i novel·les més important del panorama actual i juntament amb Pere Calders, de qui rep influència, el més rellevant del S.XX.

Participa en els mitjans audiovisuals, tradueix i escriu narracions. L'enunciat d'aquesta lliçó ens redueix el camp d'estudi i ens veiem obligats a tractar només la seua vessant contista. La crítica s'ha ocupat abundantment de la seua obra literària tot afirmant que Quim Monzó és un espill de la modernitat urbana, un escriptor divertit i un estilista rigorós i sòlid.

Ha sabut connectar els referents culturals amb els diferents estrats culturals contemporanis, els nodreix amb elements populars que deriven del còmic i del rock. Ell sempre ha acceptat no tenir una formació literària estricta en termes acadèmics.

Les seues fonts podem trobar-les en el Grup de Sabadell (Oliver, Trabal i Obiols) i després en Pere Calders: parteix de situacions quotidianes per traure'n el màxim partit narratiu. Tot això pel que fa a l'àmbit nacional, en canvi en el panorama internacional s'ha deixat endur per Freud i la psicoanàlisi, així com per l'Existencialisme i el Marxisme. Quant al panorama literari ha tingut contacte amb l'avantguardisme, el textualisme, Kafka, Borges, Cortázar etc . . .

Segons ell mateix descriu el procés d'escriptura de les seues obres narratives com un procés

d'improvisació sense pla previ, que basa la seua eficàcia en el llançament immediat a la paperera de nombrosos inicis i esborranys descartats per inviables i en la metòdica i reiterada redacció de dalt a baix dels esborranys que funcionen:

"Un conte el comence a escriure sense saber cap a on vaig, i em deixe portar. Per això el cinquanta per cent dels contes que escric se'n van a la paperera, perquè potser tenen inicis brillants però no funcionen, no van enlloc: no són contes, en tot cas són narracions. No pots començar un conte sabent com acabarà ni què passarà, perquè llavors ja no l'escrius."

(Eva Piquer: "Quim Monzó periodista", *Revue...*, 1998).

Els seus contes són una mena de síntesi, en què s'eliminen elements superflus, tant pel que fa a la ficció com pel que fa a la dicció i el model de llengua literària. Monzó es rigorós a l'hora d'establir una forma laberíntica d'escenes domèstiques.

El contista declarà: "No sé si semblaré una mica cursi o llepadet, però l'aire està ple de contes. Vas pel carrer i són a tot arreu. Ara bé, per tal de trobar on és el conte, certament has d'anar esculpint, treure tot el que és accessori, reduir l'aire fins al punt necessari. La meua obsessió és anar despullant, i per això la meua fascinació per la forma del conte." (*El Punt*, 17-X-1996).

En *Self-service* (1977) d'on podem extreure huit texts d'ell i deu de Biel Mesquida ja s'hi veia el seu univers urbà, la presència cinematogràfica i la mitologia del consum estesa en tota l'obra narrativa.

Podem remarcar la innegable capacitat lògico-narrativa i una singular visió del món.

En *Uf, va dir ell* (1978) es detecta la influència de Kafka en el recurs de la desesperació i de l'absurd en què es basà l'existencialisme posterior i la sàtira de la burgesia.

La contraportada diu: "Un coit que es perllonga durant lustres i lustres; un incansable devorador de lletres; un trist oficinista a Lloret, tractant de lligar; un contrabandista de papallones; quatre lladregots de mig pèl; Déu creant -força matusserament- l'univers; un naufrag frustrat; una noia amb sines farcides d'ocells i de vegetació; un tastaolletes que viu després de mort..." Tot aquest prodigiós ventall imaginatiu ha estat treballat fins a convertir cada conte en una obra perfecta, rodona i indefugible. La crítica ha considerat *-Uf, va dir ell* com un dels millors llibres de narrativa de la dècada. Vet ací un fragment:

"En Bernat va néixer una nit d'agost, fosca i rompuda, prenyada de núvols negres i xafogor, i tothom deia que era un mal presagi una tal nit per a un naixement, i que l'infant seria un borratxo, o un perdut, o un poeta, o un lladregot de mala pasta, o un gigoló lleig, o un criminal de camisa bruta (...), o un camioner estimbat sota els estels en una carretera ampla i solitària, o un anarquista, o un guardador de fusta al moll, o un babau, o tot plegat alhora; la mare no cridà pas massa, i en Bernat va néixer banyat en roig, com un moc lluent i cridaner, un talp sense riulla, una angoixa per nodrir; va treure el cap pel trauc sangonós, i després el cos i els braços grassonets, i caigué sobre el llit, i la mare morí amb un udol ultrasònic, i el pare començà a plorar i plorar i plorar i plorar i plorar i – diuen – encara plora, assegut a la mateixa cadira bruta de la mateixa cambra teranyinosa del mateix pis ombrívol, mentre en Bernat –ja amb bigoti, casat i amb cent vint-i-set– dóna el darrer cop de dit del jorn sobre la tecla grisa de l'olivetti, en l'ambigua oficina de l'ambigua empresa de l'ambigua ciutat, un minut abans que el sol s'amagui darrera el mur de muntanyes i siguin les set del vespre, i esclati una bomba a Beirut, i un terratrèmol negre esquerdi el sòl xinès, i un jumbo farcit de turistes

ianquis s'enfonsi blanament en les aigües intensament verdes del Pacífic, i un estel col·lapsi amb un altre, en un vroomm estremidor, milers, milions i bilions de quilòmetres de lluny; tots aquests llocs sortosament tan distants.”

Quim MONZÓ. –Uf , va dir ell. “Biografia” —

Els contes de *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury* (1980) semblen eixir d'un acudit o d'una idea que pot desembocar en una situació irreverent o absurda. Sovintegen les situacions de frustració i el dibuix de personatges que esdevenen autèntics antiherois en la grisor de l'aventura quotidiana.

Quim Monzó té en aquesta obra personatges, punts de vista, estils narratius i registres lèxics diferents. El lector cal que es concentre per poder captar la significació de cada conte. Si hi ha alguna cosa que connecte els contes d'aquest recull és la transgressió entre el realisme i el surrealisme. Els receptors veuen els personatges molt propers en el temps però sense que això signifiqui un toc de bogeria molt comú i estés en tots ells. Entre les històries hi trobem un assassí, un suïcida, un depravat sexual, un terrorista reprimat, una víctima d'assajament sexual telefònic, uns fantasmes atrapats en una sala de cinema, un nen que viu la violència de gènere... i sempre ens semblen éssers d'una altra galàxia. La gràcia del nostre contista és que els mostra des d'un punt de vista que semblen bastant normals.

En resum podem afegir que els contes reflecteixen diferents oposicions: desig/realitat, passat/present, el trencament dels codis, la frustració sexual ...barregen doncs el sentit lúdic i l'humor en una geografia totalment urbana. Sembla que l'aventura de la fi dels anys 60, com hem estudiat en la unitat anterior, haja canviat l'heroi en antiheroi anònim de la societat capitalista. *L'illa de Maians* (1985) es refereixen directament a Barcelona, que és el marc de la seua essencial geografia física i humana. Té un estil, semblantment, simple, natural, és a dir, amb un llenguatge que s'adequa a un públic general i una planificació quasi cinematogràfica

del desenvolupament de l'acció. Es poden remarcar referències al gènere fantàstic. Quim Monzó fa una opció ben clara en aquest sentit: el costat fantàstic de la realitat, una etiqueta sota la qual hem situat sovint escriptors com Italo Calvino o el nostre Pere Calders.

Us mostrem un fragment del conte “La submissió” de *El perquè de tot plegat*:

“La dona que ara pren un gelat de vainilla a la primera taula d’aquest cafè ho ha tingut sempre ben clar. Busca (i buscarà, fins que el trobi) el que ella en diu un home de debò, que estigui pel cas, que no perdi el temps en detalls galants, en gentileeses inútils. Vol un home que no pari atenció al que ella li pugui explicar, posem per cas, a taula mentre dinen. No suporta els homes que intenten fer-se els comprensius i que amb cara d’angelets li diuen que volen compartir els problemes d’ella. Vol un home que no es preocupi pels sentiments que ella pugui tenir. Des de púber va fugir dels xitxarel·los que es passaven el dia parlant-li d’amor. D’amor! Vol un home que no parli mai d’amor, que no li digui mai que l’estima. Troba que és ridícul un home amb els ulls enamorats dient-li: “T’estimo”...

El perquè de tot plegat (1993) apareix el tema de l’amor i una sèrie de subtemes relacionats - el patiment, la quimera i la desorientació. En els contes veiem com s’hi succeeixen els amors lúbrics i els enamorats, els amants ingenus i els experimentats, les parelles estables i les inestables. A més a més podem remarcar també la promiscuïtat i la monogàmia, la gelosia i la indiferència, matrimonis clàssics i no tan clàssics. En aquest recull apareixen 30 contes -alguns d’ells formen la versió cinematogràfica que en va fer Ventura Pons (1995) i que mostren també la incertesa humana. Ací es pot observar el mestratge de Quim Monzó en l’art de la simplicitat i la síntesi, en la retòrica sense retòrica. La capacitat de sorpresa és el toc de gràcia dels seus contes. Alguns plantegen situacions domèstiques, la incomunicació i els problemes de parella. Un parell de contes són més transcendents i universalistes i la resta remenen els tòpics tradicionals, cosa que l’apropa a l’imaginari infantil. Ho fa amb una sintaxi ajustada, un lèxic entre l’ortodòxia i el tirar” pel dret fugint de la norma. L’estil monzonià sap harmonitzar el sentit de la llengua amb una heterodòxia puntual , s’imposa per damunt dels arguments.

De *Guadalajara* (1996) veiem tot seguit aquest petit fragment en el qual l’autor fa ús de la intertextualitat tan comuna en els escriptors de la seua generació. Vet ací un plagi del conte de Franz Kafka La metamorfosi on la transformació del protagonista Gregor queda ironitzada en mans del nostre contista:

"Quan, un matí, l'escarabat va sortir de l'estat nimfal va trobar-se transformat en un noi fati. Jeia damunt l' esquena sorprenentment tova i desprotegida i, si aixecava una mica el cap, es veia la panxa, pàl·lida i inflada. El nombre d'extremitats s'havia reduït de manera dràstica i les poques que sentia (quatre, en comptaria més tard) eren dolorosament carneses, i tan gruixudes i pesades que bellugar-les li resultava impossible. Què li havia passat? Ara l'habitació li semblava petitíssima, i menys intensa l' olor de florit que hi trobava abans. A la paret hi havia suports per penjar-hi l'escombra i el pal de fregar. En un racó, dues galledes. Contra una altra paret, una prestatgeria amb bosses, caixes, pots, una aspiradora i, repenjada, la post de planxar. Que petites li semblaven ara totes aquelles coses que, abans, gairebé no podia abastar en la totalitat. Va moure el cap. Va intentar

girar-se a la dreta, però aquell cos gegantí pesava massa i no se'n sortia. Ho va intentar un segon cop; i un altre. A la fi va haver de reposar, esgotat. Va tornar a obrir els ulls amb frisança. ¿I la seva família? Va girar el cap a l'esquerra i els va veure, a una distància inconcreta, immòbils, observant-lo astorats i amb por. Li sabia greu que sentissin por; si hagués pogut els hauria demanat disculpes per aquell trasbals pel qual els feia passar. Cada nou intent de moure's per anar cap a ells resultava grotesc. Intentar arrossegar-se d'esquena li era especialment difícil. L'instint li deia que potser si es girava fins a quedar de bocaterrosa els moviments li resultarien *més fàcils(...)*

Quim Monzó. *Guadalajara "Gregor" (1996)*

Monzó treballa amb fonts de grans llibres de literatura. La seua visió és d'una lògica implacable i les catorze històries del recull ho palesen. Es mostra la història d'un candidat que es presenta a una sèrie d'exàmens sense fi, un altre home que no acaba d'eixir de sa casa, la bogeria d'un escriptor en què tots els llibres que fa són premonitoris. El nostre contista ens mena una altra vegada a les fronteres del fantàstic. Ací els personatges són individus en un laberint que no veuen l'eixida, que lluiten contra el destí, que s'avorreixen de fer sempre el que estan fent.

En *El millor dels mons* (2001) està format per 14 contes, un d'ells tan llarg com una novel·la breu "Davant el rei de Suècia". Hi ha una clara aparició en aquest recull de la mort i el patiment, fins i tot la felicitat condueix al tedi. Monzó pren la frase mil vegades repetida al **Càndid** de Voltaire —"Tot és òptim en el millor dels mons possibles"— però la deixa inacabada: "el millor dels mons". Com l'autor assegura: "El to del **Càndid** de Voltaire em servia perquè hi havia allò de tot el que ens envolta és una puta merda però això és el que hi ha'. Val més posar-s'hi bé i disfrutar-ho tant com puguem". La frontissa del recull és com hem dit "Davant del rei de Suècia". Abans hi ha set contes que tracten les relacions pare-mare-germans-fills. Després de la petita novel·la que actua d'intermedi i mostra com un escriptor s'imagina que obté el premi Nobel. Hi ha sis narracions curtes que tenen com a protagonista personatges aïllats, individualistes en conflicte amb ells mateixos i amb la resta de la societat.

"Mentiria si digués que no sé com és que de cop m'ha agafat la idea de fer-me fer una escultura, perquè, per molt que d'aquestes idees sobtades sovint no se'n pugui precisar el moment que neixen, ni de vegades el dia, en aquest cas sé ben clarament que va ser fa ben poc: dimarts de la setmana passada, que vaig ser a casa de l'Alexandre. Feia molts anys que no veia l'Alexandre, i uns dies abans ens havíem trobat casualment pel carrer -jo sortint del metro i ell entrant-hi- i ens vam dir tot allò que es diu en aquests casos: que com va tot, que quant de temps que feia que no ens veiem i que a veure si quedàvem un dia; i ell, que sempre ha anat amb targetes al damunt, de seguida va ficar la mà a la cartera i me'n va donar una, amb el telèfon i l'adreça, tot amb lletra anglesa. Ens vam dir, doncs, el mateix que es diu sempre: que hauríem de quedar; de fet, sense cap intenció inicial de convertir-ho en realitat, però aleshores va passar que pocs dies després em vaig trobar una tarda caminant pel seu barri. Havia deixat l'ordinador al taller on me'l reparen i, com que al cap d'una hora i mitja volia anar a veure una pel·lícula en un cine que era a prop d'allà, i anar a casa per després tornar-hi em semblava una pèrdua de temps, vaig pensar: mata aquesta hora i mitja (...)"

Quim Monzó, "El mirall" *El millor dels mons*

En el recull *Mil cretins* (2007) Monzó es mostra menys cínic i, molt més íntim, deixant de

banda el món del còmic per endinsar-se en les confidències com en *Uf, va dir ell*.

Els eixos comuns de la primera part d'aquest recull són el dolor de la mort des del punt de vista dels familiars ja que la mort del pare de l'escriptor el va afectar molt i per això trobem en aquesta obra aqueix to tan amarg de la realitat quotidiana.

Pel que fa a la segona part només cal remarcar la descripció de fets i comportaments contemporanis. Segons l'autor "Qui no es veja reflexat i no reflexione és perquè està atrapat. Qui no es veja reflexat i no els critique és que es veu fora del sistema". La tècnica de Quim Monzó per connectar amb el lector perquè pugui criticar i denunciar la realitat de les masses és el llenguatge periodístic, resultat de barrejar un article d'opinió amb la ficció. Així ens transmet que allò real ens fa mal. Sembla que els personatges estiguen col·locats per l'autor per convidar-nos a reconèixer-nos i a rebutjar-nos si som així. El lector ha d'escollir si és un d'aqueixos mil cretins o si bé prefereix autorectificar per no acabar d'aqueixa manera.

Segons Manel Ollé: "L'escriptura de Monzó traça els camins de les invencions i de les presons que nosaltres mateixos ens fabriquem: les circumval·lacions dels cercles que ens atrapen. No opera exactament ni amb dades biogràfiques, ni generacionals, ni sociològiques, ni urbanes, ni rurals: treballa bàsicament amb el llenguatge, amb les ficcions, les il·lusions i les imatges compartides pels lectors. El que Quim Monzó escriu no és purament ficció, sinó metaficció: ficció sobre la ficció. Cauen les màscares del profeta, del mentider compulsiu, de l'heroi a pinyó fix, de l'escriptor i del lector en una acció desmitificadora que no es mou per impulsos iconoclastes sinó per despullar les coses: per dir-les pel seu nom. Quim Monzó explica històries i alhora les interroga i les analitza".

• Reblar el clau

<http://www.youtube.com/watch?v=uifxYWCsQiI>

1. Què és un eufemisme ?
2. Segons Monzó per què s'usen i quina paraula pretenen evitar ?

<https://www.youtube.com/watch?v=YT-HTkUwO-M>

IX.- Josep Lozano (1948)

Irrompé en el camp de les lletres el 1980 amb la novel·la premiada *Crim de Germania*. L'autor té una cura especial en el llenguatge autòcton de la comarca de la Ribera, cosa que sedueix el lector.

Podem estudiar la seua obra des de tres punts creadors diferents:

- La narració històrica.

On podríem encabir la novel·la que acabem d'esmentar *Crim de Germania*, que com el seu nom indica està ambientada en el primer terç del segle XVI en l'antic Regne de València entre els anys 1519 i 1522. Els capítols que podrien llegir-se per separat mostren un ventall de diferents opinions sobre el conflicte antifeudal de l'època: la visió dels agermanats, els moriscos i els homosexuals – ambdós grups maltractats- l'exèrcit de l'aristocràcia i la virreina Germana de Foix, o l'autèntic braç de la repressió.

“València, octubre de 1527

Els criats, diligents, complint les ordres del majordom, buscaren als cofres del palau el joc de taula més luxós: una peça de lli, de color rosa seca, brodada amb fils lleugers de sanefes i figures al·legòriques de la mitologia -el judici de Paris, el corn de l' Abundància, Alexandre el Gran, rei de Macedònia, i les dues cares de Janus. A més de les deu estovalles blanques d'orlanda, amb els caps llistats de blau, per a les taules que ocuparien els cent comensals, i les tretze dotzenes de torcaboques alamanques, per tal d'aromar-les totes amb aigua almescada.

També tragueren per a tal avinentesa la coberteria de plata daurada, la vaixel·la de Castel-Durante i les belles copes de Murano que la reina-virreina Úrsula Germana de Foix tant apreciava. Així com plats d'obra de Manises, forquilles franceses, ganiveteria milanesa i gobelets de Flandes per als convidats.

A l'entrada hi hauria la invenció d'un magnífic arc triomfal, tot muntat amb fusta i teles de seda, on podria llegir-se en lletres d'almanguena, a mena de divisa cortesana: «En el Regne de la pau: amor de poble i amor de príncep són bons veïns». La sala estaria molt ben emparamentada amb magnífics domassos a les parets, i garlandes de baladre trenades amb roses xalandrines, també tapissos d'Arras, així com baietes al trespol.

I al voltant del luxós baldaquí, des d'on presidirien el banquet els virreis de València, gran s rètols de lletres daurades sobre fons vermells, amb els mots llatins:

«Pax et Bonum»..”

Crim de Germania . Josep Lozano .Ed Bromera

Dins d'aquest primer subapartat temàtic també assenyalarem *El mut de la campana* (2003) En aquesta no hi ha un personatge protagonista col·lectiu com en l'anterior sinó que hi ha fra Bernat Crestalbo. Aquest prengué els hàbits més aviat per ambició que no pas per vocació, cosa que el menarà a la perdició ja que caigué en la temptació de la carn.

“Encara romanien al balcó. Cap d'elles no s'havia llevat la carasseta. Embullat entre la gent que no deixava de transitar, estiguí observant-les a certa distància durant una llarga estona, potser quasi un quart d'hora; fins que s'adonaren que les mirava. Al capdavall, però, haguí de tornar-me'n al monestir, i vaig cometre la imprudència de passar de bell nou per davall seu, i una d'elles, que no vaig veure quina era, va tirar-me un ou ple d'aigua perfumada, amb tant d'encert que l'andròmina va trencar-se sobre la meua tonsura, i em va vessar pel cap una

mica de líquid tebi, agradós i de bona olor. L'objecte encara el poguí recollir bastant sencer, era un ou d'oca, en bona part daurat, que tenia sobre la corfa, pintada, una enigmàtica figura encara tendra: un coret de color mangra, amb ales, cames i peus, calçats aquests amb unes mitges verdes. També hi havia unes lletres maldestres davall la figureta escrites de fresc i quasi esborrades pel contacte amb el líquid vessat, que deien: «Poseu-li ales al cor, perquè el vostre temps es mor.»

Així que vaig llegir la frase mirí cap amunt, per veure si podia esbrinar quina d'aquelles rialleres dones m'havia llançat l'inofensiu projectil. I la més alta, com si endevinàs la meua intenció, va llevar-se de la cara una màscara de paper lacat, molt fina, i un mocador de seda blanc que li cobria els cabells i va somriure'm, mirant cap a la dreta i abaixant l'esguard, en un gest ràpid de complicitat, que va pertorbar-me per complet. La vaig reconèixer al primer colp d'ull: era l'actriu de la nit anterior, la dels cabells rogencs.

En adonar-se que la mirava, va esbossar als llavis un gest d'assentiment, i en acabant va fer-me l'ullet. I jo, com un beneit, en veure el seu gest de complicitat, vaig mirar a un altre lloc i se'm van envermellar les galtes de vergonya, així com la testa i també les orelles, que em flamejaven com enceses per un foc sobtat. Tot seguit, vaig fixar els ulls en el terra i me n'aní amb rapidesa, encorregut, desangelat, empegueït, com un gos sanat de fresc, mentre una colla d'estudiants, vestits amb caps d'ase, em deien sorneguers:

-Compte, fraret; compte, fraret! Que el dimoni va soltet. Mireu-lo, mireu-lo com corre, sembla un esperitat que l'acabaren de condemnar al foc més pregon de l'infern!

De colp i volta vaig pensar, com un descobriment, que ja m'havia fixat en ella abans de veure-la a la casa de farses de l'Olivera, en altres circumstàncies, a la Seu, en la celebració de la Candelera, però de lluny i tot passant, quan pujava les grades de la reixa de l'altar major per a prendre la comunió. Duia un hàbit de sarga blanca i un cordó de llana negra nugat a la cintura, el dels franciscans, amb un tros penjant per davant i tres nues, com si hagués fet algun vot. Després, en eixir de missa, l'acompanyava Maria del Prado, la filla del bufó del rei, també conegut per àlies Cagaoli, amb qui parlava animadament. En aquella ocasió, només per uns instants, vaig quedar-ne corprès”.

Josep Lozano *El mut de la campana* (2003)

- la realitat social

En aquesta temàtica col·loquem el recull de narracions curtes *Històries marginals* i el conte *Després de les tenebres*. Ara l'eix temàtic és la realitat que envolta l'autor, de la seua societat, i del seu parlar d'Alginet.

Per últim hi ha les narracions oníriques, com la novel·la *Ofidi* (1990) on s'hi juga amb la realitat, l'estrany i el meravellós.

• Reblar el clau

<http://www.locantich.cat/2011/05/univers-de-poesia-vint-preguntes-josep.html>

X.- Empar Moliner (1966)

El seu iaio li regalava el setmanari En Patufet i això la posà en contacte amb els contes tradicionals dels germans Grimm i dins de la nostra literatura amb Josep M. Folch i Torres i Josep Carner. A més ha rebut influència del grup de Sabadell -Joan Oliver i Francesc Trabal- però creiem

que és una deixeble directa de Quim Monzó, com podem remarcar en el fragment que llegirem tot seguit.

Va ser actriu de teatre, coneguda per Joan Brossa i més tard fins a l'actualitat es dedica als serveis informatius de Com Ràdio i als articles d'opinió de "El País"

El 1999 publica el primer recull de contes *L'ensenyador de pisos que odiava els mims*. Són unes narracions curtes i ferotges carregades de sàtira.

T'estimo si he begut (2004) mostra com les situacions quotidianes sempre tenen un punt de ridícul

Fa servir frases curtes per trencar els clixés actuals. El títol és ben expressiu ja que fa referència a la necessitat que tenen algunes persones d'embriaguesa per ser sincers. Consta de tretze contes independents tret dels dos darrers car narren un viatge des de dos punts de vista diferents.

"-Teniu -fa la senyora Salmeron. I allarga una ampolla de vi d'uns nou euros a la senyora Biosca.
-Poseu-lo en fresc.

La senyora Biosca inspecciona l'etiqueta i el preu, mig arrencat:

-Ai! No sé per què, em pensava que portaríeu algun vi dels del curset.

Els Salmeron i els Biosca s'han conegut en un curset de tastar vins. Des del primer dia, la senyora Salmeron procurava seure al costat de la senyora Biosca, i la senyora Biosca, al final, els va convidar a sopar. Han vingut molt mudats, els Salmeron. Els Biosca, en canvi, els reben en roba d'estar per casa: ella porta una mena de xandall de color blanc, i ell, texans descosits i una samarreta amb el dibuix d'una ovella negra enmig de tot d'ovelles blanques.

-Maria! -crida el senyor Biosca. S'obre una porteta més petita que les altres, i apareix una minyona. Els Salmeron li donen la bossa i les jaquetes.

-Passeu -els convida la senyora Biosca.

La segueixen escorreguts. S'imaginaven que els Biosca eren rics, això sí, però que tinguessin minyona, ni un pis tan luxós. L'home, justament, sempre va sense afaitar i gasta un mòbil gros i passat de moda. Pertot arreu hi ha baguls antics amb gerros al damunt, llums de peu al costat dels baguls, i sofàs i butaques de color blanc d'esquena als baguls i els llums.

Un nen petit, en pijama de cos sencer, juga a la catifa del menjador.

-Àlvar, ¿què hi fas tu aquí? -pregunta la mare quan el veu. L'alça per les aixelles. -¿Que portes cacona?

-Mira que en saben... -diu la senyora Salmeron, aprensiva, per dir alguna cosa.

La senyora Biosca es col·loca el bolquer a l'altura del nas i l'ensuma.

-Sí que portes caca. Oh i tant que en portes... -I fa petar la llengua de disgust.

-¿Porta una tova? -s'estranya el marit-. Però si l'acabo de canviar!

Ella li traspassa la criatura i l'home també l'agafa per les aixelles, el sacseja, es posa el bolquer a l'altura del nas i l'ensuma. (El senyor Salmeron pensa en el curset de tast.) Es confirma: el nen va brut.

La senyora Salmeron s'estranya que no sigui la minyona l'encarregada del nen, però no ho diu. Segueix la senyora Biosca a la cuina. Sap que hi entén, de restauració moderna, sempre en parla, i s'imagina que soparan tot de requisits. Ha alligonat el seu home perquè s'empassi qualsevol cosa que els donin sense fer cara de fàstic i perquè, sobretot, si es queda amb gana, calli. Però ja veu que el menjar no pot ser més senzill. Hi ha sopa freda, li sembla, i costelletes de cabrit". [...]

“Aprengui a tastar vins” de *T'estimo si he begut* (2004) Empar Moliner

El darrer llibre *Busco senyor per amistat i el que sorgeixi* (2005) és un aplec de cròniques periodístiques.

Per concloure cal dir que Empar Moliner és nervi en estat pur i té molta personalitat. Sap retratar la desorganització de la nostra societat,

que s'angoixa en un món cruel.. L'autora reflexa les nostres contradiccions i inquietuds, tot posant en relleu la complexitat social del S.XXI.

Segons un article del diari Avui escrit per Cristina Azqueta 19/04/10 “*No hi ha terceres persones* és el títol del conjunt de relats sobre la realitat quotidiana amb què la televisiva Empar Moliner torna a les llibreries, un cop més amb l'editorial Quaderns Crema. Són deu contes frescos, sobre les insensateses de la vida moderna, del dia a dia d'uns personatges del tot creïbles. Moliner col·labora a la televisió, la premsa i la ràdio. Ha guanyat el premi Josep Pla 2000 amb el llibre *Feli, esthéticienne*, i el premi Lletra d'Or 2005 amb *T'estimo si he begut*.”

• Reblar el clau

<http://www.youtube.com/watch?v=TeP5rBVCEtY>

XI.- Biel Mesquida (1947)

L'obra que creiem que el donà a conèixer al panorama literari català fou *L'adolescent de sal* (1975), la qual va estar tres anys censurada potser per l'aposta que en fa ver l'autor per la llibertat del cos.

És una de les obres més colpidores dels anys 70, tot i semblar desgavellada està relacionada amb l'avantguarda francesa, la novel·la simbolista i el tema de l'adolescència perduda. Podem entreveure també reminiscències de Freud.

“Mare, «-.per què ens desfressam de negre per plorar?”

De vegades tens la pell de marbre d'una senyora antiga, de vegades la tens d'aram d'una foravilera d'ara mateix. En aquesta fotografia feta a la coberta del iot Els Argonautes, del teu cosí del Principat, el Xim Puigdelabellacasa, amb el fons de l'illot de Formentor, apareixes amb tot l'esclat de la teva noblesa corporal, com si fossis la vertadera model d'una escultura romana trobada a les excavacions de Pollentia: la cabellera llarga i onada, negra de tinta xinesa, et tapa mitja esquena, a l'oval de la cara, davall aquella semicircumferència bombada del front, hi ha les celles fines i arquejades sota les quals el gris lila dels ulls espurneja amb constel·lacions de lluentors i la carnalitat perfilada dels llavis somrients deixa al descobert el vori lluent d'aquelles dents omnívores. El pedestal d'aquest cap de dea té l'esclat d'una foguera de Sant Joan: el mallot negre s'arrapa als pits orgullosos, descriu la cintura de càntir, s'arrodoneix a la voluptuositat de les anques i vibren les cuixes damunt els genolls amb aquelles cames tan desitjades que no s'acaben mai. Va ser el dia d'aquesta foto que conegueres en Jordi Jaso Oliver i t'enamorares d'ell com si fos l'únic home del món.

La germana del teu senyor-avi, la teva bèstia Elionor, a la qual donaves el malnom de bèstia, et deia de nina "Madea" i et quedà per sempre aquest nom en lloc de Dionísia, que era el del bateig. Et colgares per primera vegada amb en Jordi a la Vil·la Velló d'Or, que és damunt la planta del Pi de la Posada a l'extrem oposat de l'hotel Formentor, que havia construït en estil modernista els anys trenta el teu oncle Ramon, amic de Ramaugé, Mir, Rusinol, Cittadini i Bernareggi, en uns terrenys comprats a Adàn Diehl. Recordes aquell mes d'agost de 1990 com el més feliç de la teva vida. Els dematins us aixecàveu tard, berenàveu dins la pagoda xinesa damunt el pantalà, agafàveu la llanxa i partíeu cap a Calaloscans o els calons perduts als peus del puig de la Victòria. Dinàveu a la gran terrassa, on sempre hi havia un fotimer d'amics i convidats. Les sestres dins aquella cambra ombrívola del capcurucull de la torre, amb un llit amb Cobricel de roses pintades a mà, duraven hores. Cap al tard passejàveu agafats de la mà per caminois de garriga i, de vegades, arribàveu fins a les Cases Velles, la possessió de Costa i Llobera. Els vespres eren lents, càlids, ensagnats de tramuntanes magnífiques; enfora brillaven els llums de la badia de Pollença com garlandes de festa puntejades pel parpelleig del far de cap Pinar. Escoltàveu músiques demodés com el "Bésame mucho" de Nat King Cole, el "Tender is the night" de la Fitzgerald o "Easy to love" de Charlie Parker. I en Jordi et contà que volia anar a fer un màster d'economia a la universitat de Berkeley i que després es volia casar amb tu. I tu, una rica hereva de casa bona, li pagares els dòlars del màster i et passares aquell any següent anant a San Francisco dos pics al mes. Quan en Jordi tomà us casàreu i al cap de cine mesos va néixer n'Elionor.

Mallorca és una illa quasi grega on el fat fa matx. En Jordi volia un fill que fos l'hereu, el mascle, el patriarca. Tu no li podies negar res. Quedares embarassada un desembre. Aquell juliol i agost en què semblaves un zepelí, en Jordi sempre tenia feina als hotels i a la immobiliària i et passaves el dia avorrida, sense ganes de veure ningú, amarada de nostàlgies i malenconies. Somniaves en aquell estiu primer, quan li deies: "Jordi, estic emperduada de tu, empardalada de tu. Jura'm que no em deixaràs mai!" I en Jordi feia uns jutipiris amb els dits, escopia en terra, dibuixava una creu amb la sabata i deia: "T'ho jur. No et deixaré mai." Ara, a un no res de parir, el senties llunyà i allunyant-se. Va ser un nin, que va néixer el dia de sant Bernat, i li posares Jordi Bernat. El part va anar tan bé que al cap de quinze dies ja nedaves en les seductores aigües formentoreres. I malgrat que l'alegria del nin fos contagiosa, en Jordi s'allunyava a poc a poc de tu."

El cor mai no fa vacances, Biel Mesquida

És molt conegut el recull de contes *Self-service* (1977) que va crear amb la col·laboració de Quim Monzó.

D'entre tota la seua extensa producció només remarquem dues novel·les:

Excelsior (1995) ambientada també a Mallorca on es narra com un jove escriu un diari de les vivències amoroses i *T'estim a tu* (2002) que retrata l'illa en plena actualitat, la qual és presonera del turistes i d'una burgesia desorientada.

• Reblar el clau

Fixa't en les influències d'aquest escriptor.

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=4fJ92jp7dYk#t=48

Biel Mesquida parla de les seves influències com a escriptor

XII.- Sergi Pàmies (1960)

El seu estil sembla transparent, sense cap mena de sofisticació ja que mostra els personatges i els ambients d'una manera analítica.

T'hauria de caure la cara de vergonya (1986) és un recull de setze contes divertits on hi ha un caixer automàtic que esdevé un assessor moral, una hostessa nimfòmana, un fetus que no vol nàixer fins que torne son pare...

Els personatges de Pàmies solen ser individus semisolitaris, insatisfets, sense massa ambicions ni història. Volen fugir del present perquè d'alguna manera els angoixa.

La seua primera novel·la fou *La primera pedra* (1990) té com a protagonista un personatge que és un suplent en tots els sentits i que de cap de les maneres se sent fracassat malgrat ésser un zero a l'esquerra.

L'instint (1992) està ambientat en un poblet on desapareixen els personatges principals ja que el que hi ha és una col·lectivitat, tenen tanta importància les persones humanes com els objectes. És una novel·la que als adolescents no els sol agradar la primera vegada que se la lliguen, car els trenca tots els canons que tenien presents. L'eix temàtic s'inicia quan un petit poble es queda a les palpentes a causa d'un tall accidental del subministrament elèctric. Això fa palès l'instint de supervivència i la

intuïció dels personatges.

“L'home que viu al costat de l'església està histèric. Avança pel passadís amb el ganivet de cuina a la mà. Fa uns segons, ha sentit un soroll sospitós, semblant a unes passes que maldaven per no ser descobertes. Per enganyar el possible intrús, ha deixat la llanterna encesa damunt la taula del menjador. Mig a les palpentes, i fregant la paret amb l'esquena, s'acosta a la porta del lavabo. Quan passa davant de la finestra, un raig de lluna il·lumina la fulla esmolada del ganivet. L'home serra les dents. Sua. Si cal, està disposat a matar. Primer clavarà l'arma —decideix—, després preguntarà. S'imagina un lladre professional, àgil, vestit de negre i amb uns guants de cirurgia per no deixar cap empremta. O pitjor encara: un toxicòman que ha fugit de la presó, amb les mans tremoloses i la mirada trasbalsada per la síndrome d'abstinència. Lamenta no tenir una escopeta, com la majoria dels veïns. Amb la punta dels dits, empeny la porta, suaument. Grinyola.

—Banzaii!! —cria. I entra a matar.

No hi havia ningú. L'home ha relliscat. Quan ha caigut, s'ha clavat dos dits de ganivet a l'espatlla esquerra. Està d'esquena. Té por; tanta por que no pot parlar, ni cridar, ni tan sols plorar, tot i que en té ganes. Respira profundament. Mou el braç. Pel dolor, dedueix que la ferida és lleu, superficial. No vol perdre la calma. O, com a mínim, no perdre-la del tot. S'incorpora lentament. Renega. Repta fins a agafar una tovallola. Mira el tall però no veu res i ha de tocar-lo per fer-se'n una idea. Sang, molta sang. Es nua la tovallola al braç ferit. Amb dificultat, aconsegueix agenollar-se. Per aixecar-se, s'ajuda i es recolza a la banyera. Ja no pot moure l'espatlla. Amb molt de compte, es dirigeix cap a la cuina, decidit a posar-se una bossa de gel a la ferida per aturar l'hemorràgia. De cop i volta, però, recorda que, quan se n'ha anat la llum, ha tret els glaçons del congelador. I pensa que, a hores d'ara, ja es deuen haver fos. (No s'equivoca.)

El capellà ha dit: Sí... Hola... *¿Com va?... És clar... ¿Quan diu?... Entenc... Mmmmm... ¿I no li han dit què pensen fer?... Ahaaa... Sí... Si cal, evidentment... No... Pse... No ens podem passar tota la nit així... No, jo tampoc... Mmmm... De tota manera, si vostè creu que jo... I tant... Vaja, em sembla... No... M'estimaria més que no... Home, si no li donen més informació i els alcaldes dels altres pobles afectats tampoc no... ¿Si?... ¿Com?... D'acord... Això està bé... Vostè mateix... I si no abans... Gràcies... Adéu... Adéu.*

Ha penjat. Ha tornat a seure i s'ha servit una altra copa de conyac. Aquest cop, el ferit no n'ha volgut. Estava una mica marejat, encara que ha procurat no demostrar-ho. Ha somrigut, amb un somriure dèbil però sincer. El capellà també ha somrigut.

—Era l'alcalde —ha dit.”

Sergi Pàmies. *L'instint.* Quaderns Crema

Sentimental (1995) és la tercera novel·la que gira a l'entorn del tòpic de l'home que se'n va comprar tabac i no torna. Comença una fugida accelerada amb viatges, incendis, accidents i assassinats.

L'últim llibre de Sergi Pàmies no és el darrer perquè el va escriure l'any 2000. Consta de nou relats amb una temàtica bastant comuna com la família, la por i la mort. L'autor mostra l'estat anímic i mental dels personatges.

“Envio sobres buits a gent que no conec. Fa temps m’agradava telefonar a un número qualsevol, però me’n vaig atipar. El plaer que proporciona sentir una veu llunyana que despenja el telèfon a mitjanit s’esvaeix massa ràpidament. M’estimo més els sobres buits, repeteixo. Escric el nom del destinatari a màquina o a mà, depèn del que m’inspira. La forma, la mida i la mena de sobre varien en funció de la identitat. Cada nom triat a l’atzar a la guia telefònica m’empeny a prendre una decisió o una altra. Si, posem per cas, selecciono algú que es diu Sampedro Vílchez, de seguida intueixo que el sobre ha de ser capitonat, amb les dades escrites a mà, amb retolador negre i majúscules. Per a una empresa que es digués Mobles Ventura, en canvi, triaria un sobre rectangular de finestreta i l’adreça l’escriuria a la carta i a màquina. M’agraden les adreces llargues: avingudes amb nom de general, polígons, urbanitzacions, números dobles d’edificis, escales, pisos i, al final, la contrasenya del codi postal. No hi poso mai remitent. Al principi vaig estar temptat d’inventar-me correspondències misterioses entre persones escollides a l’atzar. Però aquest joc no s’adaptava al meu propòsit: provocar un instant de dubte i aconseguir que, durant una estona o unes hores, la persona que ha rebut el sobre pensi qui caram l’hi deu haver enviat i per què. No faig mal a ningú i no puc considerar-me un psicòpata. A la televisió parlen constantment de gent que col·lecciona cadàvers d’insectes o espia les veïnes amb un telescopi, per no parlar dels que assassinen, segresten o extorsionen. Això meu amb prou feines és una dèria. M’agrada imaginar-me algú sense respostes davant d’un sobre buit. Jo tampoc no en tinc, de respostes. Fa deu dies vaig pensar que seria una bona idea enviar-me’n un, de sobre buit. No va ser fàcil triar-lo. Al final vaig optar per un d’invitació, amb paper bo i pestanya llarga. A l’hora de tancar-lo, mentre llepava suaument la tira de cola ensucrada, vaig sentir una esgarrifança que vaig interpretar com d’esperança de tornar-lo a veure. L’adreça la vaig escriure a mà i, en el moment de deixar-lo caure dins la bústia, vaig intuir que, durant el trajecte que separa la condició de remitent de la de destinatari, el sobre s’ompliria i em sorprendria amb un contingut imprevist. Contràriament al que havia pronosticat, el sobre no arriba. Fa dies que espero el carter. Quan entra a l’escala maldo perquè no se’m noti la inquietud de veure que avui tampoc no porta cap sobre buit per a mi (tant me fan els secrets dels altres que porta). Suposo que deu haver-se perdut, o que potser algú ha sentit la curiositat d’obrir-lo, i torno a entrar a casa una mica inquiet, malhumorat, indignat per la negligència del servei de correus.”

“Destinataris” Sergi Pàmies

Si menges una llimona sense fer ganyotes (2006)

• Reblar el clau

Mira aquest vídeo on l’autor conta els seus inicis com a escriptor i els motius d’haver escollit l’ofici que ha escollit.

<http://www.vilaweb.tv/la-paraula-viva-sergi-pamies>

XIII.- Isabel-Clara Simó (1943)

Estudià Filosofia i Periodisme. Es doctorà en Filologia romànica. Ha estat guardonada amb el premi Sant Jordi, l’Andròmina i el de crítica Serra d’Or, entre d’altres.

Ha sabut crear en les seues obres personatges complexos que viuen situacions difícils com *La Nati* (1991), *Raquel* (1992), *Històries perverses* (1992), *T'imagines la vida sense ell ?* (2000).

"És del tot creïble que Raquel s'expressi amb coixins lingüístics, amb digressions, amb frases mig acabades i altres usos propis del llenguatge oral. De segur que, ben conscientment, l'autora ha manejat tots els tòpics que fan sensible i vulnerable l'adolescència: la no assumptió transitòria del propi cos, l'educació en els papers que fa etern el duel noi-noia, els problemes d'estudi, el primer amor que deixarà senyal, la sobrevaloració dels diners, la implicació en els conflictes familiars i els xantatges afectius, l'instint de llibertat i la necessitat de protecció. Els ha barrejat tots, és cert, i precisament per això el retrat d'aquesta Raquel que avui té disset anys és vigorós i palpable.

Hi ha encara un altre aspecte en la manipulació de tot plegat, i és la forma —i l'ofici— amb què projecta tot aquest material de base i aconsegueix transmetre la sensació de naturalitat des de la varietat d'uns mecanismes narratius que garanteixen la complicitat del lector des de la primera paraula."

(**Andreu Sotorra**: "Conèixer totes les claus de l'adolescència", *Avui*, 16 de maig de 1992)

Potser Dorothy de *La salvatge* (2002) és una de les més punyents. Joaquim Simon —un senyor ric i divorciat— acull aquesta xiqueta de catorze anys amb el propòsit de reeducar-la quan arribà a sa casa de Barcelona procedent dels EUA. Finalment qui acaba essent un ésser salvatge és ell perquè s'obsessiona per ella car volia dominar-la. La fi de la novel·la és d'allò més cruel i una mostra de viva actualitat del que ocorre a aquelles xiquetes/dones que en ple S.XXI sofreixen assetjament per part de les seues parelles.

Una altra obra que ompli les prestatgeries dels adolescents és *Júlia* (1983). Els crítics creuen que és el llibre més emblemàtic de la literatura catalana contemporània i un èxit de vendes. Té una dona, també molt forta psicològicament, com a protagonista. Ella es troba immersa en un poble marcat per la lluita de classes fins el dia que es proposà d'aconseguir un futur millor. Com que tingué l'oportunitat de casar-se amb el patró, ho aprofità sense dubtar-ne. Júlia és una dona que supera tots els entrebancs per assolir els seues objectius. L'escriptora d'Alcoi, a banda d'escriure novel·les també ha conreat les narracions curtes. Remarquem *Dones* (1997) on l'autora trenca amb els tòpics que té la nostra societat sobre les persones femenines com diria James Finn Garner:

"Ho havia dit a taula, tot ploriquejant:

—L'únic! L'únic de tota la classe que no en té!

Les sabatilles *Nike* —això sí: *Nike-air*, si no, no valen— estaven de rigorosa moda. I eren caríssimes.

—Doncs te les fotràs a l'oli —havia dit en Pep, furgant-se un queixal amb l'escuradents. (Redéu, i quin vici més lleig que té! Entre això i els pets que es tira, em té martiritzada. Si serà animalot...)

La Paca feia que sí, que eren massa cares, i se li trencava el cor, de veure el seu Lluís mortet d'enveja.

Veges les altres mares, perquè es gasten tants quartos, i en unes *wambes*...

—Sóc l'únic, mare —li deia al llit, quan ella entrava a veure si dormia. Tanta ràbia que li feia que hi entrés sense trucar, i ara s'hi repenjava.

—No serà tant, home! Algú hi haurà que no les té!

—Sí: jo! Bé, el Marc no les té, però ell té calculadora electrònica, i no les necessita.

El prestigi. Als catorze anys és molt important, el prestigi. Gairebé més i tot que la resta de la vida.

La Paca va fer veus. «Que n'ets de pesada, tu i les Nike de merda! Fot-li un bolet al teu nano i s'han acabat les raons!», li deia l'Eulàlia, a la feina.

—Però no saps d'un lloc que les venguin rebaixades? Va, dona, que tu això ho saps sempre. A mi, si són robades, o amb la marca posada d'estranguis, tant me fot. Això sí: han de dir «Nike-air», eh? Si no, no les vull.

—Saps qui té unes Nike? La Reme! I és una nena! Avui les exhibia. I se'n fotia, de mi.

—Però si aquestes que portes són quasi noves!

—Una merda són.

Faltaven tres mesos per l'aniversari del Lluís. Si les trobés a bon preu... Vint-i-quatre mil de l'ala... veges d'on les podia treure. Ni que les tingués: bonic era el Pep, que li controlava cada centim.

Isabel Clara Simó. Dones. Ed. Bromera. 1997

El lector trobarà tot un ventall de diferents personatges que van des de la més tendra fins la més agressiva.

Dins dels reculls de contes tenim *Estimats homes* (2001). Ací Isabel carrega sobre el sexe dominant, poc avesat a ésser objectiu de crítiques. És una prova dels arguments que fomenten la “guerra de sexes” però des d’un punt de vista humorístic.

“Per provar que no sigui. Però amb el Xuri era diferent: era jo qui li devia coses a ell, que més d'un cop m'havia pagat un bocata quan anava restret de butxaca. I ara feia més d'un segle que no ens havíem vist i no sé si li vindria de gust veure'm. Treballava d'estranguis al Club Nàutic, adobant barques, netejant cobertes, fent encàrrecs i coses així. Quan hi havia algun perill —tot i que la bòfia el tenia molt vist— s'esfumava. Ningú no sabia com s'ho feia, però literalment s'evaporava. Havia recalat a Barcelona procedent de l' Uruguai feia mil anys, i sempre explicava sopars de duro, que jo ja li coneixia quatre vides diferents que no encaixaven. I quin mal hi ha, eh? En aquest món tothom fa el que pot. I el que no pot es fot finestra avall i tal dia farà un any.

El Xuri, tot i ser més esquerp que una mula, l'apreciava tothom: els ricatxos del club, els empleats autèntics, els xoriços i fins i tot les putes quan anaven desgavellades. Senyal que és un bon tió, oi que sí?

Vaig estar mirant per les palanques, però no hi era enlloc. I com que a ell li fa ràbia que es preguntin per ell o deixar-li encàrrecs —crec que està molt orgullós, de ser-hi d'estranguis, mira quines coses passen—, no gosava fer altra cosa que mirar. A la fi el vaig guipar. Cagondena i com se m'ha fet de vell, el Xuri! La gepa de sempre li havia crescut, i portava una barba d'aquelles de tenir mandra d'afaitar-se, no de fer bonic. Els estralls dels anys, merda de vida.

—Ei, Xuri, encara cures o ja t'has jubilat?

El Xuri parlava un català que ni els de la política lingüística: amb un accent sudaca que et deixava enamorat Avançava a trompellons per la palanca, amb una galleda a la mà plena d'aigua bruta, i em va mirar com si hagués preferit veure en el meu lloc una altra persona. Veges tu què

puc fer-hi jo, si jo sóc jo.

—*Mira el guaperes aquest. Què? Encara no t'has mort?*

—*Hi vaig anant, Xuri, però a poc a poc, que no tinc pressa.*

—*Aquesta roba que portes és robada o de cal prestamista?*

—*Me la va regalar ta mare, perquè, com que l'ha prenyada un guàrdia civil, li anava estreta.*

No es dignà a rebotar-me l'insult i va girar-se per tornar d'allà on venia,

—*Tu, Xuri, va, tió, que vull parlar amb tu.*

—*Parla'm. Però sense mi.*

—*Vinga, Xuri, que és important. Vols que fem un conyac?"*

Per últim cal destacar de la seua tasca periodística recollida en l'obra *En legítima defensa*, la qual és un recull dels articles apareguts durant quatre anys del 1999 fins al 2003 en el diari Avui on veiem una periodista que lluita a favor de la dignitat de la dona i la sobirania del seu país. Els texts són autèntiques càrregues de profunditat que fan reflexionar els lectors i despertar-los la consciència.

• Reblar el clau

Fixa't en el vídeo on trobaràs informació de la biografia i estil de l'autora:

http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=17248

XIV.- Carme Riera (1949)

Dedicada a la creació literària i a la docència en la Universitat Autònoma de Barcelona d'història i teoria literàries, la qual cosa es veu en la intertextualitat de la seua obra.

Dividim la seua obra en tres etapes:

- *Te deix, amor, la mar com a penyora* (1975) i *Jo pos per testimoni les gavines* (1977). Són reculls de contes de contingut intimista, confidencial i d'una prosa molt lírica.

“Pocs mesos després d'acabar la meua llicenciatura en Ciències Exactes, vaig anar a casa teva per convidar-te a noces. Em casava amb un company de curs, català, amb qui sortia des de feia mesos. En Toni i jo t'assabentàvem de la nostra boda amb una visita a l'antiga, una visita de compliment. En Toni la coneixia, la hi havia contada fil per randa, la nostra història, sense oblidar el més mínim detall. Li semblà una història bella i malaltissa. Tu li caigueres bé et trobà intel·ligent, amable, malgrat que en el teu aspecte hi veié qualche cosa rara, inquietant, obscurament perillosa.

El dia del casament em digueres que en Toni tenia les teves simpaties i que em desitjaves amb ell tota la felicitat del món, tota la que tu haguessis volgut donar-me. Ho deies amb un tremolor als llavis, com si un calfred et recorregués el cos. Vaig abraçar-me a tu per donar-te les gràcies i et vaig dir -em sentires?- que continuava estimant-te. Algú veié com et tapaves el rostre amb les mans, algú va notar que ploraves, quan al vespre tornaves a ca teva des de l'hotel on havíem sopat.

No sé si les circumstàncies et faran conèixer aquest escrit, ni tampoc si l'entendràs en el cas que en Toni te'l faci arribar tal com jo li he demanat. Fa mesos, quan vingueres aquell parell de dies a Barcelona, vaig anunciar-te el naixement d'un fill. El terme ja s'acaba. El metge diu que d'aquí a deu dies, molt probablement, ja haurà vingut al món. Tinc por, em fa por. Em sent massa feble i les forces em fallen. Pens que probablement no coneixeré la nina, perquè serà nina, n'estic segura, i no podré decidir, si no ho faig ara, el seu nom. Vull que li posin el teu, Maria, i vull, també, que llencin el meu cos a la mar, que no l'enterrin. Et prego que en aquell redós on l'aigua espià el nostre amor, llencin les meves despulles al fons d'immensitat il·limitada. T'enyor, enyor la mar, la nostra. I te la deix, amor, com a penyora.”

Carme Riera. Te deix, amor, la mar com a penyora.

Una primavera per a Domenico Guarini (1980), Qüestió d'amor propi (1988) i Contra l'amor en companyia (1991) La temàtica és la indagació sobre la identitat i el fet creatiu/artístic. Empra la primera persona o narrador autodiegètic. Introdueix la tècnica del “collage”, la qual cosa condueix a un distanciament irònic i sarcàstic.

“El meu desig de tu és tan immens com la mar, més pregon que les simes abismals. T'estimaré mentre visqui perquè ningú mai no m'ha arribat tan endins. Vull ésser millor per tu. Eren frases trivials, Ingrid, fins i tot, cursis, amb tuf de seminarista suat i retòrica de sagristia, però a mi em sonaren a música celestial, tal volta perquè les havia estat esperant, no des de feia cinc dies sinó des de mesos ençà, o pot ser anys, qui sap si de tota la vida, i perquè les hi sentia a algú a qui no podia interessar-li per obrir-li portes, perquè la seva obra és molt més coneguda que la meva, ni a la meva edat jo sóc cap trofeu digne d'exhibir .

6.- “C'est toujours du Nord que nous vient la lumière“ -una dona de quasi cinquanta anys no té cap dret a l'amor i molt menys al desig físic. Gosar estimar, deixar-se estimar, desitjar ésser-ho amb la mateixa necessitat – no, amb molta més necessitat que no als vint anys – és considerat, a més de perillós obscè” .

Qüestió d'amor propi, Carme Riera (1988)

La darrera etapa és la de maduresa de Carme Riera. Fa servir el model de novel·la històrica i es llança a favor de la tolerància i la llibertat, contra els prejudicis i els interessos creats. Tot això es veu *Dins el darrer blau* (1994), la qual està basada en esdeveniments històrics ocorreguts a Mallorca entre 1688 i 1691, quan un grup de jueus que volien fugir de l'Illa, van ser ju-

tgats i condemnats a la foguera per la Inquisició. Utilitza un narrador omniscient per tal de crear objectivitat i parcialitat en tot allò que es narra.

• Reblar el clau

Escolta la lectura d'aquest novel·la de 3minuts 58 segons sobre la novel·la: Jo pos per testimoni les gavines i fes-ne un resum . Enumera a més a més quins elements apareixen: lletra.uoc.edu/ca/carme-riera-multi

XV.-Albert Sánchez Pinyol (1965)

Escriptor, antropòleg i una mica esquerp amb els MMCC. Ha estat un fenomen perquè és l'autor més recent i més traduït (37 llengües). La seua fugaç fama no té precedents en la nostra literatura.

Escrigué *Pallassos i monstres* (2000) la qual tractava sobre huit dictadors africans, *Les edats d'or* (2001) que és un recull de huit relats breus.

La pell freda (2002) és una novel·la basada en l'estètica Lovecraft on el protagonista, fugitiu de la independència irlandesa, es trasllada al continent austral com a oficial atmosfèric. En aquella illa es troba Battis Caffò un personatge violent i paranoic. L'obra mostra una relació conflictiva entre el poder occidental de la metròpoli i els habitants de la colònia.

“Com a bons irlandesos, després de cada derrota ens dedicàvem a preparar amb entusiasme, la següent derrota. I tanmateix va ser aquesta insistència de tèrmits la que va acabar robant l'alè a l'enemic. Va haver-hi un dia feliç. Un dia que, tot passejant per Dublín, vaig entendre que ja no vestia amb uniforme de camuflatge sinó, senzillament, de paisà. La diferència no estava en la roba, la diferència era que ja no tenia por. Els anglesos es retiraven.

He dit que va ser un dia feliç í només un. Aviat se'm va aparèixer un món desolador. Els nostres dirigents governaven amb un despotisme simètric al dels anglesos. Aquestes revelacions no esclaten de cop, ens neguem a acceptar-les i s'imposen lentament. Però en definitiva, quina diferència hi havia entre el palau de Buckingham i les reunions del nou govern? Exercien el poder amb criteris tan pràctics, despòtics i inhumans com els de qualsevol general anglès. No feien res més que mantenir l'ordre que tant havíem repudiat. Per a ells Irlanda no era la finalitat, era l'argument per assolir el govern. Però aquí topaven amb una greu contradicció: en Tom, el sacrifici d'en Tom, de tots els Tom.

La nostra pàtria no era una geografia, era una idea de futur. El nostre patriotisme no creia que els homes i dones irlandesos fossin més bons que els homes i dones anglesos. O que les patates irlandeses fossin millors que les patates angleses. No. A la perversitat de l'imperi anglès nosaltres hi havíem oposat una generositat sense límits. Els soldats enemics no passaven de ser cartutxos humans, dirigits pels interessos més foscos del planeta. Nosaltres lluitàvem amb una consciència superior de la llibertat. Per tant,

l'expulsió anglesa havia de ser el pròleg d'un món diferent, més amable, més equitatiu. En canvi, els dirigents de la nova Irlanda es limitaven a reemplaçar els noms dels ocupants pels seus. Van canviar els colors de l'opressió, res més. Era un deliri obscè: els anglesos encara estaven evacuant Irlanda i el nou govern ja disparava contra els seus vells camarades.

Com era possible, em demanava a mi mateix, que després de dècades, de segles de guerra contra Anglaterra, aprofitéssim el primer alè de llibertat per matar-nos els uns als altres? On s'amagava aquella immensa capacitat humana de trair els principis més elementals? Vaig refusar

un petit càrrec en la nova administració. Jo no havia lluitat contra aquesta entitat omnipotent que és l'imperi britànic per suplir-la amb una rèplica diminuta. Tampoc podia allistar-me a les files dels nous rebels. Una guerra civil no és una causa, és un desastre: per increïble que sembli, un any després que Anglaterra evacués el país ja havien mort més irlandesos que en tota l'última

guerra.”

La pell freda. Albert Sánchez Piñol

A partir de les descripcions i les narracions el lector entreveu un comportament moral alhora que entra en un desassossec creixent.

Pandora al Congo (2005) és la segona peça d'una trilogia. Hi ha més imatges metafòriques que l'anterior. Ací un advocat encarrega a un narrador anònim que explique la història d'un presoner a Londres per tal de salvar-lo.

Tretze tristos tràngols (2008) és un recull de tretze contes que barregen la realitat quotidiana, la fantasia i l'humor.

• Reblar el clau

Mira el vídeo on explica per què fa contes:

<http://www.youtube.com/watch?v=UTMdvgIDp9U#t=18>

“Quan em van manumetre encara tenia els ossos tous, i el dominus em llegava en testament una suma amb la qual podria comprar una flota sencera a Caront. El dia que vaig vestir la toga viril em vaig mudar a la capital, vaig adquirir una residència a mida de la meua potestat i, per celebrar-ho, vaig fer festes populars amb quaranta-una parelles de gladiadors. Per desgracia, semblar un noble costa molt més que ser-ha, vet aquí el problema.

Un patrid com cal ha de lluir una galeria amb les màscares de cera deis seus avantpassats. Com és evident, jo no tenia passat. I tan cert és que els diners poden comprar el temps dels vius com que no poden comprar el temps dels morts.”

Albert té una independència de pensament i es declara enemic de les frases llargues i subordinades. El seu estil és directe. Els escenaris on transcorren les accions són desconeguts o en ambients cosmopolites.

D.- Literatura de masses

Introducció

El segle XX es caracteritza pel gran desenvolupament tecnològic que afecta a tots els camps i especialment al de les comunicacions, la cultura és una de les beneficiàries passant a ser un bé de consum més accessible a tothom. Internet és hui en dia un pas més a democratitzar-ne la cultura i obrir-li pas a tot arreu.

Però els fets més importants que ens han portat fins ací serien els següents:

- Des del 1945, els EEUU imposa els seus productes internacionalment, i la resta de països els imita o els tradueix.
- Apareix un producte fàcil d'internacionalitzar i que s'explota a través de totes les formes possibles i rentables (novel·la, cinema, televisió...)
- Ràpida i constant substitució de noves modes i mites.
- Massificació del llibre i assentament de noves formes de literatura oral i visual.
- Es transformen i es diversifiquen els vells gèneres i s'adapten als nous mitjans (cançons, guions, periodisme ...)

Tot i això la nostra literatura compta amb alguns inconvenients com és el fet de tenir un mercat més reduït i de menys rendibilitat econòmica, a més de un públic que o bé no està format o està en procés, tot això fa de la necessitat del "proteccionisme" polític a través de beques, premis, etc.

• Novel·la d'aventures i viatges

Se les coneix des de temps remots ja en els primers textos clàssics grecollatins (L'elidia, L'Odissea d'Homer) o als mites d'antigues cultures. Al nostre territori el cas més clar i exponent seria Tirant lo blanc.

El tema parteix d'una situació de conflicte a resoldre pel protagonista, es viatja a espais llunyans (imaginariis o reals), on s'enfronta als antagonistes i es superaren moltes peripècies. Són relats dinàmics on l'acció transcorre ràpidament.

Joan Perucho *Les històries naturals* (1960) Obra molt valorada i que barreja història, literatura i imaginació per introduir la figura del vampir a les terres catalanes. *Les aventures del cavaller Kosmas* (1981) i *La guerra de la Contxinxina* (1986), aquesta última obra replega els elements característics de la seua obra: viatge exòtic, protagonista heroic i romàntic, recerca d'un

ideal inabastable i galeria de monstres i presències intangibles. El llibre de cavalleries serà les aventures d'un home actual catapultat a un passat remot.

Jaume Fuster autor que forma part del col·lectiu “Ofèlia Dracs” que pretén incorporar la literatura catalana a tot tipus de gèneres actuals. D’ell destaquem la trilogia: *L’illa de les tres taronges* (1983), *L’anell de Ferro* i *El jardí de les Palmeres* (1993). Es tracten d’aventures mítiques de la protohistòria on es proposa el retorn a l’aventura, la imaginació i l’èpica, sense abandonar un punt d’ironia inquietant.

“Havíem fet guàrdies, com la nit passada, i aquest cop a mi em tocà la darrera. Roger em va despertar i, en un murmuri, em va dir:

—Vigila, Guiamon, que he sentit renous estranys i tant podrien ser bèsties salvatges com bandolers, soldats del rei o coses pitjors. Vetlla també pel bestiar, que jeuen inquietos, com si pressentissin alguna topada.

Aquestes recomanacions m’ompliren de por i em feren badar uns ulls com taronges. El foc s’havia apagat i les cendres eren ben fredes. El cel era negre com el carbó i només distingia la tossa de les penyes que ens protegien i, més enllà, l’embalum de les muntanyes. També jo, durant les dues hores de la meva guàrdia, vaig sentir tota mena de sorolls paerosos: alguns eren identificables, el renill de l’euga i l’esbufec de les mules, el xiscler d’una òliba, el xiulet del vent..., altres renous feien espant: una mena de petjades, murmuris de veus, grunyis de feres salvatges. Mil vegades vaig estar a punt de cridar Roger i mil vegades em vaig dir que la meva imaginació de poeta em traïa. Fins que arribà l’alba i, tens com un fil de pescar i cansat de mirar la negror com un nigromant, vaig despertar els meus companys.

Vam beure un glop de te fred, vam rosegar un mos de pa sec i vam tornar al camí.

El temps no havia millorat. Se sentien trons per la banda de gregal i l’aire tallava com un ganivet. Avançàvem contra el vent, embolcallats en la roba d’abric que ens havien donat al monestir. Guiós encapçalava la partida i Roger anava a rera, tement qualsevol perill que pogués caure sobre nosaltres.

Els trons eren cada cop més propers i l’aire anava carregat d’humitat, com si la tempesta ens esperés de l’altra banda de la carena que aviat tramuntaríem.

De sobte, Guiós, que anava una mica avançat, es va aturar en sec i va fer mitja volta, tornant al galop de a seva mula cap a on érem nosaltres.

—Alto! Alto! —cridava.

Començà a ploure. I, darrera Guiós, com una partida d’esperits malèfics, aparegué un grup d’homes a cavall. Duien llances, espases, escuts i maces, però no eren soldats. Els comanava un estrany genet vestit de negre. Vaig comptar deu homes, a més del capità.

—Bandolers! —vaig sentir que Poncet cridava al meu costat. I Roger va

esperonar l'euga, va desembeinar l'espasa que havia pres al capità de la tropa reial, al setge del Monestir dels Rogets, i va atacar la partida.

—Endavant! Endavant!

Sense ni adonar-me, vaig desembeinar al meu torn el coltell i vaig esperonar la mula. Era millor la certesa d'aquell atac que no pas la incertesa de la vetlla passada. Així començava la batalla de la Serra de Gregal”

L'illa de les tres taronges (1983) Jaume Fuster

• Novel·la policíaca i/o negra

És un gènere que naix als EEUU als anys 20, però ja té antecedents a S XIX amb Edgar Allan Poe. És una literatura determinada per factors socials com són:

- Augment de la criminalitat a causa de les aglomeracions urbanes.
- Creació i organització sistemàtica de la policia.
- Avanç de les noves tècniques d'investigació.
- Auge del fulletí i de la premsa sensacionalista i la crònica negra.

La novel·la policíaca i la negra tenen diferents característiques però s'entrecreuen en aquestes:

- joc del detectiu amb una oposició radical. Bé (investigació) i Mal (criminal).
- El criminal ataca la societat, l'investigador restaura l'ordre i castiga el crim.
- El dolent trenca les normes: violent actua per poder o venjança.
- Detectiu pot enfrontar-se a la policia (poc eficient i rutinària)

Rafael Tasis *La biblia valenciana*, *Es hora de plegar*, *Un crim al Paral·lel*

Col·lecció “La cua de palla”, edicions 62 de Manuel de Pedrolo col·lecció que fracassa.

Altres obres:

Joc Brut de Pedrolo, *La corona valenciana* de Jaume Fuster.

“-Té un llumí?

Li vaig donar la capsa de mistos. N'agafa un, l'encengué i xuclà goludament el broquet de la pipa. Amb la capsa de mistos va ataconar el tabac i va fer-la servir de tapadora per tal que la pipa tirés. Vaig sentir enveja i vaig treure la Ben Wade recta. Em va oferit el seu tabac, uns *flakes* de St. Bruno, vaig carregar la pipa i vaig encendre.

-Vosté dirà.

El laboratori era a les envistes del Tibidabo, en un carreró tranquil, de torres modernistes, jardins decadents i silenci. Es tractava d'una torre quadrada, amb jardí i galeria amb vidres de colors. L'interior, però, era diferent. Moquetes, marbres artificials, mobles metàl·lics i llums indirectes.

I un control que no se'l saltava un civil: circuit interior de televisió, servei d'ordre armat, registre de visitants...

Després d' ensenyar la documentació, el doctor Giner,el meu client, em féu passar en una

mena de sala de juntes.

Hi havia tres persones més: un barbamec amb unes ulleres de cul de got encastades a la cara. Semblava encostipat i parlava en veu molt baixa. Es deia Gorri i els seus companys l'anomenaven sempre «doctor». Un vellet amb barba de boc i pinta de sayi distret. Encenia els cigarrets de tres en tres i els deixava oblidats als llocs més insospitats. Es deia Julià i era més trempat que un ginjol.

La doctora Altés no semblava pas del ram de la ciència. Hauríeu dit que era una model, o una actriu. Duia uns pantalons de pana cenyits, un jersei gruixut i un (...)”

Les claus de vidre (1989) Jaume Fuster

XVI.-Ferran Torrent (1951)

Escriptor i periodista emprà una llengua popular que l'ha fet famós en tot el nostre àmbit lingüístic, amb diàlegs àgils, incisius, enginyosos i amb uns adjectius contemporanis.

La primera novel·la *La gola del llop* (1983) la va escriure a mitges amb Josep Lluís Seguí. *No m'emprenyeu el comissari* (1984), *Penja els guants Butxana* (1985), *Un Negre amb un saxo* (1987) estan dins del gènere negre. Podem remarcar com a protagonistes un detectiu que es mou pel món subaltern de València i a Hèctor Barrera, un periodista que recerca la corrupció de les altes capes de la societat valenciana.

En *Cavall i rei* (1989) l'autor sembla a mitjan camí entre la novel·la negra i la de costums. Pel que fa a aquesta remarcuem també *Gràcies per la propina* (1994) de la qual s'ha fet una versió cinematogràfica com en *L'illa de l'holandès* (1998), on Ferran Torrent s'inclina una altra vegada per les narracions de costums i ens mostra un escriptor-protagonista, Lluís Dalmau, que sembla que arriba a una illa per motius polítics. Prompte connecta amb els habitants per tal de descobrir-ne la identitat del propietari de tot aquell territori.

“Galipo extragué un petit calendari de la butxaca i el deixà damunt la taula. Amb uní dit assenyalà el mes d'octubre.

-El nou d'octubre és festa, cau en divendres i és el dia que es reuneixen les autoritats per celebrar el dia dem la raça.

-L'autonomia - creguí oportú esmenar-lo.

Tant fa, cony. Eixe dia la jefatura belluga molta bòfia per a vigilar els actes oficials. Mentrestant, nosaltres taladrem la paret de la seu del PSOE, paret mitgera amb el banc aprofitant l'absència d'afiliats xalarem de l'autonomia. Tenim tres dies per omplir el sac. Després, una avioneta s'encarregarà de traure el paper del país. Quan la bòfia s'entere ja serem en alguna platja africana aventant-nos els collons amb un pai-pai.

— Així, de boquirri, pareix molt senzill — respongué Butxana — . Però ja en parlarem el nou d'octubre.

— Això, ja en parlarem. Jo m'ocuparé de fer una bona crònica. Però, amb tot, encara queden uns quants mesos i ara mateix tenim per davant Sandokan.

— L'italià — puntualitzà Nevera.

— Sando m'obsessiona — vaig admetre. Trilita i jo anàrem fins la porta. Des d'allí m'adrecí a Galipo — : Dilluns al matí seré al teu pis. Et desitge molta sort.

- Tu la necessitaràs més que ell — féu Butxana.
- Possiblement — digui, exhalant una glopada d'aire.

La colla de xoriços s'assegué entorn de la taula, i Penjoll, després de mesurar els gots, on encara restava el solatge aigualit de l'altra ronda, repartí les cartes. Danone tancà la finestra i el silenci retornà a l'habitació. Isquérem al corredor; abans, però, el detectiu em llançà la seua pistola. Era una Heckler nou mil·límetres nova de trinca, petita i lleugera com una papallona. La vaig fitar un punt escèptic: acostumat a defensar-me amb els punys, quan no a guanyar-m'hi la vida, una arma resultava un objecte d'una contundència incontrolada.

— Funciona millor que la teua esquerra — em garantí Butxana”

UN NEGRE AMB UN SAXO Ferrant Torrent

Soldada Roja de Joan Bohigues i Manuel Joan Arinyó,

In articulis mortis de Victor Massanet
Albert Mas i Griera *Escrit als estels*.

La crítica que se li fa a aquest gènere és que resulta poc versemblant, ja que fa parlar en

català als grups policials i s'imita molt el model americà i ací els detectius no són habituals.

• Reblar el clau

L'AVL presenta l'escriptor d'Alfagar. Fes-ne una síntesi.

<http://vimeo.com/12399492>

• Novel·la ciència- ficció

Gènere eclèctic i plural. Explota les perspectives de la ciència moderna. El primer a escriure va ser Verne i després. Edgar Allan Poe i Wells. És un gènere que reflexiona sobre el futur.

Temàtica:

- Cerca de noves fonts d'energia.
- Societats amb control de la població.
- Respostes a la contaminació.
- Viatge interestel·lar.
- Invasions marcianes
- Colonització de l'espai.
- Catastrofisme.

Els primers a escriure. 1878 *Lo moviment continu* i *L'ull acusador* Antoni Careta. Frederich

Pujala *Homes artificials*, *L'illa dels grans experiments* i també Pere Calders en les primeres obres també mostra interès.

Al 1970 Benet i Jornet *La nau*. Reculls de la col·lecció Ofèlia Dracs: Essa- Efa, Lovecraft, Lovecraft.

Més actuals *L'altra cara del mirall* de Montserrat Galicia i *Rampoines 451* de Lluís Anton Baulenas.

Tot i haver-hi revistes especialitzades en els temes de divulgació científica com “Tele/estel) o “Ciència” és un gènere que no acaba de quallar, possiblement per dos motius:

- És un àmbit amb necessitats de documentació i assessorament.
- Potser siguen titllats de banals i de superficials.

Tanmateix són formidables crítiques a la ciència deshumanitzada i burocratitzada o un avís als perills que amenacen la humanitat.

“De seguida que va adonar-se que començava a rejuenir, es va comprar un bastó. Sabia que era estúpid, però tenia por que li ho notessin. El fill i la nora es van limitar a fer-li una pregunta discreta, a la qual ell contestà amb uns mots que treien importància a la cosa, si bé el to era volgudament preocupat:

-No és res; les cames que flauegen una mica... En Darc, el nét; que tenia tot just deu anys, se n'enquimerà més:

-Avi, que et costa de caminar?

-Una mica...

- Tens més dolor, dones?

S'hi avenia força, amb Darc. Es passaven moltes estones plegats; i al nen li agradava que li contés coses de quan encara hi havia cotxes particulars o cases amb jardí. Ell havia arribat a temps de conèixer-ho, tot això, però ara de cotxes ja només en tenien alguns organismes especialitzats, com els bombers, o els hospitals d'urgència, que combinaven el transport terrestre amb el transport aeri. El sota ciutat era una xarxa immensa i complicadíssima de metros, reforçada per una (...)

Trajecte final “El regressiu” Manuel de Pedrolo

- **Novel·la històrica**

Els orígens venen del romanticisme al s.XIX amb Walter Scott. Es defineix per contar una història situada en una època anterior a l'escripta, d'ella l'autor fa una lectura personal actualitzada recreant-se en els aspectes que li interessin. S'utilitzaran tècniques narratives més

actualitzades.

Així als nostres territoris tenim obres que parlen de diferents èpoques per exemple:

s. XIX: *Un lloc entre els morts* (1986) M Aurèlia Company

Galceran, l'heroi de la guerra negra Jaume Cabré

Les closes Ma Àngels Anglada (1979)

s. XIV: *Crim de germania* (1980) Josep Lozano

Dies d'ira de Vicent Josep Escartí

Els cabells d'Absalom també de V.J Escartí.

Barroc: *Barroca mort* d'Escartí també.

“Vaig contemplar la casa, oberta i contrafeta, com jo, famolenca, i pensí que el bo de mon pare només m'havia deixat, en realitat, un cognom que no podria transmetre a ningú i quatre parets malmeses que, gràcies a Déu, em donarien refugi de pluges i de mals oratges. Tindria una llar on calfar-me a l'hivern, i un llit segur. No res més. A partir d'aquell dia, no tindria cap altre remei que menjar del plat dels pobres vergonyants i anar demanant de casa en casa. Tenia, doncs, tan poc que Déu ni tan sols m'havia deixat el cos mort del meu difunt pare.

I fou, passat tot el disturbí de la riuada, quan, en aquella nova condició en què em vaig veure obligat a viure, m'adoní que la millor i única amiga que tenia ara era, tot just, la mort.

Perquè, el millor moment per aconseguir almoines és quan algú té malalts a casa. Més encara si és moribund o partera, perquè en els seus caps habita la idea que, donant-me un plat de brou calent i un tros de pa sec o uns diners, mostraria Déu la seua bona voluntat envers el pobre, i aquell, en recompensa, els regraciarà sanant el familiar, fent que el part arribe a bon punt, fent morir un o l'altre, o inclús el nen, sense faenes i mals de cap, que també això pot entendre's com mercè del Senyor.

Va ser d'aquella manera i per tots aquells motius que comencí a fer la ronda per les cases dels malalts, com si fos el cirurgià o un confessor veient-ne morir uns i sanar-ne d'altres i, si he de dir la veritat, després de tants anys, puc afirmar que, per molta caritat que es faça, el que no és d'aquest món, no la passa, i el que sí que ho és per bord que siga, ho conta i sana i viu els anys

que li pertoquen. Sé que Déu, en aquests assumptes, no ho fa bé del tot, però també —per seguir dient la veritat— he vist, i ho confesse, grans, miracles obrats per Ell i la seua Santa i Beneïda Mare.....

Dels orígens a la desfeta nacional: Cap de brot de Ramon Palluvé i Cercamón de Lluís Racionero.

És una literatura d'important èxit per raons pròpies i inherents a la literatura catalana com és

salvaguardar la memòria col·lectiva d'altres temps on era “normal” la nostra llengua i per tant versemblant.”

Barroca Mort. Vicent Escartí

APÈNDIX-IX

LA NOSTRA LLENGUA

1.- Introducció

Prejudici/ perjudici
Científic/acientífic
llengua/dialecte

2.- Estudi de la cançó *Boig per tu* de Sau (interpretada per Shakira)

2.a Anàlisi del lèxic de la lletra.

3.- Domini de la nostra llengua

Mapa de la seua extensió

4.- Raons històriques

El català dins la Romània

Un procés evolutiu

L'expansió cap al sud. (mapes)

Els nostres cognoms

5.- R.científiques

Les enciclopèdies estrangeres

6.- R. lingüístiques

Divisió dels dos dialectes: l'occidental i l'oriental

7.- El nom de la llengua

1.- Introducció

Aquesta diferenciació entre els dos conceptes és ben polèmica ja que la distinció i definició d'un i de l'altre concepte poden variar segons a qui se li pregunte, tanmateix en aquest dossier es pretén és demostrar la filiació de la nostra llengua i aclarir -d'una vegada per totes-, i sempre és clar amb una base científica, qualsevol dubte o malentés que estiga basat en prejudicis –polítics, culturals o altres opinions subjectives.

Cal aclarir que m'han educat en el respecte al professor sempre que no faça valdre el criteri d'autoritat per tal d'amagar informació en profit de la seua tesi sinó que faça servir una argumentació honesta basada en dades documentals.

Acientífic: No científic, contrari a la ciència. Un criteri acientífic. Una afirmació acientífica.

Científic: D'acord amb els principis i les regles de la ciència o d'una ciència. Principis científics. Mètodes científics.

Prejudici: Indici o opinió preconcebuts. Aversió no raonada per alguna cosa.

Perjudici: Dany causat al bon estat, a la marxa, a l'èxit, d'algú o d'alguna cosa. Això m'ha causat, m'ha portat, un greu perjudici. Això serà en perjudici de tots.

Llengua: És un sistema de signes verbals, elaborats per una societat determinada al llarg de la història, transcrits gràficament. Es tracta doncs, d'un sistema de signes verbals que serveix, en primer lloc per organitzar la realitat i en acabant, en la pràctica perquè les persones es puguin comunicar entre elles. Està formada per convenció deliberada.

Dialecte: Cadascuna de les modalitats que presenta una llengua en les diverses regions del seu domini. El/la parlant d'una de d'elles no té massa dificultats de comprensió amb els parlants de les altres, tot i que tenen consciència de certes diferències entre elles.

Per últim afegiríem altres criteris que il·luminen la diferenciació d'aquests dos termes (c.numèric, c. de comprensió, c.psicològic, c.estàndard, i c.polític). Bé, de totes formes, com ja hem dit “dialecte” és cadascuna de les modalitats que adopta una llengua en una regió determinada i per tant la “llengua” és la suma de totes les varietats, i cap varietat és exclusivament la “llengua”.

2.- Estudi d'una cançó

Escolta amb atenció aquesta cançó i completa els espais en buit .

Un.....passa , els.....s'han.....
i fot uncom els de quan era.....
darrera els.....jo m'ho miro.....

ma mare sent.....tot fent el.....

Ara jo.....amb aquest gat.....i.....
i moro d'.....perquè no ets.....
Lam'ha portat.....d'aquell.....
que vam passar.....en el teu pis de.....

Ma mare mai va creure que només.....
ella ens.....de la llengua dels.....
perquè si eres a.....em veia tan.....
no ho entenia però un.....és sempre un.....

Dos.....enmig de la.....
.....abraçats
de lano se m'.....
no puc.....que s'ha acabat.....

Vaenvoltada de
quan el.....moment tot va.....normal
.....descontrol ,
l'endemà jo amb.....
i ell.....

Però ara aquest.....
ha.....
ja no.....i el

Boig per tu
A la terra humida _____
nena estic boig per tu,
_____ els dies
esperant la nit.

_____ estimar
si de mi estàs _____;
servil i acabat
boig per tu.

Sé molt bé que des _____
jo no puc arribar on ets tu,
però dins _____ veig
reflexada la _____ llum, me la beuré;
servil i acabat, _____.

Quan no hi siguis al matí,
les llàgrimes es perdran
entre _____
que caurà _____.

Em quedaré atrapat
ebri d'aquesta llum

boig per tu.

_____ que des d' _____
jo no puc arribar on ets tu,
però dins _____ veig
reflexada la _____ llum, me la beuré;
servil i acabat _____.

Boig per tu. Sau (versió de Shakira)

EL PERIÓDICO / Barcelona

Dissabte, 22 de març del 2014 - 22.45 h

<http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/gent-i-tv/boig-per-shakira-incendia-xarxa-3210090>

EL PERIÓDICO / Barcelona

Dissabte, 22 de març del 2014 - 22.45 h

Aquests són alguns dels missatges d'incomprensió per la decisió de la cantant:

"Me gusta Shakira, me gustó su nuevo álbum, pero la canción en catalán es otro intento más por hacer a un lado sus raíces colombianas" @FerchoLpz

"Shakira incluye canción en catalán en su nuevo disco y lo presenta d la mano de Piqué.
"Dickmatized" se dice en ingles. De pena" @oldtimescloset

"Que Shakira saque un disco con una canción en catalán me demuestra que esta tia es imbecil"
@rociioferrer

"Hola, me llamo @shakira y voy de guay haciendo canciones en catalan. Tu eres retrasada chica..."
@chusreload

"Que Shakira ha sacado una canción en catalán en su nuevo disco????? Esta tía es subnormal
@hazekmc

"¿Qué Shakira va a cantar en catalán en su nuevo disco? JAJAJAJAJA. La va a escuchar su puta madre" @PaulaLena92

3.- Domini de la nostra llengua

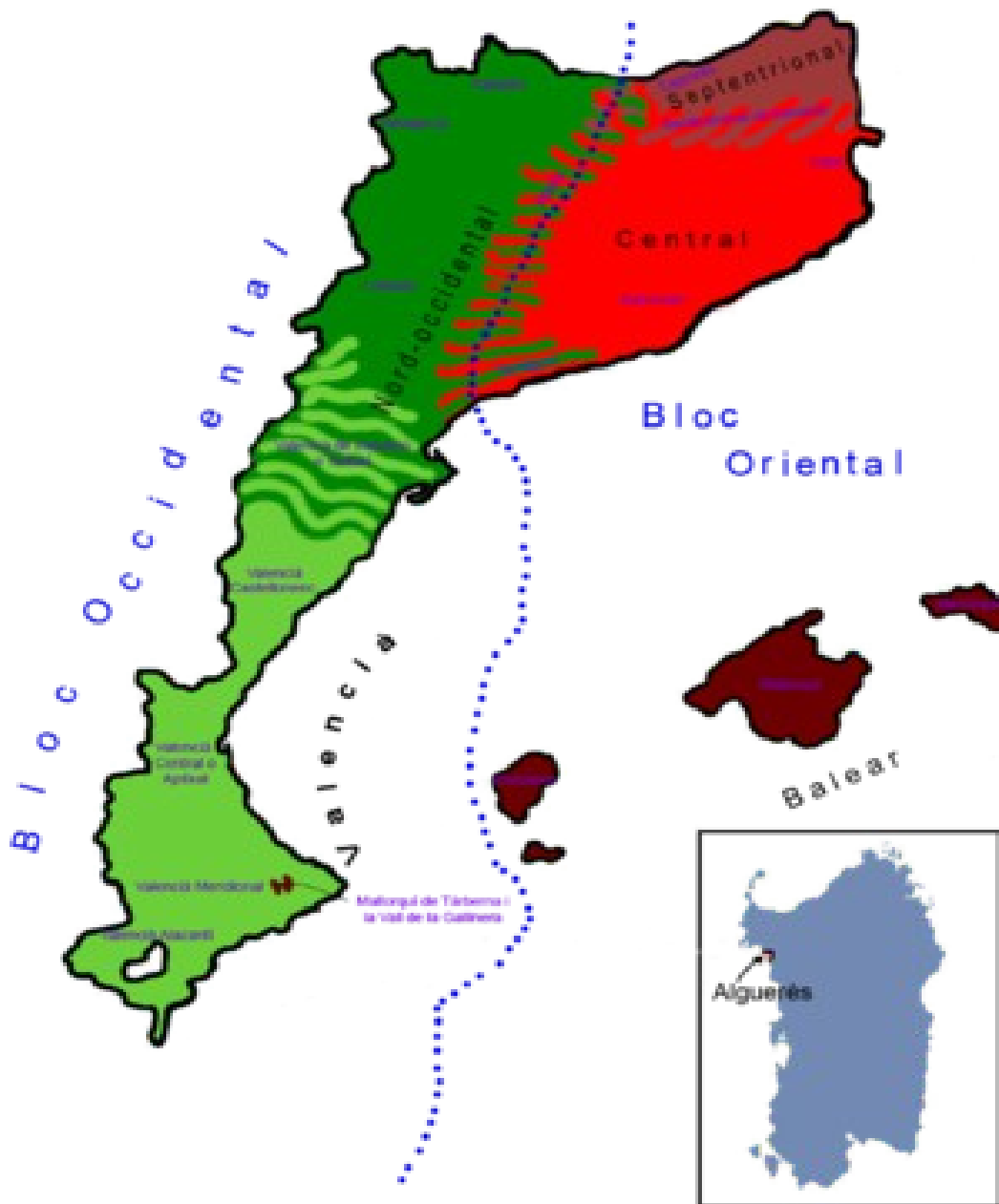
Si et pares una miqueta a pensar en quins llocs pots parlar en valencià i t'entenen podràs, ràpidament, ampliar la zona d'influència del nostre dialecte a un domini lingüístic molt més gran. A mesura que se t'acudisquen assenyala en el mapa de la pàgina següent aquells territoris que parlen la nostra llengua i que es reparteixen en quatre estats europeus.

Espanya

- E) Principat de Catalunya (llevat de la Vall d'Aran que és de parla occitana).
- F) Franja d'Aragó (al llarg del límit entre Catalunya i les províncies d'Osca , Saragossa i Terol).
- G) País Valencià (tret de les comarques occidentals, que constitueixen només una quarta part del país).
- H) Regió del Carxe (a la província de Múrcia)
- I) Illes Balears (Mallorca i Menorca) i les Pitiüses (Eivissa ,Formentera i altres illes menors).

França

Blocs dialectals

4.- Raons històriques

El català dins la Romània

Els primers pobladors de la nostra llengua no parlaven català, sinó algunes de les llengües preromanes (ibèric, celta, basc..) Però en produir-se el gran fenomen de la **romanització** (implantació de l'imperi i civilització de Roma, segles II a C, - IV d.C.) els nostres avantpassats adoptaren la llengua llatina parlada pels soldats, els mercaders, els funcionaris, etc (anomenat llatí vulgar, no ben bé el llatí clàssic, el dels escriptors i oradors que s'han conservat en les obres literàries).

Quan l'Imperi Romà va fraccionar-se (s.V) el llatí es transformà a poc a poc insensiblement (procés que durà fins el s.IX) es convertí en les diferents llengües **romàniques** o **neollatines**, és a dir, filles de Roma, derivades del llatí. El conjunt de les terres on són parlades aquestes llengües s'anomena **Romània**.

Classificació de les llengües romàniques

L'evolució lingüística fou diversa en els distints llocs de l'Imperi Romà. Diversitat que es deu, entre altres factors als següents:

- Grau de diversitat en la romanització (molt intensa en el cas del català, de l'occità i de l'italià; no tant en el cas del castellà i del francès).

- Substrat preromà (els idiomes que es parlaven en cada regió abans d'implantar-se el llatí; p.e. l'ibèric, el celta..).
- superestrat o aportacions lingüístiques sobrevingudes posteriorment (com són, en el nostre cas, les aportacions germàniques i aràbigues..).
- adstrat o influència de les llengües veïnes (en el català, de primer hi influeix molt l'occità, més tard el castellà).

Relaciona les paraules que tens tot seguit amb les equivalents en altres llengües romàniques.

Italià	Francés	Occità	Català	Castellà	Portugués
ucello	lit	tròp	massa	hermano	cão
cane	oiseau	manjar	germà	demasiado	querer
mangiare	été	lièt	estiu	querer	comer
letto	manger	estiu	voler	perro	irmão
toppo	frère	can,gos	llit	cama	demais
volere	chien	fraire	menjar	verano	passaro
state	vouloir	aucèl	gos	pájaro	verão
fratello	trop	voler	ocell	comer	cama

Italià	Francés	Occità	Català	Castellà	Portugués

Un procés evolutiu llarg

La colonització romana, a partir del segle III a C, marcà definitivament els territoris que hui parlen la nostra llengua. Els romans hi implantaren la seua cultura i la seua llengua: el llatí dels colonitzadors.

La caiguda de l'imperi Romà, al segle V, donà peu a l'invasió dels pobles germànics del nord. A la Gàl·lia s'hi establiren els francs i a Hispània els visigots.

L'any 711 els musulmans van envair la Península Ibèrica i fins i tot van penetrar en el regne franc; però els francs aconseguiren frenar l'avanç musulmà. Temps després l'emperador Carlemany establí una terra de frontera defensiva al nord de la Península, l'anomenada Marca Hispànica, que delimità l'origen del que havia de ser més endavant Catalunya .

A la fi del segle X, l'any 988, el Comte Borrell II, trencà els lligams de vassallatge amb els reis francs, i consolidà així el procés d'independització que s'havia iniciat en temps de Guifré el Pelós. Amb el Comte Ramon Berenguer I, a mitjan segle XI, el Comtat de Barcelona assolí l'hegemonia sobre la resta de comtats catalans.

Fixeu-vos en aquests mapes del S. X

Resumim tot seguit les fases de la llengua àrab en el nostre país.

- Introducció i expansió dels S. VIII-XIII. L'àrab tingué un ús oficial a Al-Andalus cosa que no tingué el romanç. Tampoc era bilingüe aquell Estat. Queden poques dades, imprecises i discutibles: malnoms de musulmans i toponímia. Es coneix poc dels mossàrabs valencians ja que es van estingir els reductes el S.XII. Els cristians sotmesos s'arabitzaren profundament, encara que conserven llur llengua col·loquial del llatí vulgar conegut a través de la grafia àrab. Aquesta parla s'aproximava més al castellà del qual prengué paraules l'àrab andalusí. Quan els àrabs conqueriren la Península es trobaren una societat cristiana que a poc a poc es convertí a l'Islam. Aquesta nova societat era bilingüe i diglòssica:

9. Gent cristiana que parlava un llatí vulgar/romanç tenia com a llengua culta el llatí.

10. Gent musulmana arabitzada, que emprava l'àrab col·loquial en l'expressió oral i l'àrab clàssic culte en l'expressió escrita i en l'oració.

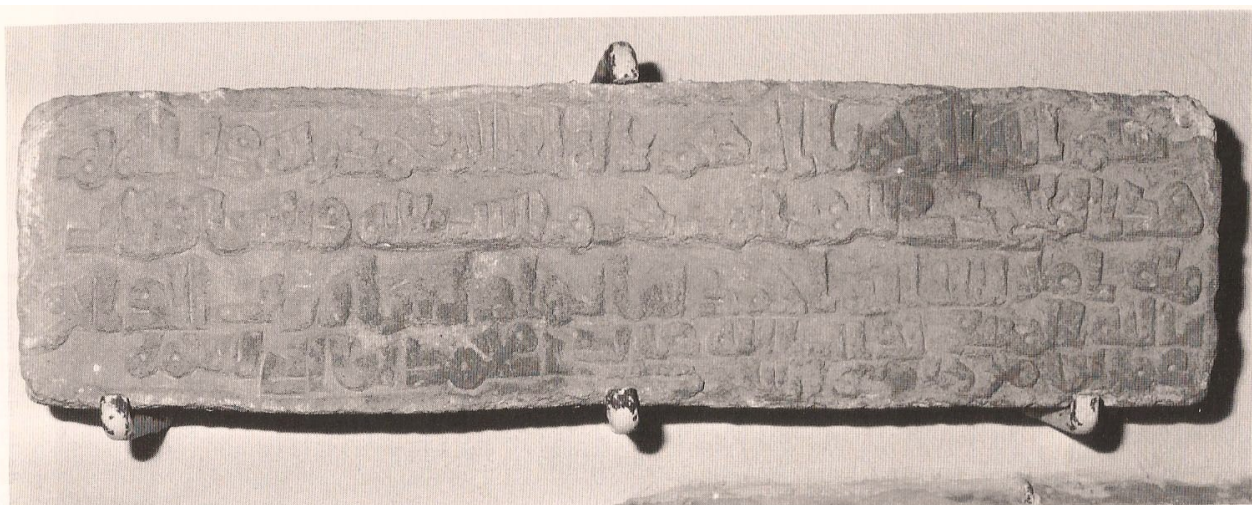
Un àrab nouvingut no aprenia una llengua romanç perquè la considerava inferior, rebutjable socialment i religiosa (d'infidels). Això provocà un conflicte lingüístic. El poder el tenien els àrabs islamitzats que sentien menyspreu pels cristians, fins i tot no volien que els cristians copiaren els llibres àrabs i els traduïren perquè pensaven que dirien que l'havia escrit un bisbe.

- S. XIII-XV. Els cristians en conquerir el País van reconèixer l'ús de la llengua àrab. La Cúria usà intèrprets tant en la Cancelleria reial com en les cúries civils locals així com en els senyories laics i eclesiàstics també. Els mudèjars continuen emprant l'àrab en contacte amb els cristians, Això desacredita la hipòtesi que els moros del País Valencià parlaven un romanç del qual hauria derivat el valencià actual. Això també es pot remarcar en la inexistència d'una literatura aljamiada-valenciana que no té cap mostra, enfront d'una

producció àrab-mudèjar i abundant documentació en aquesta llengua. Per a evangelitzar els mudèjars calia conèixer l'àrab. Qui el volgué aprendre fou més per motius científics que no per objectius religiosos. Els mudèjars valencians eren majoritàriament arabòfons monolingües, tot i que hi havia un grup que coneixia alguna llengua romanç per entendre's amb els cristians. Mai s'ha vist en documents, tal volta fos una barreja de llengües cristianes. Els texts trobats del S XIII són molt pocs, va augmentant el nombre a mesura que ens acostem al S XVII. Pel que fa als del S XIII no es veuen traces de sintaxi ni morfologia romànica. Hi ha poques paraules, de les quals destaquem aquestes:

ANY SOLAR	
Els mesos Occidentals	
يناير (yanāyir)	Gener
فبراير (fabrāyir)	Febrer
مارس (māris)	Mars
أبريل (abrīl)	Abril
مايو (māyū)	Maig
يونيه (yūniyuh)	Juny
يوليه (yūliyuh)	Juliol
أغسطس (agustus)	Agost
سبتمبر (sabtambar)	Setembre
أكتوبر (uktūbar)	Octubre
نوفمبر (nūfambar)	Novembre
ديسمبر (dīsambar)	Desembre

a) Aquest text és una làpida fundacional de l'any 944 situada a Guardamar. Actualment es troba al Museu de Belles Arts i Arqueològic Provincial de Múrcia.

La traducció és la següent: “En nom de Déu, el Clement, el Misericordiós. No hi ha més déu

que Déu, Muhammad és l'enviat de Déu. S'acabà (2) aquesta mesquita en el mes de Muharrag de l'any trenta-tres (3) cents. Ordenà construir-la Ahmad b. Buhlul b. Zarb (?) el que confia (4) en Déu i busca recompensa divina, mitjançant Muhammad bn Abi Salama (5). Obra d'Ibn Maryan bn al-banna. (?).

Aquest document ha estat extret de l'obra *La escritura àrabe en el País Valenciàno. Inscripciones monumentales* (1997) de Carme Barceló.

b) El segon exemple és una mostra de la poesia que es feia a València al XII abans de l'arribada de Jaume I. Remarca la força expressiva del poeta i com estimava la seua terra que també es la nostra.

Amics, què té el desert que s'ha amerat de perfum?
 Què tenen els genets que els caps tomben com borratxos?
 S'ha desfet l'almesc pel camí del zèfir
 o és que algú ha dit el nom de València?
 Ai la llar dels anys primers! Com de lluny ens hem quedat!
 Ai país que ara recorde xop de llàgrimes vermelles!
 Ser la pàtria d'un infant obliga a estimar-la sempre?
 Cap terra no hi ha semblant, plena d'almesc i jardins;
 els rierols, les ribes teixides d'or i argent
 que són flors, tarsies del blanc camí de la nit.
 Bella com allò millor d'una vida que fou dolça,
 alegre com l'instant tendre de la joventut passada.
 Diven: el paradís ens descrius.
 Jo els conteste: I com preteneu que siga l'altre paradís
 d'enllà? València és la maragda per on corre un riu de
 perles. És la bellíssima dama que Déu féu jove i eterna.
 València té els matins lluents, pel sol
 que juga amb el mar i corre per l'Albufera.

AL RUSSAFÍ. Segle XII

c) Un altre document que demostra l'existència de l'àrab com a única llengua és Kitab Ta'rih

Mayurqa d'Ibn 'Amira Al- Mahzumi. Després de la conquesta en mans del rei d'Aragó molts habitants s'expatriaren. L'obra fou feta entre l'any 627, data de la caiguda de Mallorca i l'any 658 moment del seu traspàs. Cal tenir en compte que la primera part de la seua vida (627-637) transcorregué a Sarq al- Andalus. Pel que fa a l'expansió cap al sud hem de remarcar que al segle XII els comtats catalans es van expandir cap a territori musulmà. En la primera etapa van conquerir la Catalunya Nova; i, en la segona, ja en el segle XIII, s'anexionaren les Illes Balears i el País Valencià.

L'expansió catalana significà la submissió o autoexpulsió dels musulmans, i una posterior repoblació. Això va comportar la substitució de l'àrab per la nostra llengua en els

territoires ocupats. La Catalunya Nova i les Illes Balears es van repoblar íntegrament amb catalans. El País Valencià, en canvi, fou repoblat per catalans i aragonesos; els primers s'establiren al litoral i els segons, a l'interior. Això explica l'actual partició lingüística del País Valencià .

D'aquesta manera a la segona meitat del segle XIII, va quedar pràcticament configurat el territori que correspon a la comunitat lingüística que parla la nostra llengua. Més endavant ja en el s.XIV també s'implantà a la ciutat sarda de l'Alguer.

- **Període de persecució (S.XVI)** Hi hagué una època de baptisme forçat. Malgrat que usen l'àrab, aquesta ja no és acceptada com abans. Qualsevol escrit desperta sospites d'insurrecció o d'heretgies. Al País Valencià van ser més tolerants encara que els aconsellaven que deixaren els hàbits i la llengua àrabs o que foren expel·lits. S'optà per la segona opció perquè no l'abandonaren.

M) Els nostres cognoms

En aquest apartat del dossier ens fixarem en els nostres llinatges per esbrinar si hi ha algú d'entre nosaltres que pugui tenir algun avantpassat d'aquells primers pobladors. Qui tinga curiositat ha de consultar el *LLibre de Repartiment*. Està format per tres volums i són els registres de les donacions reials després de conquerir els territoris. El llibre corresponent al Regne de València es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Com acabeu de veure en el full anterior els pobladors del País Valencià fóren catalans i aragonesos. Els cognoms com ja sabeu vénen, majoritàriament, doncs dels topònims d'on era aquella gent i també dels oficis que tenien en aquella època:

Tàrrega, Balaguer (ciutats)

Ferrer, Corretger (ofici)

Ara analitzarem els vostres per estudiar-ne la seua procedència .

Pots trobar informació en el diccionari Català-Valencià-Balear de l'Alcover i/o també en el Diccionari Etimològic del Coromines. Tot seguit exposem alguns exemples:

Ballester o Ballesté: De ballester, nom de càrrec "armat de ballesta".

Huguet. Auguet. Auguets: Noms de procedència germànica, diminutiu d'Hug.

Nebot: Del substantiu nebot, fill del germà.

Navarro: Nadiu de Navarra –gentilici-, documentat com a sobrenom a Barcelona l'any 993.

Soler, Solé, Sulé, Solés: Del llatí solarium, derivat de solum, "sòl, terreny solar. La forma Solés és la del plural i Sulé és forma dialectal.

Redon, Rodó. Radó. Rodon. Redons: De l'adjectiu rodó o redó. Prové del llatí rotundus.

Moliner, Moliné, Muliné, Molner, Mulné, Monner, Munné, Moner, Muné, Monés: Són diverses formes del substantiu moliner del llatí molinarius) qui es dedica a moldre cereals.

Corretger, Corretgé, Corratger, Correcher: De corretger, fabricant o venedor de corretges.

Cunyat, Cuñat: Del nom comú cunyat (llatí cognatus), "germà del cònjuge".

Gascó, Gascons: Del llatí vascone, "basc" Guascones apareix com a nom personal l'any 866.

5.- Raons científiques

Fem ara un recull del que apareix en les enciclopèdies estrangeres sobre la nostra llengua. Adduirem doncs aquests definicions realitzades per especialistes escollits en cada matèria i de gran prestigi científic. Ens centrem, principalment, en els diccionaris defora del nostre domini lingüístic per demostrar-ne l'objectivitat, tot i que hem afegit l'última versió de l'AVL.

5 a) **New Enciclopedia Britannica**

CATALAN LANGUAGE . Romance language spoken by more than 5.000.000 persons in the Roussillon region de France, in Andorra, in northeastern Spain (primarily in Catalonia) and the Balearic Isles....

There are two main dialect groups in modern catalan: Occidental, subdivided into West Catalonia and Valencian; and Oriental, subdivided into East Catalan, Balearic, and Roussillon and including the dialect spoken in Alghero, Sardinia, where catalan was introduced in the 14 th century.

These various dialects differ only in minor respects (details of pronunciation, vocabulary , and verb conjugation) and are easly mutually intelligible.

The dialectal differences are not usually reflected in the written language.

5 b) **Gran Enciclopedia Larousse** - França - (edició espanyola).

CATALÁN. Lengua hablada en Catalunya ,Andorra, País Valenciano, parte del departamento francés de Pyrénées Orientales, franja oriental de Aragón, islas Baleares i ciudad de Alguer (Cerdeña).

-Segueix un extensa informació sobre les modalitats de la llengua parlada i un resum històric de la literatura catalana , sempre enfocada des d'un punt de vista aplicat a totes les regions esmentades en la definició –

5 c) **Der Grosse Brockhaus** (Gran Enciclopèdia alemanya –16a edició)

KATALANISCHE SPRACHE: Das Katalanische ist eine iberoromanische Sprache, die im O. DER Pyrenäenhalbinsel (in Katalonien nebst einem aragones. Grenzstreifen und in dem grössten Teile Valencias), in Andorra, im franzö. Departement Pyrénées-Orientales , auf den Balearen und in der Stadt Alghero im Sardinien gesprochen wird. Essteht zwischen dem Spanischen und Provenzalischen. Mundarten: Rossellonesisch, (West- und Ost-) Katalanisch, Valenzianisch, Balearisch.

traducció

Llengua Catalana: El català és una llengua ibero-romànica parlada a l'est de la Península Ibèrica (a Catalunya amb una faixa fronterissa d'Aragó i a la major part del País Valencià) a Andorra, al departament francès dels Pirineus Orientals , a lesBalears i a la ciutat de l'Alguer de Sardenya. Està situada entre l'espanyol i el provençal. Dialectes: rossellonès, català (occidental/oriental) valencià i balearic .

5 d) **Real Academia de la Lengua**

En la darrera edició del seu Diccionari figuren amb perfecta harmonia aquestes definicions .

CATALÁN: Lengua romance vernácula que se habla en Cataluña y en otros dominios de la antigua Corona de Aragón .

VERNÁCULO: Doméstico, nativo de nuestra casa o país. Dícese especialmente del idioma o lengua .

VALENCIANO: Variedad de la lengua catalana que se habla en la mayor parte del antiguo Reino de Valencia .

MALLORQUÍN : Variedad de la lengua catalana que se habla en la isla de Mallorca.

5e) Diccionari Normatiu Valencià (AVL, 2014)

valencià -ana [valensiá]

1. adj. i m. i f. GENTIL. Natural o habitant de la ciutat de València o de la Comunitat Valenciana.

2. m. LING. Llengua romànica parlada a la Comunitat Valenciana, així com a Catalunya, les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó i la ciutat sarda de l'Alguer, llocs on rep el nom de català.

català -ana [katalá]

1. adj. i m. i f. GENTIL. Natural o habitant de Catalunya.

2. m. LING. Llengua romànica parlada a Catalunya, així com a les Illes Balears, el departament francès dels Pirineus Orientals, el Principat d'Andorra, la franja oriental d'Aragó, la ciutat sarda de l'Alguer i la Comunitat Valenciana, on rep el nom de valencià.

Com a conclusió d'aquest apartat deixem ben clar que la unitat de la llengua entre Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears és ensenyada per tots els especialistes en Filologia romànica, i els que neguen la dita unitat demostren que estan mancats de tota instrucció en aquesta matèria .

Com a testimonis especialment vàlids –perquè són estrangers, i per tant desapassionats- , podem citar els filòlegs que , reunits en taula rodona en el XVI Congrés Internacional de Lingüística i Filologia Romàniques celebrat a Palma l'abril de 1980 , signaren una declaració que deia això:

“ Les romanistes soussignés manifestent leur satisfaction des progrès récemment obtenus par la langue catalane sur la voie de la normalisation avec la création de nouveaux centres de recherche, l'incorporation de la langue au divers degrés de l'enseignement, la multiplication des publications et autres manifestations culturelles , bien que l'on atteigne pas encore les moyens de communication sociale avec l'intensité souhaitable. Nous regrettons, néanmoins, les tentatives de sécession idiomatique effectués au Pays Valencien par certains groups de pression par les raisons dépourvues de tout fondement scientifique.

Le catalan, comme n'importe quel langue, a sa propre structure, bien définie, et les romanistes de ce XVI Congrès considèrent comme inacceptables ces tentatives de fragmentation linguistique”.

6.- Raons lingüístiques

La nostra llengua des del moment de la seua formació nasqué dividida en dos dialectes que anomenem *occidental* i *oriental*. Aquesta diferenciació s'ha tingut en compte la pronunciació de les vocals àtones. Cadascuna d'aquestes dues zones són constituïdes per diversos parlars. Vegem tot seguit els noms que rebem aquests parlars per passar més endavant a estudiar breument els trets principals d'aquests dos blocs:

Llengua Catalana	dialecte oriental	rossellonés central balear alguerés
	dialecte occidental	valencià nord-occidental.

Trets diferenciadors

A mesura que analitzem les quatre característiques hauràs de reflectir-les als mapes petits que tens a continuació .

1.- Fonètica :

Confusió A,E àtones (Oriental) : ex , pareu, casau.

Neutralització de O i U àtones en (u) : (Or) posar-pusar.

2.- Morfologia :

L'article determinat . (el , la ; es , sa ; lo , la).

Lèxic (granera/escombra); (xiquet,noi,al·lot,nin)

7.- El nom de la llengua

L'ús del nom català per a anomenar el nostre idioma, no ha estat sempre general, encara que haja predominat en tots temps. Concretament, ha rebut totes aquestes denominacions:

- Romanç ,romanç pla, el nostre llatí , pla, vulgar, vulgat:

En el període des orígens, en contraposició al llatí i tal com feien paral·lelament les altres llengües neollaines naixents.

- Llemosí:

Aplicat ,amb raó, a les produccions escrites en llengua d'oc pels trobadors catalans (s.XII-XIV) però usat erròniament per alguns (sobretot en els segles XVI-XIX) per a designar el català literari.

- Llengua valenciana:

També s'anomenà així en temps de l'hegemonia de València (s.XV-XVI), però aplicant la denominació, moltes vegades, a tot el nostre domini lingüístic.

- Català:

Nom documentat ja en el S.XII- i pla català, vulgar català, catalanesc (s.XIII-XIV), llengua catalana (s.XIV)-: es generalitza cada vegada més mé sfins a esdevenir modernament l'únic nom acceptat científicament com a correcte, àdhuc pels filòlegs i escriptors valencians i balears més significatius, per a designar la totalitat de la nostra llengua.I això per les raons següents:

25. històriques: La llengua fou duta des de Catalunya pels conquistadors cristians a Mallorca i a València.
26. literàries: la Renaixença de la llengua i de la literatura tingué origen a Catalunya, on ha triomfat més plenament .